

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

24.04.2023 kl. 12.00 - 15:00

Møterom 546

Innkalles:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Hilde Hauge (vara) (a)

Erling Johannes Husabø (a)

Guri Lindblad (b)

Maria Sandtorv Møller (c)

Alexandra Nepstad Bengson (d)

Lars Henrik Rytter Øberg (d)

Sekretær: Ingvild J. Strand

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

ePhorte 2023/1

Neste møte: tirsdag 30.05.2023, kl. 09:15 i 546.

Saksliste

Sak 14/23	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Dagsorden:
Sak 15/23	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 08.03.2023. Godkjent på sirkulasjon 13.03.2023.
2	Fullmaktsvedtak: a) Sak 15/23-2-a Fullmaktsvedtak endring av pensum JUS266-2-A Domsanalyse og domsskriving b) Sak 15/23-2-b Fullmaktsvedtak JUS261-2-A Konfliktmekling undervises ikke høsten 2023 c) Sak 15/23-2-c Fullmaktsvedtak endring av faggruppe i JUS399 Masteroppgave
	<i>Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget.jurfa@uib.no</i>
Sak 16/23	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
<u>1</u>	Studiekvalitetsmeldingen 2022
SU uttaler	
<u>2</u>	Endring av emnebeskrivelsen for JUS231 Obligasjonsrett
SU uttaler	Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å vedta endringene i emnebeskrivelsen til JUS231 Obligasjonsrett som foreslått.
<u>3</u>	Nedlegging av JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe og oppretting av JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe.

SU uttaler

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordning og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedtaksaker**[Sak 17/23](#)**

Egenvurdering 2022

Vedtaksforslag**[Sak 18/23](#)**

Endring av emnebeskrivelsen for JUS233 Komparativ rett

Vedtaksforslag

Den justerte emnebeskrivelsen for JUS233 Komparativ rett vedtas som foreslått.

[Sak 19/23](#)

Endring av emnebeskrivelse for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett

Vedtaksforslag

Den justerte emnebeskrivelsen for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett vedtas som foreslått.

Studiedekanen gis fullmakt til å oversette de delene av emnebeskrivelsen som foreløpig er formulert på norsk.

[Sak 20/23](#)

Endring av utfyllende regler § 2-4 nr. 6

Vedtaksforslag**Eventuelt**

Halvard Haukeland Fredriksen

Leder

Ingvild J. Strand

Sekretær

Foto.: Eivind Senneset

STUDIEKVALITETSMELDING 2022 DET JURIDISKE FAKULTET

UNIVERSITETET I BERGEN

Innhold

Oppfølging av foregående års studiekvalitetsmelding og hovedkonklusjoner fra studieprogrammets egenvurdering	4
Evalueringer	4
Gjennomførte emne- og programevalueringer for siste studieår	4
Planlagte emne- og programevalueringer	5
Fakultetets satsinger og prioriteringer innen utdanning og læringsmiljø	5
Revisjon av studieordningen	5
Bedre læring, bedre jurister	6
Hvordan arbeider fakultetet for studenters mulighet til å velge emner fra flere fagområder og utvikling av studieprogram på tvers av fagmiljøer og fakulteter?	6
Hvordan arbeider fakultetet for bedre kontakt mellom studenter og arbeidslivet, samt større bevissthet hos studenter om hva utdanningene kan brukes til?	6
Hvordan tenker fakultetet rundt utveksling? Legger utveksling til rette for faglig bredde eller er det spesifikke krav til emner studenter må ta under utveksling?	7
Hvordan arbeider fakultetet med å innlemme studentene i forskningsarbeid?	8
Forskerlinjen.....	8
Andre tema fakultetet ønsker å løfte og diskutere	8
Levende og studentaktiv campus – også på 4. og 5. studieår	8

Oppfølging av foregående års studiekvalitetsmelding og hovedkonklusjoner fra studieprogrammets egenvurdering

Det juridiske fakultet har ett hovedstudieprogram; det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap. Formelt sett har fakultetet også et eget toårig masterprogram i rettsvitenskap hvor det tas opp studenter som har en 3-årig bachelorgrad i rettsvitenskap fra UiS, UiA eller Høgskolen i Innlandet og som fullfører sin mastergrad hos oss. Reelt sett er det likevel snakk om bare ett program fordi studentene som tas opp på toårig program fullfører sin mastergrad i full integrasjon med de to siste studieårene på det femårige masterprogrammet.

Fakultetet har dermed kun ett programstyre, som er fakultetets studieutvalg. Studiedekanen er leder for utvalget og for studieprogrammet. Ettersom fakultetet heller ikke har noen institutter, har studieutvalget og studiedekan i praksis også mange av de funksjonene som på andre fakulteter ligger til henholdsvis instituttstyre (eller lignende) og instituttleder. Denne temmelig enkle strukturen og organiseringen medfører at det meste av studiekvalitetsarbeidet ved fakultetet gjennomføres i fortløpende aktivitet og kontakt mellom studiedekan, studieadministrasjon og de ansvarlige for de enkelte emnene på vårt studieprogram. Studentene innlemmes i arbeidet på flere nivåer, primært gjennom Juridisk studentutvalg (JSU). «Dialogmøter» gjennomføres slik fortløpende gjennom året ved vårt fakultet, og eventuelle behov for små og store justeringer og kvalitetsforbedringer fanges raskt opp.

Oppfølgingen av foregående års studiekvalitetsmelding og programmets egenvurdering går derfor frem av de tiltak og satsningsområder som kommer frem av meldingen her.

I tillegg koordinerer fakultetet to tverrfakultære erfaringsbaserte masterprogram i henholdsvis kommunal ledelse og i operativ ledelse og myndighetsutøvelse. Disse programmene har egne programstyrer. Disse programmene har eksistert så kort tid at det ikke har vært aktuelt med noen større evalueringer ennå.

Evalueringer

Fakultetets planer for fremtidige emne- og programevalueringer følger opp de vedtak som er fattet sentralt på UiB for å styrke og revidere studiekvalitetsarbeidet.

Gjennomførte emne- og programevalueringer for siste studieår

I henhold til fakultetets vedtatte tidsplan for evaluering skulle seks av de obligatoriske emnene på masterstudiet og 15 spesialemer vært evaluert i løpet av 2022. Av emnene som gjennomføres på våren har vi mottatt alle evalueringer bortsett fra én. Evalueringene av emnene som gikk på høsten 2022 er forsinket og vil derfor ikke inngå i egenvurderingen for 2022.

I emneevalueringene for spesialemnene som undervises vårsemesteret femte studieår er det flere emneansvarlige som rapporterer om manglende oppmøte på fysisk undervisning, særlig når det blir gjort opptak som etterfølgende blir gjort tilgjengelig på MittUiB. Dette vanskeliggjør ambisjonene om å dreie mer av undervisningen i studentaktiv retning. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er nyttige bidrag i det videre arbeidet med implementeringen av den nye studieordningen, og særlig i arbeidet med nytt femte studieår.

I studieåret 2022/2023 går emnene på tredje studieår i studieordningen av 2003 for siste gang. I tillegg gjøres det endringer i porteføljen av valgbare emner, i forbindelse med innføringen av nytt tredje studieår i 2023/2024. Evalueringen av emnene som skal igjennom disse endringene brukes aktivt i oppbyggingen av de nye emnene.

Planlagte emne- og programevalueringer

Fakultetets reviderte studieordning iverksettes suksessivt fra og med høsten 2021. Dette betyr at fakultetet i 2021 startet opp det første studieåret av den reviderte studieordningen, og at dette kullet vil være det første som gjennomfører alle studieårene i revidert ordning. Studentene tatt opp på 2003-studieordning (siste kull ble tatt opp høst 2020) fullfører i den studieordningen. Ettersom det dermed vil ta noen år før alle studieårene på den nye studieordningen har blitt utprøvd, anser vi det som naturlig å foreta en full evaluering av programmet først når alle de fem årene har vært gjennomført i ny ordning. De enkelte studieårene evalueres imidlertid fortløpende. Som alltid ved større endringer i et studieprogram vil det være «barnesykdommer» som gjør det nødvendig med justeringer i opplegget.

Ved utgangen av vårsemesteret 2023 vil vi revidere tidsplanen for gjennomføring av emneevalueringer for å ta høyde for endringene i porteføljen av valgbare emner og innfasingen av ny studieordning.

Fakultetets satsinger og prioriteringer innen utdanning og læringsmiljø

Revisjon av studieordningen

Den nye studieordningen innebærer flere omlegginger av studieprogrammet, blant annet ved at flere mindre emner er slått sammen til noe større emner, mer varierte oppgaver- og prøvingsformer og ved at vurderingsuttrykket blir bestått/ikke-bestått på flere emner på første studieår. Vi beholder «Bergensmodellen» med omfattende gruppe- og skrivearbeid, men vil videreutvikle den. Det har bl.a. vært behov for mer varierte vurderingsformer i studiet, for å lære studentene å skrive flere juridiske teksttyper.

Den nye studieordningen krever mer administrativ støtte, og emneansvarlige har lagt inn en stor innsats for å få på plass nye emner.

Høsten 2023 iverksetter vi nytt 3. studieår. Revisjonen legger bl.a. opp til større valgfrihet for studentene på vårsemesteret med norske og engelske valgemner på Dragefjellet eller mulighet for å reise på utveksling. Flere av valgemnene legger opp til andre vurderingsformer og interaksjon mellom norske og innreisende Erasmus-studenter. Med færre studenter på de ulike emnene, får vi bl.a. mulighet til å gi studentene undervisning i fremstillingsteknikk og muntlig øving og prøving.

Fakultetet holder for tiden på med å slutføre reformarbeidet ved å vurdere endringer av 5. studieår. Den første innstillingen fra arbeidsgruppen for 5. studieår på revidert studieordning, med forslag til innretningen av femte studieår samt valgemnene på tredje studieår, ble gitt 15. februar 2021, og behandlet i Studieutvalget 5. mars 2021.¹ Innstillingen har vært på høring, og fakultetsledelsen legger opp til at vedtak om reformen av 5. studieår skal fattes av fakultetsstyret i 2023.

I arbeidet med å revidere studiet er det viktig for fakultetet å sørge for et godt læringsmiljø og en levende campus også på de to siste studieårene. Særlig etter pandemien erfarer vi at mange studenter flytter fra byen allerede etter 3. studieår og tar 4. og 5. studieår som fjerntudier. Dette perspektivet tar vi med oss

---

¹ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_05032021-publiseres.pdf

også inn i det videre arbeidet med 4. og 5. studieår.² Se «Andre tema fakultetet ønsker å løfte frem og diskutere».

Bedre læring, bedre jurister

I studiekvalitetsprosjektet Bedre læring, bedre jurister tar fakultetet sikte på å skape en kultur for studentaktiv læring og på den måten fremme evnen til kritisk og selvstendig juridisk refleksjon hos studentene. Målet er at studentene skal oppleve en gjennomtenkt og helhetlig læringsdesign i hvert enkelt emne, med studentaktive læringsaktiviteter som studentene opplever som nyttige for å tilegne seg den kunnskapen, de ferdighetene og den kompetansen de trenger for å bli gode jurister. Det tre-årige HK-dir.-finansierte prosjektet følger implementeringen av de tre første studieårene i revidert studieordning, og har dermed vært et viktig bidrag for at fakultetet har hatt mulighet til å jobbe godt med utviklingen av de nye og reviderte emnene.

Hvordan arbeider fakultetet for studenters mulighet til å velge emner fra flere fagområder og utvikling av studieprogram på tvers av fagmiljøer og fakulteter?

Hovedvirksomheten til Det juridiske fakultet er master i rettsvitenskap, som er et profesjonsstudium med begrenset mulighet for studentene til å velge emner fra andre fagområder. Studentene vår har likevel noen kontaktflater mot andre fagmiljø gjennom f.eks. JUS2308/GOV216 *Constitutions, Courts and Politics*, TVEPS, DIGI-emnene m.m. Sommeren 2022 tilrettela vi for at studenter som fikk delta på SDG200 *Havklima-samfunn: Semesteremne i bærekraft* kunne få deler av dette inn i sin grad.

Selv om studentene ved vårt fakultet i liten grad kan ta emner ved andre fakultet, tilbyr vi en rekke emner som studenter ved andre fakulteter kan ta hos oss.³ Vi er også delaktig i det tverrfaglige masterprogrammet i bærekraft.

På videreutdanningssiden har vi utviklet flere studier på tvers av fagområder og fakulteter;

- *Erfaringsbasert master i kommunal ledelse* er et tverrfaglig studium som trekker inn juridiske, samfunnsøkonomiske, statsvitenskapelige og psykologiske perspektiver. Studiet er utviklet i samarbeid med Institutt for politikk og forvaltning, Institutt for økonomi og Senter for krisepsykologi.
- *Erfaringsbasert master i operativ ledelse og myndighetsutøvelse* kombinerer emner fra juss, psykologi og statsvitenskap, og er utviklet i samarbeid med Institutt for sammenliknende politikk og Institutt for samfunnspsykologi.
- Vi bidrar også med en modul i det nyopprettede *erfaringsbasert master i offentlig forvaltning*, som er en fellesgrad mellom flere enheter ved UiB og NHH.

Hvordan arbeider fakultetet for bedre kontakt mellom studenter og arbeidslivet, samt større bevissthet hos studenter om hva utdanningene kan brukes til?

Jusstudiet er et praktisk rettet studium, og kandidatundersøkelsen viser at bare 2,5 % med utdanning fra vårt fakultet er arbeidsledig et halvt år etter oppnådd mastergrad. Studentene kan få praksis på disse emnene:

- JUS329 Skriveveiledning og gruppeledelse (arbeidsgruppelederne)
- JUS325 Rettshjelp (Jussformidlingen)

² Vi gjennomfører evalueringer i løpet av 2023 for å få bedre data på hvor mange det gjelder og hvorfor de forlater campus.

³ <https://www.uib.no/jur/22948/spesialemer-og-tilleggsutdanning#spesialemer-med-tre-rs-h-yere-utdanning-som-for-kunnskapskrav>

- JUS339 Prosedyrekonkurranse
- TVEPS

En arbeidsgruppe har utredet eventuelle praksisordninger i studiet og ev. hvordan vi skal innlemme praksis på bedre eller andre måter i studiet enn det som er realiteten i dag. Arbeidsgruppen leverte sin rapport våren 2022, og fakultetet jobber med hvordan vi kan etterkomme de ulike anbefalingene i arbeidsgruppens rapport.

I 2022 startet vi arbeidet med å opprette et arbeidslivspanel ved fakultetet. Fakultetsstyret vedtok slik oppretting våren 2023 og vi planlegger for at arbeidslivspanelet skal starte sitt arbeid høsten 2023. Fakultetet har erfaring med at dialog med arbeidslivet gir nyttige innspill og perspektiver på vår virksomhet. I masterprogrammet har vi lang tradisjon for at den ene av våre to eksterne fagfeller er en praktiker, og i JUREVAL-rapporten⁴ har vi dokumentert at våre ansatte i stor grad er involvert i det praktiske rettsliv. Fakultetet har også de siste årene med hell opprettet ulike EVU-emner (JUR601 Jus for næringslivet, JUR605 Innføring i forvaltningsrett for sakshandsamarar i kommunal sektor), og ulike erfaringsbaserte masterprogram i samarbeid med andre fagmiljøer ved UiB (Executive master i kommunal ledelse, Executive master i operativ ledelse og myndighetsutøvelse og den kommende Executive master i offentlig forvaltning) som er rettet mot kompetansebehov i arbeidslivet.

Juristforeningen og ELSA Bergen arrangerer Arbeidslivsdagen på Dragefjellet hvert år. Arrangementet går over to dager, og målet er å gi studentene et innblikk i alle mulighetene jussutdannelsen gir, og samtidig knytte bekjentskaper mellom arbeidsgivere og arbeidstakere.. Fakultetet samarbeider med Juristforeningen bl.a. for å sikre mangfold blant aktørene som deltar fra arbeidslivet.

Hvordan tenker fakultetet rundt utveksling? Legger utveksling til rette for faglig bredde eller er det spesifikke krav til emner studenter må ta under utveksling?

Fakultetet er blant de beste i Norge når det gjelder andel utreisende studenter hvert år. Det er lagt til rette for utveksling som del av det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap både på vårsemester i tredje studieår (nytt i studieordningen av 2021) og som del av femte studieår. Den nye muligheten for utveksling på tredje studieår vil gi studentene mulighet for «lavterskel» utveksling relativt tidlig i studieløpet, og dermed perspektiver på norsk juss som de vil ha glede av på 4. og 5. studieår. Samtidig gir det fakultetet mulighet til å stille høye faglige krav til fremtidig utveksling på 5. studieår. Vi tror det alt i alt vil være en styrke for studieprogrammet om vi lykkes med å flytte hovedtyngden av utvekslingen fra 5. til 3. studieår.

Det er ingen «frie studiepoeng» i mastergraden i rettsvitenskap, men inntil 60 studiepoeng av graden kan bestå av valgfrie juridiske emner, i tillegg til at masteroppgaven skrives over selvvalgt juridisk tema. Emner tatt under utveksling inngår som de valgfrie juridiske emnene i graden, og også masteroppgaven kan skrives under utveksling.

Det stilles ikke spesifikke krav til hvilke emner studenter må ta som del av utvekslingsoppholdet sitt annet enn at det skal være juridiske emner på enten bachelornivå eller masternivå, avhengig av hvor i studieløpet studenten er kommet. Emnene kan heller ikke overlappe med emner studentene allerede har tatt eller skal ta på Dragefjellet. Studentene har stor valgfrihet, i den forstand at de innenfor disse rammene kan velge blant alle tilgjengelige juridiske emner all den tid emnene oppfyller krav til omfang, nivå og innhold som nedfelt i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet. Utveksling gir dermed mulighet enten til faglig bredde eller til faglig spesialisering innenfor rettsvitenskapen. Dersom

---

⁴ jureval-nasjonal-rapport.pdf (forskingsradet.no)

studentene ønsker en bestemt faglig spesialisering under utveksling på 5. studieår er muligheten for å ta en LLM-grad (ettårig mastergrad i juss) et særlig gunstig utvekslingsalternativ.

Hvordan arbeider fakultetet med å innlemme studentene i forskningsarbeid?

Forskerlinjen

Forskerlinjen ble etablert i 2017 og har vært del av Forskningsrådets nasjonale pilotprosjekt for forskerlinjer siden 2018, og har som hovedmålsetning å identifisere og utvikle juridiske forskertalenter. Forskerlinjen er sentral i fakultetet sin rekrutteringsstrategi til ph.d.-programmet. Gjennom seminarer og workshops i et fellesprogram, kombinert med individuell veiledning, får studentene tett faglig oppfølging gjennom hele studieåret. Som del av fellesprogrammet deltar studentene aktivt på et David Doublet-seminar i regi av fakultetets ph.d.-program. Alle studenter på forskerlinjen blir koblet til én av fakultetets forskergrupper, hvor de blir gitt muligheten til å delta på arrangementer og aktiviteter i regi av forskergruppen. Dette har som hensikt å innlemme studentene i fakultetet sitt faglige felleskap. De siste årene har fakultetet tatt i bruk ulike økonomiske insentiv-modeller for rekruttering til forskerlinjen (som supplerer sommerstipendet på kr 25.000 fra Forskningsrådet som tildeles samtlige studenter som ferdigstiller forskerlinjeoppgaven). Disse er:

- Stillinger (50%) som vitenskapelig assistent knyttet til fakultet
- Eksternfinansierte prosjektstipender
- Forskergruppestipender finansiert fra grunnbevilgningen
- Studieåret 2021/2022 ble det tatt opp 9 studenter. Av disse er 6 engasjert som vitenskapelige assistenter, mens 2 har fått innvilget forskergruppestipend.

Gjennom Forskningsrådet sin nasjonale evaluering av juridisk forskning, JUREVAL, ble fakultetet anbefalt å gjøre forskerlinjen permanent.

For fakultetet er forskerlinjen viktig som et tiltak for å rekruttere til ph.d.-stilling, og erfaringen viser at tiltaket gir resultater. Av de 38 kandidatene som gjennomførte forskerlinjen 2017-2022 har 13 senere blitt ansatt som stipendiat ved fakultet. Ettersom en del søkere til stipendiatstillinger erfaringsmessig har en periode utenfor academia etter fullført mastergrad, er det mulig at antallet vil øke ytterligere på sikt.

Andre tema fakultetet ønsker å løfte og diskutere

Levende og studentaktiv campus – også på 4. og 5. studieår

Med store kull på 350-400 studenter skjer en viktig del av den faglige oppfølgingen og etableringen av et godt læringsmiljø på jusstudiet i mindre grupper. Gruppene ledes av viderekomne studenter (arbeidsgruppeledere) de første to årene. Studentene fortsetter i skrivegrupper på 3. studieår der de er satt sammen med studenter som de var i gruppe med på 2. året, men uten arbeidsgruppeleder.

Studentene våre har imidlertid en tendens til å forlate campus etter 3. studieår. Studentene rekrutteres fra hele Sør-Norge, og mange av dem vil tilbake til hjembyen og/eller vil ha trainee-opphold i en annen by på slutten av studiet, og da gjerne Oslo. I tillegg reiser nesten halvparten av studentene på utveksling på 5. studieår. Studenter som kun skal ta de to siste årene ved fakultetet er ofte etablert i byen der de tok bachelorgraden sin, og de har ikke planlagt å flytte til Bergen for å studere. Dette har blitt selvforsterkende de siste årene, særlig etter pandemien. Studentene lærer at «ingen er i Bergen siste året», og dermed planlegger svært mange for alternativer. Det at flere studenter flytter fra Bergen før 4. studieår, eller aldri kommer til Bergen, bidrar til et svekket læringsmiljø på Dragefjellet de siste to årene av studiet.

Det er uheldig både for læringsmiljø og faglig utbytte at mange av studentene ser ut til å ta de to siste årene som fjernstudium, men de produserer studiepoeng og gjennomføringstallene er gode. Vi ser at god oppfølging av studentene i starten av studiet så langt har tjent jusstudiet i Bergen godt, selv med studenter som etter de tre første studieårene forsvinner fra campus. Så hvorfor roper vi varsko nå?

Ny konkurransesituasjon

Fakultetet i Bergen rekrutterer studenter fra hele Sør-Norge, men med de nye masterstudiene i rettsvitenskap (foreløpig UiA, Ui og BI (Oslo)) vil dette bildet endre seg. UiA og UiS planlegger for kull på 40-50 studenter, BI med 120. Med langt færre studenter enn oss vil det være mulig for de nye masterstudiene å tilby tett oppfølging – også på masterdelen av studiet. Med denne konkurransesituasjonen blir det enda viktigere at UiB beholder et godt omdømme som et universitet som tilbyr en god jussutdanning som setter studentenes læring i sentrum – også de siste to årene av studieløpet. Å få tilbake en levende campus på masterdelen av studiet er derfor noe fakultetet vil prioritere høyt i arbeidet med ny studieordning. Vi ser det også som helt nødvendig at UiB bruker ressurser på å få til dette for å kunne lykkes i konkurransen med de nye studiestedene som starter opp masterprogram i rettsvitenskap fra og med høsten 2023.

Rekruttering – arbeidsgruppeledere

Arbeidsgruppene er kjernen i Bergensmodellen, og arbeidsgruppelederne er nøkkelpersoner i modellen. Arbeidsgruppelederne følger sin arbeidsgruppe gjennom alle emner på et helt studieår, og evalueringer bekrefter at denne ordningen har stor effekt på studentenes trivsel og læring.⁵ Hittil har vi hatt svært godt rekrutteringsgrunnlag: rollen er attraktiv for arbeidsgruppeledernes egen læring og erfaringen er etterspurt av potensielle arbeidsgivere. De fleste søkerne har til nå vært studenter som skal starte sitt 3. studieår når de begynner i stillingen, all den tid mange ikke er på campus 4. og 5. studieår. Med revisjon av studieordningen er dette endret; studentene får nå mulighet til å dra på utveksling allerede på vårsemesteret på 3. studieår og vi erfarer, ikke overraskende, at mange av dem planlegger å benytte seg av dette. Samtidig betyr dette at det er svært viktig for fakultetet at studentene returnerer til Dragefjellet etter utvekslingsoppholdet, slik at vi sikrer oss godt rekrutteringsgrunnlag for arbeidsgruppeledere også i fremtiden. Dersom studentene i stedet fortsetter trenden med å forlate Dragefjellet så snart den obligatoriske delen av studiet er gjennomført, kan vi se for oss en situasjon der halvparten av studentene forlater campus etter to og et halvt år i Bergen.⁶ Det vil i verste fall bety at rekrutteringsgrunnlaget for å ansette dyktige arbeidsgruppeledere halveres. Dette understøtter behovet for et studieopplegg på 4. og 5. studieår som gjør at studentene er i Bergen.

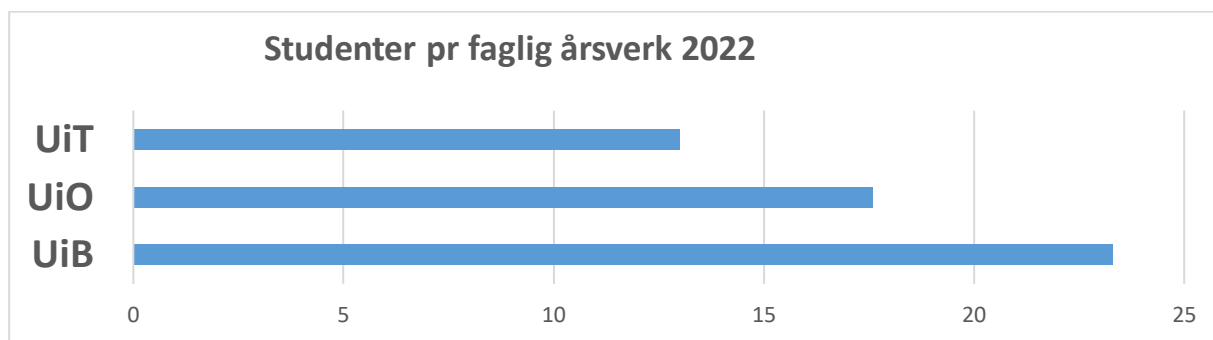
Ressurser

Fakultetet har per 2022 48 ansatte førsteamanuenser/professorer og 2430 studenter. Hvis vi sammenligner oss med våre søsterfakultet ved UiT og UiO ser tallene slik ut:

---

⁵ Bl.a. i en stor evaluering våren 2022 (spørreundersøkelsen ble sendt ut til 313 studenter, og 261 studenter besvarte undersøkelsen) svarte 89 % at de opplevde arbeidsgruppesamlingene som svært viktige for deres totale læring.

⁶ Dersom vi legger til grunn at det vil fortsette å være ca. halvparten av studentene våre som ønsker å reise på utveksling.

Ved UiB er det gjennomsnittlig 7,86 studenter per faglig årsverk.⁷ Med forholdstall på 23,32 studenter per faglig årsverk må vi på Det juridiske fakultet prioritere at de fast ansatte bruker tiden sin på undervisning. De deltar derfor sjelden i sensurarbeidet, selv om vi ser at dette gir oss utfordringer med å sikre god sammenheng mellom undervisningen på den ene siden og sensuren av eksamen på den andre. Veiledning og sensur av masteroppgaver er også i stor grad håndtert av eksterne. Studentene mottar kun 11 timer veiledning på masteroppgavene sine, og i alt for mange tilfeller fra eksterne veiledere uten rettsvitenskapelig forskningskompetanse.

Administrasjonen ved fakultetet er tilpasset det svake forholdstallet student – faglig årsverk ved at studieadministrasjonen jobber tett på den faglige virksomheten og tar på seg oppgaver som ved andre fagmiljøer anses som faglige oppgaver. Ved Det juridiske fakultet har vi totalt 29 administrativt ansatte og 2430 studenter. Siden fakultetet ikke har institutter, skal disse ansatte ivareta både institutt- og fakultetsoppgaver.

Med studieordningen av 2003 fikk fakultetet en ordning med tett oppfølging, mange obligatoriske undervisningsaktiviteter og dermed mye saksbehandling og manuelle administrative kontroller.⁸ Det var imidlertid en nokså strømlinjeformet ordning, og vi har derfor hatt stordriftsfordeler i den administrative oppfølgingen av studiet. Det har også vært mindre behov for administrativ oppfølging av 4. studieår og masteroppgavene har i de fleste semestrene i liten grad hatt obligatoriske elementer. Med studieordningen av 2021 har fakultetet innført flere og mer varierte undervisnings- og prøvingsformer og ulike krav til å kunne ta eksamen på det enkelte emne. Dette innebærer mer spesialtilpasninger i informasjon og oppfølging av studentene. Administrasjonen effektiviserer og forenkler prosesser og prosedyrer for å kunne fortsette med god administrativ oppfølging med disse endringene. Når fakultetet nå ser det som nødvendig å øke både innsats og kvalitet på 4. og 5. studieår, så innebærer ikke det bare økte undervisningsressurser i form av bl.a. obligatorisk og studentaktiv undervisning, spesialiserte linjer tilknyttet forskergruppene, praksisplasser knyttet til masteroppgaveemnet, muntlig prøving og skriveplasser knyttet til masteroppgavene. For å få til disse nødvendige grepene må vi også styrke administrasjonen for at undervisningsressursene fortsatt skal kunne brukes på mest mulig effektiv måte, og for å bidra til å skjerme forskningstiden til underviserne.

[Tilbake til sakslisten](#)

⁷ [Database for statistikk om høyere utdanning - DBH \(hkdir.no\)](https://dbh.hkdir.no/)

⁸ Fordi de studieadministrative systemene (f.eks. FS, Inspira, Office365 oppgaveseminar, Canvas) ikke støtter opp under disse prosessene

Sak 16/23-2

Endring av emnebeskrivelsen til emnet JUS231 Obligasjonsrett

Fakultetsstyret vedtok å opprette det obligatoriske emnet JUS231 Obligasjonsrett i studieordningen av 2021 i sitt møte 15.09.2020 ([sak nr. 69/20](#)). I forbindelse med den tekniske opprettelsen av emnet har det vært nødvendig å gjøre justeringer i emnebeskrivelsen. En av endringene som foreslås gjelder vurderingsformen.

I [Fakultetsstyrets vedtak 30.04.19 om fagsammensetning 1. – 3- år](#) – sak 26/19, ble det vedtatt at «Prøvingsformen i Obligasjonsrett kan ikke bare være én avsluttende skoleeksamen.». I emnebeskrivelsen som ble vedtatt i fakultetsstyrets sak nr. 69/20 sto følgende om prøvingsformen i JUS231 Obligasjonsrett:

Den avsluttende prøvingen består av to skriftlige skoleeksamener, hvor studentene tre dager før den siste eksamensdagen får opplyst temaet som de skal prøves i. Oppgavenes form og tematiske innhold skal ligge innenfor rammene som følger av læringsutbyttebeskrivelsen, anbefalt litteratur og innholdet i de ulike undervisningsaktivitetene. Forhåndskunngjøring av tema for den siste eksamensdagen, bidrar til å styrke betydningen av studentenes ferdigheter og kompetanse.

I forbindelse med ny universitets- og høyskolelov som er planlagt fremmet for stortinget i 2023, er det varslet at det blir innført krav om to sensorer ved sensur av blant annet «alle eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer».⁹ Etter en diskusjon rundt ulike løsninger på sensuren av to eksamener i JUS231 Obligasjonsrett mener studiedekanen at det vil være lite lojalt mot formålet med tosensorordningen - at to sensorer skal vurdere én og samme eksamensbesvarelse, og i fellesskap bli enige om hvilken karakter den fortjener - å løse det på en annen måte enn at to sensorer må vurdere hver av de to eksamenene på JUS231.

Forutsatt at vi må ha to sensorer til å vurdere hver av de to eksamensbesvarelsene på JUS231, vil det medføre sensurkostnader på 4 timer per kandidat. Studiedekanens syn er at det er uforsvarlig mye. Emnebeskrivelsen legges derfor fram for SU med forslag om at vurderingsformen i emnet er en 6 timers skoleeksamen.

Siden endringen ikke er i tråd med Fakultetsstyrets tidligere vedtak om opprettelse av emnet, må saken sendes videre til Fakultetsstyret for endelig beslutning.

Studieutvalget uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å vedta endringene i emnebeskrivelsen til JUS231 Obligasjonsrett som foreslått.

Vedlegg: Emnebeskrivelsen

---

⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/68330fef6cbc429e977d78718984d90a/horingsnotat-forslag-til-endringer-i-universitets-og-hoyskoleloven-grunnlag-for-ny-universitets-og-hoyskolelov.pdf>

JUS231 Obligasjonsrett

Studiepoeng, omfang

28 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA-nivå

Undervisningsspråk

Norsk og engelsk

Undervisningssemester

Høst

Undervisningssted

Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet

Mål og innhold

Målsettingen for emnet JUS 231 Obligasjonsrett er å sikre at fremtidige jurister har gode kunnskaper og ferdigheter samt generell kompetanse om obligasjonsrettslige regler og særtrekkene ved obligasjonsrettslig problemløsning.

Rettsdisiplinen «obligasjonsrett», som har lang tradisjon i norsk rettsvitenskap, omhandler regler om skyldforhold mellom to eller flere fysiske eller juridiske personer. Sett fra fordringshaver/kravshaveren (kreditor) sitt ståsted er det tale om regler om fordringer/krav, mens det sett fra den forpliktete (debitor) sin side er tale om regler om forpliktelser. Forpliktelser (og krav) kan gjelde naturalytelser, f.eks. en bilselgers forpliktelse til å levere en bil til kjøperen, eller pengeytelser, f.eks. kjøpers forpliktelse til å betale kjøpesummen, eller en intervensjonsbetalers krav på regress.

Forpliktelser og krav som har grunnlag i kontrakt er en sentral del av emnet Obligasjonsrett. Det kan være tale om kjøpskontrakter, tjenestekontrakter, entreprisekontrakter, leiekontrakter, lånekontrakter m.v. Emnet omfatter også krav og forpliktelser uten grunnlag i kontrakt, herunder skadeserstatningskrav, pengekrav med grunnlag i enkeltvedtak, samt regresskrav og andre krav som har grunnlag i ugrunnet berikelse.

Emnet har grenseflater mot JUS 212 Avtalerett og JUS 213 Erstatningsrett, og avgrenses på følgende måter: Reglene om avtaleinngåelse og de tradisjonelle ugyldighetsreglene i avtaleloven § 28 til § 33

forventes kjent fra Jus 212 Avtalerett, og er ikke et selvstendig tema på JUS 231 Obligasjonsrett. Reglene om stiftelse av krav på erstatning som følge av skadeforvoldelse forventes kjent fra JUS 213 Erstatningsrett, og er heller ikke et selvstendig tema på JUS 231 Obligasjonsrett. På den annen side omfatter JUS 231 Obligasjonsrett regler om erstatning som følge av mislighold av kontrakt og brudd på pre-kontraktuelle forpliktelser. Videre omfatter emnet ugrunnet berikelse som stiftelsesgrunnlag for krav og forpliktelser.

Sentrale problemstillinger i emnet Obligasjonsrett er 1) hva som skal ytes (forpliktelsens innhold), 2) hvilke krav som kan gjøres gjeldende dersom forpliktelsen ikke blir riktig oppfylt, og 3) spørsmål om bortfall av forpliktelser på annen måte enn ved oppfyllelse, f.eks. som følge av foreldelse og passivitet.

Når det gjelder skyldforhold som har grunnlag i kontrakt, vil avtalen mellom partene utgjøre utgangspunktet for å besvare spørsmål om innholdet, oppfyllelse, mislighold og bortfall av partenes krav og forpliktelser. Læren om tolkning av avtaler, som er en del av JUS 212 Avtalerett, vil derfor stå sentralt også i JUS 231 Obligasjonsrett. Dersom avtalen ikke gir svar på det aktuelle spørsmålet, må den utfylles og suppleres med lovfestede eller ulovfestede regler som gjelder for kontraktstypen (bakgrunnsrett). Dette samspillet mellom avtale og bakgrunnsrett, samt hvordan man skal fastlegge bakgrunnsretten, utgjør sentrale materielle og metodiske problemstillinger i emnet.

Det kan også, særlig i forbrukerkontrakter, være slik at avtalens bestemmelser må vike for lovgivning som ikke kan fravikes. En del av den sentrale forbrukerkontraktslovgivningen gjennomfører EU-direktiver, og EU/EØS-rettslige kilder vil da være sentrale ved tolkingen.

Krav som har grunnlag i kontrakt, kan i utgangspunktet bare gjøres gjeldende mot kontraktspart(e). Obligasjonsretten inneholder imidlertid regler som gir grunnlag for å rette misligholdskrav mot tidligere kontraktsledd, f.eks. kan en kjøper etter omstendighetene rette et prisavslagskrav eller annet misligholdskrav mot selgers hjemmelsmann, f.eks. importør. Reglene om slike direktekrav er en del av emnet.

Utgangspunktet er at forpliktelser skal oppfylles etter sitt innhold. Dette gjelder uavhengig av forpliktelsens stiftelsesgrunnlag, og uten hensyn til om oppfyllelse av forpliktelsen er mer byrdefullt enn debitor hadde forutsett. I obligasjonsretten finnes imidlertid regler som unntaksvis gir hjemmel for revisjon av forpliktelser som har grunnlag i kontrakt. Sentrale regelsett i så måte er avtaleloven § 36 og den ulovfestede læren om bristende forutsetninger. Disse regelsettene er del av emnet.

Forpliktelser uten grunnlag i kontrakt reiser tilsvarende spørsmål om innhold, oppfyllelse, mislighold og bortfall som forpliktelser som har grunnlag i kontrakt. Slike forpliktelser vil ofte gjelde pengekrav. Det kan f.eks. dreie seg om når et skadeserstatningskrav må betales, om et slikt krav kan gjøres opp ved motregning, om et slikt krav er foreldet eller falt bort som følge av passivitet, og om skadelidte kan kreve forsinkelsesrenter ved forsinket betaling. Andre eksempler er spørsmål om det kan kreves renter på et pengekrav, og om det kan skje personendringer i kravforholdet (både på debitor- og kreditorsiden).

Den metodiske innfallsvinkelen til besvarelsen av slike spørsmål påvirkes imidlertid av fraværet av kontrakt. Sentrale rettskilder er lovgivning og ulovfestede regler og prinsipper om pengekrav og andre formuerettslige krav. Også for pengekrav uten grunnlag i kontrakt kommer forbrukeraspektet og EU-retten inn.

Læringsutbytte

Kunnskaper

Etter at kurset er gjennomført, skal deltagerne ha gode kunnskaper om:

- Regler om skyldforhold mellom to eller flere fysiske eller juridiske personer med grunnlag i kontrakt eller annet rettslig grunnlag
- Obligasjonsrettens særlige metodiske utfordringer og hvordan disse håndteres
- Grunnleggende hensyn som ligger til grunn for obligasjonsrettslige regler og prinsipper
- Hvordan man fastsetter avtalens innhold med forankring i avtalen og lovfestet eller ulovfestet bakgrunnsrett
- Kontraktsfestede, lovfestede og ulovfestede misligholdsbeføyelser, slik som for eksempel krav på oppfyllelse, tilbakeholdsrett, avhjelp, prisavslag, heving, erstatning, forsinkelsesrenter og dagmulkt
- Regler om naturaldebitors adgang til å avbestille en ytelse
- Revisjon og lemping av avtaler eller avtalevilkår, på grunnlag av avtaleloven § 36 og læren om bristende forutsetninger
- Direktekrav på lovfestet eller ulovfestet grunnlag
- Bortfall av krav ved oppfyllelse og på andre måter, herunder på grunnlag av regler om reklamasjon, passivitet og foreldelse
- Ugrunnet berikelse som stiftelsesgrunnlag for krav
- Alminnelige regler om oppgjør av pengekrav
- Regler om oppgjør av krav ved motregning
- Lovfestede og ulovfestede regler om adgangen til å kreve renter og rentetapserstatning ved kreditt
- Regler om oppgjørskorreksjon, herunder tilbakesøkning etter læren om *condictio indebiti*
- Regler om samskyld og regress
- Personskifte (kreditorkifte og gjeldsovertakelse)
- De særskilte reglene for forbrukervern som følger av lovgivningen, herunder kjennskap til hovedtrekk i EUs forbrukerdirektiver på obligasjonsrettens område
- Samspillet mellom internasjonale utviklingstrekk og norsk obligasjonsrett, særlig på kjøpsområdet
- Grunnleggende trekk ved avtaler og rettsregler om voldgift, verneting og lovvalg ved internasjonale kjøp

- Grunnleggende trekk ved muligheter og utfordringer som blokkjedeteknologi gir for anvendelsen og utviklingen av obligasjonsrettslige regler, herunder blokkjedeteknologi som fundament for elektronisk betalingsmiddel og «smarte kontrakter».

Ferdigheter

Etter at kurset er gjennomført, skal deltagerne ha tilegnet seg gode ferdigheter om følgende:

- Å formulere, drøfte og ta stilling til obligasjonsrettslige spørsmål på en poengtert og presis måte
- Å håndtere obligasjonsrettens særskilte metodiske utfordringer
- Tolking av ulike typer kontrakter
- Å håndtere samspillet mellom avtalen og bakgrunnsretten
- Å håndtere preseptoriske reglers betydning for partenes stilling
- Betydningen av forbrukerdirektivene som rettskilde, herunder å identifisere obligasjonsrettslige spørsmål som krever en nærmere EU/EØS-rettslig vurdering
- Å håndtere samspill mellom lov og ikke lovfestede prinsipper
- Å kunne skille mellom sikre og usikre løsninger og i siste tilfelle være i stand til å argumentere juridisk forsvarlig for en løsning
- Å kritisk kunne vurdere godheten av elementer i den lovfestede og ulovfestede obligasjonsretten
- Å formidle juridiske analyser og standpunkt både muntlig og skriftlig

Generell kompetanse

Etter at kurset er gjennomført, forutsettes deltagerne å være i stand til å:

- Tilegne seg ny kunnskap om obligasjonsrettslige emner, herunder systematisere og analysere et komplekst rettslig materiale, også med utgangspunkt i kilder man ikke har kjennskap til fra før
- Formidle juridisk analyse, gi råd og ta standpunkt, presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner, både skriftlig og muntlig - arbeide selvstendig og i grupper

Krav til forkunnskaper

Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i masterprogrammets studieplan. Se likevel § 2-5 i fakultetets utfyllende regler.

Anbefalte forkunnskaper

Ingen

Studiepoengsreduksjon

I kombinasjon med JUS136 Obligasjonsrett gis det 3 nye studiepoeng

I kombinasjon med JUS131 Kontraktsrett II gis det 13 nye studiepoeng

I kombinasjon med JUS132 Pengekravsrett gis det 18 nye studiepoeng

Krav til studierett

MAJUR

Arbeids- og undervisningsformer

Undervisningen består av følgende elementer:

- Forelesninger
- Storgrupper
- Oppgaveinnleveringer, herunder én større midtveisoppgave
- Kommentering av andre studenters oppgavebesvarelser
- Plenumsgjennomgang av innleverte oppgaver

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Gruppemøter, oppgaveskriving og kommentering er obligatorisk. Utrekningen av deltakelsen blir gjort som fastsatt i [Retningslinjer for utrekning av obligatorisk deltaking](#)
2. For alle skriftlige arbeider som skal regnes med i obligatoriske arbeidskrav, skal hele oppgaven besvares, og besvarelsen må fylle de kvalitative og kvantitative minstekravene som er fastsatt i «[Krav til skriftlige arbeider på masterstudiet i rettsvitenskap](#)».
3. I løpet av kurset skal en obligatorisk oppgave besvares og leveres inn. Tidsrammen er fem dager. Ordgrensen er 3000 ord, og den må være godkjent før studenten kan framstille seg til avsluttende vurdering (eksamen).
4. Underkjente elementer i de obligatoriske arbeidskravene kan ikke gjentas før ved neste kurs.
5. Kursgodkjenning foreldes ikke.

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Digital skoleeksamen praktikum 6 timer

Hjelpemiddel til eksamen

Digitale hjelpemidler: Se fakultetets utfyllende regler § 3-5 a. Tillatte hjelpemidler fra Lovdata er Regelverk (lov, forskrift, direktiv m.m.) og høyesterettspraksis. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen. Utvalg er ikke tillatt.

Analoge hjelpemidler: Analoge hjelpemidler er utfaset fra og med studieåret 2020/21, se SU-sak 61/20.

Karakterskala

A til E for bestått og F for ikke bestått.

Vurderingssemester

Høst

Litteraturliste

Hovedlitteratur («kjernelitteratur»), eventuell innføringslitteratur og/eller tilleggslitteratur publiseres i Leganto 1. juli for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.

Programansvarlig

Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)

Emneansvarlig

Professor Hilde Hauge

Professor Erik Monsen

Førsteamanuensis Miriam Skag

Administrativt ansvarlig

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Kontaktinformasjon

3.studiear.jurfa@uib.no

[Tilbake til saklisten](#)

Sak 16/23-3

Nedlegging av JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe og oppretting av JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Nokre moglege unntak frå hovudregelen vart trekte fram i styresaka, deriblant at Comparing Legal Cultures in Europe:

Følgjande vert sitert frå styresak 76/22:

Tre mulige unntak som det enda ikke er trukket en endelig konklusjon om, er emnene JUS290-2-A *Comparing Legal Cultures in Europe*, JUS286-2-A *Constitution and Politics og European Human Rights II*. JUS290-2-A vil på ny studieordning bare være åpent for internasjonale studenter. Emnet skal undervises sammen med JUS232 *Retts historie og komparativ rett*, med flere felles undervisningsaktiviteter hvor våre MAJUR-studenter vil møte de internasjonale studentene som tar JUS290-2-A. Ettersom de norske studentene som gjennom sin deltakelse på JUS232 *Retts historie og komparativ* har felles undervisnings- og læringsaktiviteter, utelukkende vil være på 3. studieår, synes det naturlig at dette emnet kun tilbys på bachelornivå og uten tillegg av en variant på masternivå. Emneansvarlig (Koch) har likevel i sitt høringsinnspill sagt at det er mulig å tilby emnet i to utgaver og altså på begge nivå. Emnet er videre ønsket som valgemenne («velg ett av flere mulige») i det nye LLM-programmet i EU- og EØS-rett. Dersom det skal være aktuelt, må det opprettes et emne på masternivå i tillegg til bachelornivået. En masterversjon av emnet vil likevel bare kunne tas av internasjonale studenter etter som norske studenter vil ha tatt emnet JUS232 *Retts historie og komparativ rett* som skal ha (delvis) felles undervisning med JUS290-2-A. Selv om ingen av emnebeskrivelsene for emnene er vedtatt enda, er det sannsynlig at det vil være så stor grad av overlappende innhold i emnene at norske studenter ikke vil kunne ta *Comparing Legal Cultures in Europe* verken på bachelornivå eller på masternivå. I utgangspunktet er det ikke ønskelig å bruke ressurser på å tilby emner som kun er aktuelle for internasjonale studenter. Emnet *Comparing Legal Cultures in Europe* er likevel tenkt som et unntak, fordi det er ønskelig å kunne bringe internasjonale studenter inn i undervisningen av JUS232 *Retts historie og komparativ rett*, og gjennom dette øke internasjonaliseringen hjemme for studenter som ikke drar på utveksling. Det er imidlertid behov for at internasjonale og norske studenter følger to ulike emner, fordi norsk retts historie-delen av JUS232 *Retts historie og komparativ rett* ikke er egnet for internasjonale studenter, blant annet fordi litteraturen er på norsk.

Etter som oppstart av LLM-programmet er utsett frå hausten 2023 til hausten 2024, er det ikkje naudsynt eller aktuelt å tilby ein masterversjon av emnet våren 2024, og emnet foreslås i denne omgang difor berre oppretta i éin versjon og på bachelornivå. Korvidt eitt eller fleire av dei tre emna som opphavleg var ønskte som valfrie emne i LLM-programmet, men som berre har blitt oppretta på bachelornivå, likevel skal opprettast i ein masterversjon også, vil vi komma tilbake til i ei seinare sak der det vil bli foreslått naudsynte oppdateringar i studieplanen for LLM-programmet som følge av at alle emne i LLM-programmet no har fått nye emnekodar.

Innhaldsmessig er emnet i hovudsak ei vidareføring av dagens JUS290-2-A, likevel med den endring at norsk retts historie og rettskultur får eit sterkare fokus innleiingsvis. Til no har fakultetet tilbydd 3 forelesingar om

norsk rettshistorie og rettskultur til internasjonale utvekslingsstudentar på byrjinga av kvart haustsemester og kvart vårsemester. Desse forelesingane har ikkje inngått i eit bestemt emne eller gjeve studiepoeng. Dei har likevel vore følgt av svært mange av dei innreisande studentane våre som har sett dette som ein nyttig introduksjon til utvekslingssemesteret ved UiB. Fordi Comparing Legal Cultures in Europe og Rettshistorie og komparativ rett vil (delvis) samundervisast, og fordi emnet dermed spelar ei viktig rolle for «internasjonalisering heime» for norske studentar som ikkje reiser ut, ønskjer vi at flest mogleg av dei innreisande studentane skal velja emnet Comparing Legal Cultures in Europe. Ved å, som del av emnet, gje dei ein introduksjon til norsk rettshistorie og rettskultur vil dei internasjonale studentane vera betre rusta og ha større forståing når dei etter dei første innleiande forelesingane møter dei norske studentane til felles undervisning og ei kursoppgåve der studentar frå begge emne blir sette saman for å løysa gruppeoppgåva i fellesskap. I vårsemesteret vil dei tidlegare «frie» introduksjonsforelesingane difor i staden haldast som del av emnet JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe.

Som følgje av samundervisninga med JUS232 Rettshistorie og komparativ rett og at forelesingane om norsk rettskultur og rettshistorie blir tekne inn i emnet, følgjer ikkje dette emnet den ordinære normen med 10 dobbelttimar undervisning. Timeplanen og samspelet mellom dei to emna er under arbeid, men i skissa er det førebels lagt opp til 10 fellesforelesingar som er for studentar på begge emna, og 5 forelesingar som er berre for studentane på JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe. Som del av undervisninga i emnet inngår også undervisning frå to gjesteforelesarar frå University of Aberdeen. I tilknytning til dei to emna er det også ønske om å leggja opp til nokre sosiale, eller fagleg-sosiale, aktivitetar/møteplassar der norske og internasjonale studentar får høve til å møtast og bli kjende med kvarandre. Planane for dette er ikkje konkretiserte enno.

Obligatorisk arbeidskrav og vurderingsform

Obligatorisk arbeidskrav og vurderingsform er uendra frå det tidlegare emnet, med ei gruppeoppgåve der kvar student først skriv og leverer inn ein individuell før dei tek dette førstuktastet med seg inn i gruppearbeidet og utarbeider eit felles svar på gruppeoppgåva. Vurderinga i emnet er heimeeksamen.

Litteratur

Litteraturlista i emnet er ikkje gått gjennom og justert i denne omgang, men vil i hovudsak vera ei vidareføring av litteraturliste i dagens JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe, men med enkelte justeringar som vil bli lagt fram for studieutvalet innan fristen for justering av litteraturlister for vårsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet vert emnet endra frå å vera på masternivå til å bli utelukkande på bachelornivå, og det vil difor ikkje vera ei eigna løysing at studentar som ønskjer å avlegga eksamen i det gamle emnet i staden blir viste til å ta det nye og justerte emnet. Ved behov må det difor haldast eksamen i JUS290-2-A også hausten 2023 og våren 2024. Vi legg likevel til grunn at det er tilstrekkeleg at slik eksamen kun vert tilbydd til studentar som allereie har fullført det obligatoriske arbeidskravet i emnet og berre manglar eksamen.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS290-2-A og det nye emnet.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordning og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildring for JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe (vert ettersend)

[Tilbake til saklisten](#)

Comparing Legal Cultures in Europe

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Bachelor **Full-time/Part-time**

Full time

Teaching semester

Spring.

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

When coming as an exchange student to Bergen, we strongly recommend that you choose this course among the courses you will study in the spring semester. The course is taught during the first part of the semester and introduces Norwegian legal culture, while at the same time inviting you to reflect upon your own country's legal culture from a comparative perspective. The course is co-taught with a course which is mandatory for the Norwegian law students, which means that around half of the students in the classroom will be Norwegian, while the other half will be international students from several different countries. You will work together with both international and Norwegian students on a group assignment where you will together study a selected area of law and find out how the different countries represented in the group, have different approaches to regulating that area of law. There will also be social and cultural activities for the students of the course, so this course serves also as an introduction to your semester in Bergen, and to getting to know the local students.

In an era of strong internationalisation of law, lawyers need an understanding of foreign legal cultures and comparative legal methods. By engaging in legal historical and comparative studies of Norwegian and selected foreign legal cultures, students gain knowledge and skills essential for contemporary lawyers, including new perspectives of law, understanding legal change and skills needed for cross-border cooperation. A systematic analysis of law in context requires applying an operationalised concept of legal culture which can provide knowledge and understanding of how the law is produced and applied in different legal orders. Comparing legal cultures historically and comparatively will enable students to identify, explain and analyse similarities and differences among legal cultures.

The overall aim of the course is, first, to enhance the student's ability to understand, evaluate, discuss, and critically analyse law from a comparative perspective. Second, the course aims at enhancing the students' skills to reflect academically. This encompasses the basic criteria for using proper references, stylistic choices, identification of the "research" question and conclusions. Furthermore, students will be able to review academic texts critically. Third, the course offers an opportunity to get into contact and cooperate with Norwegian students. Fourth, the course provides basic knowledge regarding the methods, aims and functions of legal historical research and an understanding of the historical roots of the

contemporary legal cultures of especially England, Scotland, Germany, and Norway. Fifth, the course allows students to acquire and use English vocabulary in comparative law.

As mentioned, a group assignment will be carried out in mixed groups consisting of international students from different countries and legal backgrounds, and Norwegian students. This will make a fertile environment for learning to communicate with lawyers from different legal-cultural and linguistic backgrounds.

In short, the goals are:

1. Learn to appreciate and actively use the legal cultural model as an analytical tool for legal comparative analysis.
2. Increase students' understanding of the legal cultures of England, Scotland, Norway and Germany from a comparative perspective.
3. Improve their ability to communicate with members from other legal cultures and critically evaluate legal cultural challenges, developments and changes both domestically and abroad.
4. Improve their skills in writing and communication academic English and identify and overcome potential challenges when working with lawyers or other professionals in an international environment.

Learning Outcomes

At the end of this course, you should be able to:

- identify the main structural elements and the subcategories of the Legal Cultural Model
- describe the difference between a narrow and a wide concept of legal culture,
- describe and explain changes within and interaction between elements of the legal-cultural model,
- describe the historical preconditions and developments of the Norwegian and other (selected) legal cultures,
- identify the central features of the English, Scottish, German, Norwegian and other Nordic legal cultures,
- explain basic concepts in legal comparative methods including the object of comparison, selection of jurisdictions studied, the comparative method and identification and explanation of similarities and differences,
- describe the basic requirements for producing, structuring, and evaluating academic texts, including when and how to make references to sources.

In addition, you should be able to

- use the Legal Cultural Model in combination with the functional and historical approach to legal comparative research to
- identify,
- describe,

- categorise,
- explain
- and discuss both orally and in writing differences and similarities of institutionalised forms of norm production and conflict resolution as well as the prevailing ideal of justice, legal methods, the degree of and attitude towards professionalization and internationalisation of law and its impacts on the English, Scottish, Norwegian and German legal culture.
- conduct legal comparisons by identifying the object of comparison, selecting appropriate jurisdictions, selecting an appropriate method of comparison, identifying similarities and differences, and providing plausible explanations for the findings (cf. the COMPASS formula),
- discuss the merits and limitations of classifications particularly the distinction between civil- and common law, comparative methods, and selected key concepts in comparative law,
- write and critically assess academic texts in both Norwegian and English.
-

You should improve your ability to

- o appreciate the importance of historical perspectives on domestic and other legal cultures,
- o appreciate law as a legal-culturally embedded phenomenon,
- o critically evaluate the narrative of different legal traditions in Europe, and
- o discuss possible challenges and solutions for, but also limits to, the harmonization of legal cultures in Europe
- o interpret, discuss and develop legal domestic solutions based on value-based assessments and relevant policy considerations taking into account the specific legal cultural context in which the solution is meant to produce effects.
- o communicate both orally and in writing in English by
- o critically apply established legal comparative terminology and methods and
- o to work independently as well as in groups

Required Previous Knowledge

Two years of law studies.

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS134 Rettshistorie og komparativ rett, JUS232 Rettshistorie og komparativ rett, JUS290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe or JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe, the course will generate no new credits.

Combines successfully with

JUS2317/JUS5317Comparative European Constitutional Law

JUS23XX Introduction to Chinese Law

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures and seminars.

Teaching Methods and Extent of Organized Teaching

Lectures and seminars.

Compulsory Assignments and Attendance

One paper maximum 5000 words written by teams of 5 - 6 students. The individual contributions are limited to **1000 words**. The paper will be peer assessed by fellow students in addition to receiving a teacher's review. All students are expected to submit **peer comments**.

The assignments are considered both as a whole and in their individual parts with pass/fail (not part of the final grading). Contribution to the group paper and peer assessment is **mandatory**. Only students who have met both individual and group requirements are admitted to the final home exam.

Forms of Assessment

Home exam. Maximum 2000 words in total.

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Open book exam.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Assessment Semester

Spring.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor Søren Koch.

Egenvurdering 2022: Masterprogrammet i rettsvitenskap, UiB

---

1. Generelt om studieprogrammet og Studieutvalgets oppfølging i 2022

Studieutvalget har behandlet følgende rapporter og evalueringer i 2022:

- DBH-rapportering
- Kontrollkommisjonsrapporter
- Klagenemndvedtak
- Studiebarometeret
- SHOT: Studentenes helse og trivselsundersøkelse
- Kandidatundersøkelsen
- Om semesterstart og fadderuken
- Årlig egenvurdering – emneansvarlige
- Oppsummering av opptakene i våren 2022 (JUSVALG, INTL-JUS og POSTMAJUR) og opptakene høsten 2022 (inkl. MAJUR og MAJUR-2)

Gjennom omfattende innrapportering av ulike saker og tiltak som gjelder studiet, anser vi at Studieutvalget har et godt grunnlag for å følge opp studiet.

2. Emneevalueringer fra de emneansvarlige

I skrivende stund har ikke emneevalueringene fra høsten 2022 blitt lagt fram for Studieutvalget.

I emneevalueringene for spesialemnene som undervises vårsemesteret femte studieår er det flere emneansvarlige som rapporterer om manglende oppmøte på fysisk undervisning, særlig når det blir gjort opptak som etterfølgende blir gjort tilgjengelig på emnet i MittUiB. Det er mulig våren 2022 fortsatt var noe preget av koronapandemien. Det er uttalt ønske for fakultetet at Dragefjellet skal være en levende campus, og ha et fagmiljø og læringsmiljø som er synlig og aktivt. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er nyttige bidrag i det videre arbeidet med implementeringen av den nye studieordningen, og særlig i arbeidet med nytt femte studieår.

I studieåret 2022/2023 går emnene på tredje studieår i studieordningen av 2003 for siste gang. I tillegg gjøres det endringer i porteføljen av valgbare emner, i forbindelse med innføringen av nytt tredje studieår i 2023/2024. Evalueringen av emnene som skal igjennom disse endringene brukes aktivt i oppbyggingen av de nye emnene.

Ved utgangen av vårsemesteret 2023 må planen for gjennomføringen av emneevalueringer oppdateres for å ta høyde for endringene i porteføljen av valgbare emner og innfasingen av ny studieordning.

Vi viser for øvrig til vedlegg 1: Gjennomførte emneevalueringer i V22 samt uttalelser fra studieutvalget.

3. Vurdering fra ekstern fagfelle

Fakultetsstyret oppnevnte to eksterne fagfeller i sak 76/19, Professor Torbjörn Andersson ved Universitetet i Uppsala og førstelagmann Magni Elsheim i Gulating lagmannsrett. De mottok bestilling fra Studieutvalget (sak 15/22) i februar 2022. Rapporten ble behandlet i Studieutvalget i januar 2023. Fagfellene har undersøkt om det er samsvar emnenes læringsutbyttebeskrivelser, de studentaktive læringsaktivitetene og eksamensoppgavene som blir gitt for to utvalgte emner på studieprogrammet. I rapporten kommer det frem flere gode, konkrete innspill som er tatt med videre til de emneansvarlige for de to emnene som ble vurdert, som vil følge opp tilbakemeldingen i utviklingen og videreutvikling av emnene på den nye studieordningen. Ny bestilling til de eksterne fagfellene for 2023 ble behandlet av studieutvalget i mars 2023. Den nye rapporten skal legges fram for Studieutvalget til behandling ved første møte i 2024.

4. Planlagte eller gjennomførte endringer på emnenivå som påvirker helheten i programmet

Det juridiske fakultet påbegynte høsten 2021 innfasingen av ny studieordning. I 2022 ble studieordningens andre og tredje semester gjennomført for første gang, og i 2023 skal studieordningens fjerde og femte semester gjennomføres for første gang.

Stodieutvalget følger opp de nye emnene med evalueringer, både for å følge opp hvordan de ulike elementene i det enkelte emne fungerer, men også for å følge opp hvordan studieordningen fungerer i sin helhet.

På tredje studieår i studieordningen av 2021, som gjennomføres for første gang studieåret 2023/2024, tilbys studentene valgemner på bachelornivå for første gang. Fakultetet har høsten 2022 og våren 2023 jobbet med porteføljen for valgemner for å opprette emner på bachelornivå, og kvalitetssikre læringsutbyttebeskrivelsene på emnene som skal tilbys på masternivå. Prosessen har bidratt til en kvalitetssikring av det enkelte emne, men også til å få et helhetlig overblikk over tilbudet av valgemner.

Valgmulighetene i vårsemesteret på 3. studieår inkluderer utveksling. Samtidig med gjennomgang av valgemneportefølje har også fakultetets omfattende utveklingsavtaleportefølje blitt gjennomgått og omarbeidet for å fastsette hvilke avtaler som kan benyttes på 3. studieår og hvilke som må være forbeholdt studentene på 5. studieår.

5. Oppfølging av Studiebarometeret

Svarprosenten på studiebarometeret for 2022 er dessverre lav for vårt fakultet, kun 30,2 %.

På overordnet tilfredshet gikk vårt fakultet tilbake fra 4,2 til 3,8. Vi scorer i år litt dårligere på overordnet tilfredshet enn både Oslo (4,0) og Tromsø (4,2). Det har nok en sammenheng med at vi i fjor innførte ny studieordning på 2. studieår. Nesten alle fritekstkommentarene fra studenter på 2. studieår handlet om emnet JUS221 Rettsstaten som gikk for første gang høsten 2022.

Tilbakemeldingen på emnet JUS221 Rettsstaten som har kommet inn både gjennom studiebarometeret og andre kanaler, følges opp av de emneansvarlige. Det er allerede planlagt endringer til neste gjennomføring av emnet.

Vi har hatt størst nedgang på punktene som gjelder organisering og vurderingsformer. På disse punktene ligger vi like under det nasjonale snittet for juridiske fag. Tilfredsheten med «Den administrative tilretteleggingen av studieprogrammet (timeplan, studieplan, etc.)» har gått ned fra 3,8 i 2021 til 3,2. Også dette har nok sammenheng med overgangen til ny studieordning for de som går andre studieår.

Fritekstkommentarene fra 5. studieår gjaldt stort sett ønske om mer praksis og mer trening i muntlige ferdigheter.

I 2022 scorer vi lavest på punktet om tilknytning til arbeidslivet (2,7 i 2022, ned fra 2,9 i 2021), med en liten nedgang fra i fjor. Fakultetet må erkjenne at vi kan bli flinkere til å forklare arbeidslivrelevansen av utdanningen. Dette punktet fra Studiebarometeret 2021 er fulgt opp ved at fakultetsstyret opprettet en arbeidsgruppe for arbeidsliv relevans som har levert sin utredning og anbefaling høsten 2022. Utredningen følges opp videre i 2023.

Fakultetsstyret har nå opprettet et arbeidslivspanel i sitt møte 21.03.2023 (sak 26/23), for å sikre og for å systematisere samarbeidet med ulike aktører i arbeidslivet om utviklingen av utdanningen.

6. Rapporterte utdanningsdata for 2022

Fakultetet rapporterer hvert år kvantitative data til Kunnskapsdepartementet gjennom Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). Et utvalg av de rapporterte dataene følger her for at studieutvalget og fakultetsstyret skal være kjent med nøkkeltall for utdanning ved fakultetet. Også tall fra tidligere år er inkludert slik at man kan se utviklingen over tid. Studiepoengproduksjon, antall ferdige kandidater og antall utvekslingsstudenter er av stor betydning for fakultetets økonomi. Rapporterte data gir grunnlag for budsjett 2 år frem i tid.

På grunn av EUs personvernforordning (GDPR) er statistikk basert på individdata anonymisert i DBH. Dette innebærer at enkelte tall i statistikken presentert nedenfor er avrundet til nærmeste 5. Fakultetet kan ved innlogging få tilgang til de faktiske tallene for UiB, men rapporten her viser statistikken slik den er presentert på DBHs sider, som ligger offentlig tilgjengelig for alle. Tallene som blir presentert i tabellene nedenfor vil dermed avvike noe fra hva som er rapportert i årsrapporter tidligere år.

6.1. Gjennomføringstall

I følge DBH-rapporten «Gjennomføring på normert tid og frafall» var det 50,85 % av studentene som startet på femårig masterprogram i 2017 som fullførte på normert tid, og 11,44 % av studentene falt fra studiet. Dette er det laveste frafallstallet fakultetet har hatt på minst ni år (DBH-statistikken går kun tilbake til startkull 2008).

Studieprogramnavn	2017			
	2022			
	Startkull	Fullført på norm. tid %	Frafall %	Studerer %
Femårig masterprogram i rettsvitenskap	470	50,85	11,44	37,71
Sum	470	50,85	11,44	37,71

Tabellen her justerer imidlertid ikke for innpassing. Det vil si at studenter som starter hos oss og allerede har emner som innpasses i studiet, og derfor skal studere kortere enn fem år, vil virke til å trekke opp andelen som rapporteres å ha fullført på normert tid. Før det ble opprettet bachelor-program i rettsvitenskap som kunne innpasses var gjennomføring på normert tid på om lag 30 %. Samtidig vet vi at flere studenter tar permisjon i løpet av det 5-årige studieløpet, en del av de som drar på utveksling blir et semester forsinket i studiet, og det samme blir de som jobber hos Jussformidlingen m.m. Tabellen må derfor leses med visse forbehold.

Tilsvarende tall for gjennomføring på normert tid på toårig masterprogram fra opprettelsen i 2014 og til og med startkull 2020 har et snitt på 67,2 %, og kun 3,33 % frafall ett år.

6.2. Studenttall

Høsten 2022 var det 2430 registrerte studenter ved fakultetet. 1935 av disse, eller 79,63 %, var registrert på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap. Det er studenttall i høstsemesteret som rapporteres offisielt. Tilsvarende forholdstall i fjor var 80,47 %.

Studieprogramnavn	Studiepoeng	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
		Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt	Studenter totalt
Ansatt - Det juridiske fakultet	30							
Femårig masterprogram i rettsvitenskap	300		1 895	2 000	2 055	2 050	2 060	1 935
Innføring i forvaltningsrett for saksbehandlere i kommunal sektor	10					40		
Innføring i juridiske emner	15	25	20	30		30	30	30
Integrert masterprogram i rettsvitenskap	300	1 860						
Internasjonale studenter - Det juridiske fakultet	30	165	205	175	170	85	165	175
Law of Armed Conflict, with emphasis on maritime operations	10							
Poststudierett - Det juridiske fakultet	60	90	80	70	65	65	45	45
Rettslig, politisk og økonomisk handlingsrom for kommunal ledelse	20						30	25
Særskilt valgemne jus	30	155	150	155	150	135	145	120
Toårig masterprogram i rettsvitenskap	120	65	65	70	70	85	90	95
Sum		2 360	2 425	2 500	2 510	2 490	2 560	2 430

6.3. Kjønnfordeling

I høstsemesteret 2022 var 1335 av de 1935 studentene på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap kvinner. Dette utgjør en kvinneandel på 69 %. Tilsvarende var kvinneandelen på det toårige masterprogrammet i rettsvitenskap 57,89 % (55 av 95). Av innreisende utvekslingsstudenter høstsemesteret, var 65,71 % kvinner (115 av 175). Av det totale antallet studenter ved fakultetet (2430) er kvinneandelen på 67,49 %, opp fra 66,60 % for et år siden.

UiB totalt har en kvinneandel på 60,92 % blant studentene.

Opptak og søkertall for høstsemesteret 2021 ble rapportert til fakultetsstyret i sak 72/22.

6.4. Ferdige kandidater

År	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	365	350	380	370	420	465

Antall oppnådde kvalifikasjoner i 2022 var rekordhøyt. Årsaken til dette er sammensatt. Noe skyldes at studenter som ble forsinket på grunn av pandemien klarte å levere masteroppgaven i løpet av 2022, noe at færre studenter dro på utveksling i 2021 og dermed fullførte grad tidligere, og noe det høye antall studenter på 4. og 5. studieår.

6.5. Ferdige jurister ved de tre juridiske fakultetene

	2018	2019	2020	2021	2022
UiO	435	325	500	415	385
UiB	350	380	370	420	465
UiT	120	140	130	125	165

De to siste årene har fakultetet i Bergen uteksaminert flere ferdige kandidater enn Oslo.

6.6. Total studiepoengproduksjon

Tabellen viser oversikt over studiepoengproduksjonen i henhold til studieprogrammet hvor emnet primært tilhører. Studiepoengproduksjonen er samlet i såkalte studiepoengsenheter som utgjør 60 studiepoeng, altså normert studiepoengproduksjon per studieår.

Det har vært en trend under Covid-19-pandemien at studentene har produsert flere studiepoeng enn de ellers gjør. For Det juridiske fakultet har produksjonen vært forholdsvis høy også i 2022, den er høyere enn i 2019. Pandemirestriksjoner gjennom halve vårsemesteret 2022, sett sammen med høye studenttall og et høyt antall innvekslingsstudenter bidrar her.

	2018	2019	2020	2021	2022
Studiepoengproduksjon i 60 studiepoengsenheter	Studiepoengproduksjon (60 stp. enh.)	Studiepoengproduksjon (60 stp. enh.)	Studiepoengproduksjon (60 stp. enh.)	Studiepoengproduksjon (60 stp. enh.)	Studiepoengproduksjon (60 stp. enh.)
Sum egenfinansierte emner uten ph.d.-emner, Bergen Summer Research School og EVU	1 765	1 829.96	1 916.68	2 039.03	1 927.52

6.7. Studiepoengproduksjon per student

Beregningen omfatter antall beståtte¹⁰ studiepoeng for hele året delt på gjennomsnittlig antall registrerte studenter for vår- og høstsemesteret det samme året.

	2018	2019	2020	2021	2022
Femårig masterprogram i rettsvitenskap	49,86	50,92	53,79	54,13	52,22
Toårig masterprogram i rettsvitenskap	50,38	46,61	49,86	52,62	49,35
UiB som helhet	44,04	43,81	45,64	44,78	43,84
Alle universiteter	45,21	43,10	44,95	44,05	43,50
Sektoren som helhet	42,60	42,61	43,89	42,92	42,27

6.8. Karakterfordeling

Alle karakterer, uavhengig studentkategori/studienivå inkludert masteroppgaver¹¹

Karakterer for alle emner med A-F i masterstudiet i rettsvitenskap inkludert masteroppgaver	A	B	C	D	E	F	Totalt
2020	12.99	31.53	37.08	13.06	3.19	2.14	100 %

¹⁰ Gjelder studiepoeng bestått for første gang. Gjentak av bestått eksamen teller ikke med her.

¹¹ Det er i tidligere egenvurderinger rapportert karakterfordeling hvor masteroppgaven ikke er inkludert. Denne statistikken er ikke lenger tilgjengelig på DBH. Tallene for 2019 i denne rapporten vil derfor avvike fra tall rapportert tidligere år.

2021	14.08	30.87	37.55	12.45	3.23	1.82	100 %
2022	11.54	28.99	37.39	14.9	3.99	3.19	100 %

Karakterfordeling masteroppgave*	A	B	C	D	E	F	Totalt
2020	24,58 %	36,31 %	29,61 %	8,38 %	0,56 %	0,56 %	100 %
2021	34,2 %	31,35 %	24,35 %	8,55 %	1,55 %	0,00 %	100 %
2022	27,3 %	34,24 %	28,04 %	7,94 %	1,49 %	0,99 %	100 %

*Samlet for JUS399, JUS396 og JUS397 vår og høst.

6.9. Utsvekslingsstudenter

I 2022 var det totalt 460 utvekslingsstudenter ved fakultetet (mot 295 i 2021 og 305 i 2020). Disse fordeler seg på 195 utreisende (opp fra 65 i 2021) og 265 innreisende (opp fra 230), og vi er nå tilbake på et nivå tilsvarende det vi så før pandemien. At utvekslingstallene rapportert i 2020 og 2021 er lavere enn tidligere år, skyldes restriksjoner og usikkerhet grunnet koronapandemien.

Studenter rapporteres som utvekslingsstudent i sitt siste utvekslingssemester. Dermed vil studenter som er på utveksling hele studieåret 2022/2023 først rapporteres for våren 2023.

Tabellen nedenfor viser de samlede utvekslingsstudentene fordelt på inn/ut og type avtaler¹².

Utsvekslingsstudenter	2018			2019			2020			2021			2022		
	Inn	Ut	Tot.	Inn	Ut	Tot.	Inn	Ut	Tot.	Inn	Ut	Tot.	Inn	Ut	Tot.
Barentsplus	5		5	5		5									
Bilaterale avtaler	35	95	130	25	125	150	20	50	75	15	25	35	15	65	80
EEA Grants / Norway Grants										5		5	5		5
Erasmus +	220	40	260	215	60	275	150	65	215	200	45	245	235	125	360
Erasmus + Global Mobility													10		10
Fulbright															
Individbaserte avtaler					5	5		5	5					5	5
Nordplus	10	5	15		5	5		5	5						
UTFORSK															
Sum	270	140	410	245	195	440	175	130	305	230	65	295	265	195	460

Mens et flertall av våre utreisende studenter tradisjonelt sett har dratt gjennom fakultetets bilaterale avtaler, ser vi at flertallet de siste tre årene har dratt gjennom Erasmus+-programmet. Pandemien har vært sterkt medvirkende til dette. Også det store flertallet av innreisende studenter kommer gjennom Erasmus+-programmet, noe som er uendret fra tidligere år.

¹² Summen av kolonne «inn» og «ut» stemmer ikke nødvendigvis med tallet som rapporteres i kolonnen «totalt». Avviket skyldes måten DBH avrunder tallene på, av personvern hensyn.

Vedlegg 1: Gjennomførte emneevalueringer V22

JUS123 Forvaltningsrett II

Emneansvarlig

Bjørn Henning Østenstad

E-postBjorn.Ostenstad@jur.uib.no**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig**

- Nei

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Vår 2022

Evalueringen gjelder dette emnet:

JUS123 Forvaltningsrett II

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

1. Undervisninga gjekk fysisk, men med digitale alternativ. Det gjaldt både førelesingar, storgrupper og arbeidsgrupper.
2. Eksamen var tradisjonell skuleeksamen, ikkje "skuleeksamen heime" som førre året.

Bakgrunnen var betring i pandemisituasjonen. Dei fleste studentane er vel glade for meir fysisk undervisning, og det gjeld også lærarane.

Kursets struktur

Førelesingar: 12 x2 timar + repitisijsførelesing

Arbeidsgruppesamlingar: 8

Storgruppesamlingar: 4

Zoom-spørjetimar: 3

Emnet har tyngda av førelesingar tidleg i kursperioden. Dette har ei fagleg grunngeving: Sentrale element i faget heng så tett saman at dei må introduserast tidleg for at studentane skal få tid og rom til å trenge inn i faget og opparbeide forståing og oversikt.

Dei ulike elementa i undervisningsopplegget er samordna. Førelesingane førebur tematisk arbeidsgruppeundervisninga den aktuelle veka, som så byggjer opp mot meir avanserte problemstillingar i storgruppene.

Opplegget for undervisninga er tett knytt til skildringa av læringsutbytte. Det gjeld på kunnskapssida, men også når det gjeld ferdigheiter: Problemstillingar frå eit breitt spekter av spesiell forvaltningsrett blir brukt i arbeids- og storgrupper for å illustrere funksjon og innhald av allmenne forvaltningsrettslege prinsipp, og samspelet mellom desse og det heimelsspesifikke rettskjeldematerialet. I tråd med denne tilnærminga veit studentane aldri frå kva del av den spesielle forvaltningsretten eksamensoppgåva blir henta.

I framtida bør nok den rettspolitiske dimensjonen sterkare inn i undervisninga, jf. "Kunne vurdere kritisk godleiken av element i den ulovfeste forvaltningsretten ut frå grunnleggjande verdiar som rettstryggleik.".Her er vi ikkje gode nok i dag.

Digitale elementer i kursgjennomføringen

Arbeids- og storgrupper gjekk fysisk, men med tilbod om digitale ekstragrupper pga. pandemien. Førelsingane vart halde fysisk, men vart parallelt overført digitalt ("strømmet").

Digitale element frå pandemitida som er verdfulle, er vidareført: (1) 3 digitale spørjetimar fordelt utover kursperioden, (2) møte på Zoom kvar veke mellom emneansvarleg og arbeidsgruppleiarane.

Det vart ikkje utprøvd nye digitale element dette året.

Litteratur

Litteratursituasjonen er grei nok. Vi brukar standardverk i allmenn forvaltningsrett: Eckhoff/Smith, Forvaltningsrett. Det er også inne element frå spesiallitteraturen i velferdsrett og miljørett.

Det er nok på sikt behov for ei framstilling som i større grad problematiserer ein del av dei tradisjonelle inndelingane i forvaltningsretten som på ingen måte er sjølvsegde, og som oppvakte studentar stiller spørsmål ved. Det er også behov for ei tydelgare kopling mellom internasjonalt materiale og den tradisjonelle, norske forvaltningsretten, sjølv om dette delvis blir fanga opp i nyare utgåver av dei etablerte læreverka.

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Eg vurderer arbeidsbelastninga som passe, og har aldri fått innspel om at vi er urimelege.

Forelesninger

Forvaltningsrett II fokuserer i stor grad på særlege rettskjeldeprinsipp, og ei rekke omgrep har ein strukturerande funksjon i emnet. Førelsingane si viktigaste rolle er slik sett å bidra til at studentane får ei tidleg forståing for relasjonen mellom ulike problemstillingar, omgrep og (tradisjonelle) inndelingar. Slik får dei ei starthjelp til å trenge djupare inn i stoffet gjennom sjølvstudium og arbeids-/storgruppe-undervisning.

Vidare tener førelsingane til å utdjupe problemstillingar, mellom anna med utgangspunkt i ei samanstilling av synspunkt i litteraturen. Forvaltningsrett II er eit emne der det føregår mange diskusjonar om korleis problemstillingar bør skildrast - kall det gjerne 'systemdiskusjonar'.

Samla sett fyller førlesingane ein viktig funksjon i emnet.

Storgrupper og seminarer

Arbeidsgruppleiarane fordeler ansvar innanfor arbeidsgruppa med tanke på førebuing til neste storgruppemøte. Det inneber at vi har eitt 'lag' frå kvar arbeidsgruppe som skal ha førebudd det same spørsmålet. Innleiinga kan vare maksimalt fem minutt, og så blir laga frå dei to andre gruppene spurt om å supplere. Slik får vi i gang ein diskusjon. Eg vurderer at balansen mellom studenaktivitet og lærarstyring på denne måten blir bra.

Arbeidsgrupper og arbeidsgruppeledere

Arbeidsgruppleiarane er heilt sentrale for at emnegjennomføringa skal bli vellukka. Difor tilbyr eg Zoom-møte kvar veke for å gjennomgå aktuell oppgåve.

Arbeidsgruppleiarane blir vidare oppmoda om å ta kontakt også elles om faglege spørsmål, noko fleire gjer. Dei merker e-posten med "Spørsmål fra arbeidsgruppeleder" og er høgst prioritert med tanke på rask respons.

Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)

Oppgåvene blir gjennomgått kvart år med tanke på om det er grunn til endringar eller utskiftingar. Dette året var éi oppgåve ny, både i arbeids- og storgruppesettet. Forvaltningsretten er samfunnsaktuell og alle oppgåvene har utspring i tematikk frå verkelegheita - som naturlegvis overgår den emneansvarlege sin fantasi. I år vart det teke inn ei praktisk oppgåve om utestenging for fusk etter universitets- og høyskoleloven etter "selvplagiat" under kursgjennomføring på jusstudiet: utspringet var ei autentisk sak ved ein annan institusjon (som følgjer bergensmodellen). Dette engasjerte studentane.

Inntrykket er at omfanget av arbeidsgruppeoppgåvene er ok. Vi startar litt forsiktig, og aukar på undervegs. Mot slutten av kurset har éi oppgåve dobbel ordgrense, mot at det ikkje er innlevering på den føregåande.

Ei utfordringer er at storgruppeopplegget kan vere på grensa til for omfangsrikt. Det har kome tilbakemeldingar om at ikkje alle gruppene kjem igjennom alt, og det skapar misnøye mellom studentane. Så her er det spørsmål om det er behov for å nedskalere, eller om vi må leve med at storgruppeleiarane gjer ulike tidsprioriteringar. Til no har eg stått på det sistnemnde synspunktet.

I år har det kome inn fleire saker frå arbeidsgruppeleiarane om svake oppgåvesvar / utilstrekkeleg kommentering enn vanleg. Eg antar akkurat dét er tilfeldig. Inntrykket er at arbeidsgruppeleiarane er pliktoppfyllande og stiller ganske strenge krav det som blir levert.

Obligatorisk oppgave

Studentane fekk ei skikkeleg nøtt som obligatorisk kursoppgåve. Ho aktualiserte vanskelege, uavklarte spørsmål i forvaltningsretten. Ei slik oppgåve kunne ikkje vore gjeve til eksamen, men føremålet og rammene er andre under obligatorisk kursoppgåve.

Det har ikkje kome tibakemeldingar om at ordgrensa var eit problem.

Eksamensoppgave og sensorveiledning

Oppgåver til ordinær eksamen og konte vart handsama i same møte. To studentar og ein storgruppeleiar var til stades, saman med emneansvarleg. Det var konstruktive diskusjonar der alle gav gode bidrag.

Emneansvarleg skreiv oppgåveutkasta åleine. I begge tilfelle ei tradisjonell, praktisk oppgåve.

Ingenting spesielt å melde om sensorretteiinga. Ho vart rutinemessige revidert i samband med nivåkontrollen. Men berre mindre presiseringar og utdjupingar var aktuelle.

Sensorkorpset

Sensorkorpset er stort sett stabilt. I år var det éin ny, og vedkomande var intern.

At nokre kjem bakpå med omsyn til fristar, er vanleg. Men ikkje verre enn at det let seg justere inn.

Sensorane får tilbakemelding i samband med nivåkontroll, men elles er det ingen regelmessig kontakt.

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

A: 10,3
B: 31,3
C: 36,6
D: 16,7
E: 1,6
F: 3,4

Karakterfordelinga i år er nokolunde vanleg for dette emnet, og må tolkast som at det har lukkast å få ein stor del av studentane opp på eit nokså godt fagleg nivå.

Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner

Klagesensuren: Av 77 klager førte 39 til vedtak om endring, 30 til gunst og 9 til ugunst. I fjor var det meir jamn fordeling mellom utfall til gunst og ugunst. Sensorane vart åtvare om faren for utgliding i samband med nivåkontrollen.

Det er gjennomført 5 kontrollkommisjonar, samtlege med eit avvik på 2 karakterar: 4 av sakene gjaldt avvik til fordel for studenten, 1 til ufordel.

I to saker vart resultatet frå ordinær sensur ståande (F), i to saker vart det ei 'mellomløysing', og i éi sak vart resultatet at kandidaten gjekk opp to karakterar (frå D til B).

Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes

Kandidatane hadde berre 'standardpakken' av rettskilder tilgjengeleg, dvs. ikkje rettspraksis. Enkelte studentar mislikte det.

Frå emneansvarleg si side kan dette valet dels sjåast som ei korrigering inn frå fjoråret med "skuleekksamen heime"-konseptet, dels at spørsmålet om å avvike frå standardpakken måtte takast stilling til på eit tidspunkt då mykje enno var uavklart med tanke på rammene for eksamen (pandemien).

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

32 studentar svarte: 23 kryssa av for "bra", 8 for "middels" og 1 for "dårlig" gjennomføring av emnet.

I fritekst-svara blei ulike forhold nemnt, men utan noko klar retning.

Internasjonalisering

EØS- og EMK-rettslege problemstillingar blir introdusert i emnet, mellom anna for å perspektivere den tradisjonelle norske forvaltningsretten og vise yttergrenser. Dette skal vidareutviklast under JUS222, det nye forvaltningsrettsemnet. (Enkelte dommar frå EMD (engelsk) blir føresettt lest i samband med oppgåveløysing, men er ikkje på pensumlista.)

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

JUS123 har over tid funne ei tenleg form. Desse erfaringane blir teke med i utviklinga av JUS222.

Lokaler og undervisningsutstyr

Ingen merknader.

Andre forhold som bør kommenteres

Nei.

SU uttaler:

JUS123 Forvaltningsrett II:

SU takker den emneansvarlige for en svært grundig evaluering. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studieutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU noterer at JUS123 *Forvaltningsrett II* har fungert godt og at de gode erfaringene tas med videre i arbeidet med det nye JUS222 *Forvaltningsrett*.

SU støtter den emneansvarliges ambisjon om videreutvikling av den rettspolitiske dimensjonen i forvaltningsretten, slik som det er anført i læringsutbyttebeskrivelsen.

SU merker seg videre at emneansvarlig har videreført utvalgte digitale elementer fra pandemitiden og at dette har fungert bra.

SU vil også støtte den emneansvarlige i vurderingen av at storgruppelederene må få frihet til å disponere tiden på samlingene. Det er ikke noe mål at alle storgruppesamlinger skal være helt like. Storgruppelederene er forskjellige, og det er også dynamikken på de ulike gruppene.

SU ønsker å berømme emneansvarlig for det systematiske arbeidet som er lagt i å utvikle kvaliteten i emnet, samt emneansvarliges helhetlige syn på videreutvikling av emnet.

JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter

Emneansvarlig

Jørgen Aall

E-postaall@uib.no**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig**

- Nei

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Vår 2022

Evalueringen gjelder dette emnet:

JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Noe større grad av fysiske forelesninger/storgrupper

Kursets struktur

-Jeg mener: ja. Det er 24 t forelesninger + 3 dobbelttimer storgrupper.
 -Alle vesentlige elementer i beskrivelsen er dekket i forelesningene og de mest sentrale i storgruppene
 -Elementene i beskrivelsen gjenfinnes lett i undervisningen - generelle emner (sikreplikt, lov, forholdsmessighet mm) behandles først, deretter spesielle emner (torturforbud, frihetsberøvelse mm)

Digitale elementer i kursgjennomføringen

Forelesninger dels fysisk, dels opptak. Plenum-samlinger/spørretime på zoom. Storgrupper dels fysisk, dels på zoom.

Mitt inntrykk (basert på tilbakemeldinger) er at de fleste foretrekker fysisk undervisning, men likevel at opptaket av forelesningene verdsettes (bl.a. for repetisjonsformål).

Litteratur

Litteraturen oppdateres fortløpende. Ny utgave av læreboken 2022.

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Arbeidsbelastningen er nok relativt stor. Det er mye som skal læres på relativt kort tid. (Det er samtidig noe av grunnen til at jeg har gått inn for kursstart allerede før jul).

Forelesninger

Forelesningene følger pensum, men gir oppdateringer både når det gjelder rettskilder og faktum, dvs faktiske begivenheter fra nyhetsbildet av interesse for emnet - som det er mange av!

Opptak av forelesningene publiseres kort tid etter forelesningen - god erfaring.

Det er en viss studentaktivitet i form av spørsmål. Men det legges først og fremst til rette for dette i andre fora (zoom-møter, storgrupper e-post/kunngjøringer hvis allmenn interesse, ol).

Storgrupper og seminarer

Ja, studentene skal være aktive. Tildelse oppgaver på forhånd, også i form av prosedyreøvelse.

Det er litt ulike oppfatninger om det siste. Men det er mitt inntrykk at de fleste er positive. Viktig at det settes av tid til oppsummeringer/avklaringer etter slik studentaktivitet.

Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)

- Både og. De fleste oppgavene går igjen. Det skjer likevel en løpende justering hvor deler tas ut og erstattes med nye.
- Mitt inntrykk er at oppgavene fungerer bra.
- Studentenes kommentering er gjennomgående akseptabel, selv om kvaliteten varierer.
- Mitt inntrykk er også at omfanget er passelig og at det er mulig å løse oppgavene innenfor ordgrensen.

Obligatorisk oppgave

Også her er min oppfatning at det kan svares bekreftende på begge spørsmål.

Eksamensoppgave og sensorveiledning

- Det ble avholdt oppgaveutvalg som fungerte godt. Studentene hadde få/ingen innvendinger
- Oppgaven ble skrevet av kursansvarlig
- Oppgaven inneholdt teori (1/3) og praktikum (2/3)
- Jeg fikk bare positive tilbakemeldinger fra sensorene

Sensorkorpset

- Ja det er stort sett fast korps. Så vidt huskes med en ny sist.
- Fristene ble overholdt.
- Sensorene blir først og fremst fulgt opp ved sensorveiledning og nivåkontroll. Det forekommer også (en sjelden gang) oppfølging i form av svar på spørsmål pr e-post eller telefon (som ev formidles til øvrige sensorer hvis generell interesse).

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Her er de tallene jeg har vært i stand til å fremskaffe:

2019: A: 9,5; B: 26,8; C: 36,6; D: 19; E: 6,4; F: 1,7
 2020: A: 14; B: 31; C: 38; D: 13; E: 4; F:
 2022: A: 8,6; B: 33,8; C: 38,8; D: 12,6; E: 2,5; F: 3,7

Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner

Klager forekommer hvert år, kontrollkommisjoner ytterst sjelden.

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

Tilbakemeldingene varierer, men de fleste er positive på de fleste rubrikker (forelesninger, læremidler, osv). På negativ side har jeg merket meg at flere mener kurset er for omfattende. Det skyldes antagelig blant annet at man i tillegg til litteraturen må sette seg inn i en del EMD-dommer ol. rettskilder som er på engelsk. Vi prøver å lette oppgaven for studentene ved å ta de viktigste relativt grundig i undervisningen. I fritekst-feltet fremkommer det mye forskjellig, for eksempel sier student A at foreleser X har et meget pedagogisk opplegg, mens student B sier om samme at forelesningene virker å være uforberedt og tatt på sparket. - > Det er vanskelig å navigere etter slikt.

Internasjonalisering

Emnet har et betydelig engelskspråklig innslag, særlig når det gjelder rettskilder (EMDs dommer). Det er også engelskspråklig litteratur (på tilleggslisten)

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

135 er på vei ut. Hovedlinjene vil bli beholdt 2022/23 og erfaringene vil bli videreført til JUS221. En viktig erfaring er å fokusere på generelle og viktige ting tidlig (eksempelvis lov- og forholdsmessighetskrav) ,

slik at studentene gis forutsetninger for å håndtere både slike generelle temaer og anvendelsen av dem på mer spesielle områder (eksempelvis ved inngrep i ytringsfriheten) tidlig og med høy repetisjonsfaktor.

Lokaler og undervisningsutstyr

Fungerer oftest, men ikke alltid bra. Bl.a. har det vært tilfeller av at filmopptak ikke har funket (til studentenes frustrasjon).

SU uttaler:

JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter:

SU takker for en god evaluering. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studieutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU bemerker at emnet synes å fungere godt. SU har særlig merket seg innslaget av muntlige aktiviteter på storgruppene (prosedyreoppgave), som SU mener bør videreføres.

Det er i evalueringen anført at det er en oppfattelse blant studentene at kurset er omfattende, og at emneansvarlig som følge av dette har justert undervisningen. SU ber den emneansvarlige om fortsatt å ha fokus på arbeidsbelastningen når emnet videreføres som en del av JUS221 *Rettsstaten*.

JUS242 Rettergang

Emneansvarlig

Magne Strandberg

E-post

magne.strandberg@uib.no

Dette emnet har mer enn én emneansvarlig

Ja

Emneansvarlig

Ørnulf Øyen

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Høst 2021 og vår 2022

Evalueringen gjelder dette emnet:

JUS242 Rettergang

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Strukturen for undervisningen i sivilprosessdelen av kurset ble endret fra studieåret 2021/2022.

Endringen innebærer at det veksles mellom forelesninger og seminarer, men vekslingen er mer moderat enn hva studentene møter i faget JUS241 Strafferett.

For øvrig er det ikke gjort noen større endringer for det studieåret evalueringen angår, men det kommer noen endringer for studieåret 2022/23, se under undervisning og vurdering.

Kursets struktur

Strukturen på kurset har stort sett vært uforandret i temmelig mange år. Kurset starter i midten av november. Eksamen avholdes i månedsskiftet februar/mars. Disiplinene sivilprosess og straffeprosess undervises separat.

Undervisningen i sivilprosess starter i midten av november. Først kommer ca 2/3 av forelesningstimene, og deretter de fire første seminarsamlingene. Til slutt kommer de siste forelesningstimene, og de siste tre seminarsamlingene. I uke 2 og 3 er det forelesninger i straffeprosess, mens seminarene i straffeprosess avholdes i uke 5 til 7. Det eneste obligatoriske elementet er en kursoppgave, som studentene som oftest jobber med i uke 4. Etter at undervisningen er ferdig, har studentene ca. to uker til eksamensforberedelse.

Digitale elementer i kursgjennomføringen

I studieåret 2021/22 var det lagt opp til at undervisningen skulle være mest mulig fysisk etter at undervisningen året før hadde gått digitalt pga korona. Det var lagt opp til at forelesningene skulle gå fysisk, men med filmopptak som ble lagt ut umiddelbart til studentene. Det var likevel en forelesning i sivilprosess som måtte gå digitalt pga nedstegning, men det medførte ingen dramatikk. I uke 2 og begynnelsen av uke 3 gikk forelesningene i straffeprosess digitalt pga nedstengningen. I tillegg til filmopptak som nevnt ble alle timene strømmet. Litt ut i uke 3 ble det åpnet for fysisk undervisning, men ikke fullt ut. Dette ble løst ved at 1/3 av kullet ble invitert til å møte fysisk hver gang på forelesningene i straffeprosess. Seminarene både i sivilprosess og straffeprosess var slik at studentene selv kunne velge om de ville delta på fysiske eller digitale grupper. Tre av elleve seminargrupper var satt opp digitalt. For en del av lærerne medførte dette at man måtte bytte mellom fysisk og digital undervisning, men heller ikke dette medførte noen dramatikk. De digitale gruppene fungerte stort sett godt, men vårt inntrykk er

likevel at det er klart gunstigere med fysiske seminarer. De restriksjonene som fortsatt gjaldt i uke 5 medførte at alle seminargruppene i straffeprosess denne uka måtte avvikles digitalt. I uke 6 og 7 var det igjen fysisk undervisning for de åtte fysiske seminargruppene.

Litteratur

Hovedlitteratur er I L Backer "Norsk sivilprosess" og Ø Øyen "Straffeprosess". I tillegg er der en artikkel av H H Fredriksen og M Strandberg. Hovedlitteraturen er nylig oppdatert og etter vår oppfatning gode læreverker i prosessrett.

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Arbeidsbelastningen for studentene er høy. Prosessrett er et omfattende emne med mye lovtekst med tilhørende forarbeider, mye rettspraksis og også mange ulike formålsbetraktninger som studentene må forholde seg til. Etter vår oppfatning er det likevel fullt mulig å gjennomføre emnet innenfor de 40 timene i uken som det er lagt opp til. En del studenter klager over høy arbeidsbelastning på emnet, men vi noterer oss også at en rekke studenter både finner tid til å være trainee og til å ta opp emner fra tidligere studieår mens undervisningen i rettergang pågår. Vi er skeptiske til studentenes mulighet til å ta opp emner fra tidligere studieår på denne måte og det forstyrrer særlig seminarundervisningen i sivilprosess. Vårt forslag til løsning er at gjentak av eksamen heller bør gjøres på konteeksamen i august enn samtidig med andre emner.

Forelesninger

Det er separate forelesningsrekker i sivilprosess og straffeprosess. Det blir ikke forelest om nesten alle temaer innenfor læringsmålene. Forelesningene er konsentrert om de viktigste læringsmålene og i første rekke om de temaene som er vanskeligst. I sivilprosess brukes forelesningene også delvis for å supplere læreboken på et par temaer hvor den er litt knapp, noe som for eksempel gjelder for reglene om bevis og rettskraft.

Vi har pleid å bruke det automatiske opptakssystemet slik at studentene får tilgang til forelesningene så snart det er teknisk mulig. Vi er usikre på om dette pedagogisk sett er en god løsning, og vi har en mistanke om at mange studenter bruker mer tid på forelesningene enn de egentlig burde. Vi har likevel opplevd at det er en til en viss grad berettiget forventning blant studentene om at forelesningene blir lagt ut som video.

Studentene er i liten grad aktive. Forelesningene er inntil videre i ren, klassisk stil med en foreleser i 2x45 minutter. Vi har planer om å gjennomføre noe mer dialogforelesninger etter hvert, forhåpentligvis allerede fra studieåret 2022/23.

Storgrupper og seminarer

Det er separate seminarrekker i sivilprosess og straffeprosess. Begge seminarrekkene er stort sett basert på praktiske oppgaver som løses i fellesskap mellom lærer og studenter. Vi har brukt mye tid på å utvikle oppgavesettene, som tar opp nesten alle sentrale temaer i emner. Studenter som deltar på seminarene vil ha gode forutsetninger for å være godt forberedt til eksamen.

Studentene er stort sett godt forberedte til seminarene, men aktiviteten fra studentene variere likevel ganske sterkt fra den ene gruppen til den andre. Etter vår oppfatning er seminarundervisningen god, og studenter som stiller godt forberedt vil ha et godt læringsutbytte av dette.

Arbeidsgrupper og arbeidsgruppeledere

Ikke aktuelt

Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)
Ikke aktuelt

Obligatorisk oppgave

Det avholdes obligatorisk kursoppgave hvert år. Oppgaven er som regel en praktikum, men det kan ofte være kombinert med en teorioppgave. Vår ambisjon med kursoppgaven er at studentene skal få skrivetrening og at man skal få en forberedelse til eksamen. Vi har derfor stilt små krav for å få oppgaven bestått og har heller satt inn ressursene på å gi best mulig tilbakemeldinger og kommentarer til studentene.

Kursoppgaven kommenteres av samme sensorcorps som brukes til eksamen. Dette er en ordning som fungerer noenlunde bra i den forstand at de aller fleste sensorene gir gode tilbakemeldinger til studentene.

I studieåret 2021/22 ble studentene stilt overfor et spørsmål om internasjonalt verneting, noe som det verken hadde vært forelest inngående i eller det er vanlig å teste studentene i på eksamen. Vi mener likevel at dette er forsvarlig i og med at studentene har flere dager på å finne ut av spørsmålet og strykgrensen praktiseres meget liberalt slik at alle som har gjort et forsvarlig forsøk vil få bestått

Eksamensoppgave og sensorveiledning

Eksamensoppgaven for studieåret 2021/22 var en praktikumsoppgave som bestod av en del i sivilprosess og en del i straffeprosess. Vi prøver alltid studentene i begge prosessformene, og vanligvis blir det utarbeidet en praktikum for hver del. Vi mener at dette er den beste måten å prøve studentene på, men vi tillater oss å nevne at det for de emneansvarlige er meget arbeidskrevende å skrive to separate praktikumsoppgaver – og det tar atskillig mer tid enn det som blir honorert i undervisningsregnskapet.

Vi hadde oppgaveutvalgsmøte i forkant. Slike utvalg fungerer etter vår mening godt, og er også nødvendige for å teste at oppgaveteksten er tydelig nok og passe omfattende.

Sensorveiledningen var svært god.

Sensorkorpset

Sensorene er stort sett praktikere, gjerne advokater eller dommere. Nesten alle sensorene har vært med som sensorer flere ganger før, de er stødige sensorer og har gode faglige kvalifikasjoner. Vi opplever likevel iblant at forespurte sensorer takker nei og da gjerne med den begrunnelsen at kommentering av obligatorisk kursoppgave tar for lang tid.

Samarbeidet med sensorene fungerer meget godt. Tilbakemeldingene fra sensorene underveis i nivåkontrollen var at arbeidet gikk effektivt og forholdsvis kjapt, noe som særlig skyldes at oppgaveteksten var godt egnet til å skille kandidatene og at sensorveiledningen var klar og instruktiv.

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Karakterfordeling, strykprosent og frafall var omtrent den samme i 2021/22 som i foregående år. Det er ingenting i tallene som gir grunn til bekymring, og vi derfor ingen grunn til å repetere tallene her.

Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner

Klagesensurene gikk som normalt, og det er ikke noe spesielt å bemerke. Det var to eller tre saker til kontrollkommisjon hvor resultatene til slutt endte på et mellomstandpunkt.

Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes

Vi har aldri sett noe behov for en ordgrense så lenge eksamen avholdes som ordinær skoleeksamen. Sensorene har heller aldri etterlyst dette på vårt emne, tvert om har sensorene som sagt ansett sensuren.

Som sensorene ofte spiller inn til oss: det er oppgavens evne til å skille kandidatene fra hverandre som er sentrale for hvor lang tid de må bruke, ikke antall ord.

Fra og med studieåret 2022/23 har Studieutvalget – til tross for de emneansvarliges protest – vedtatt at det skal være ordgrense i Rettergang. Vi er bekymret for hvordan dette vil slå ut på eksamen. Vi er redde for at eksamen kommer til å bli vanskeligere og dermed føre til høyere stryktall fordi vi mest sannsynlig må ta ut de enkleste spørsmålene for å gi en oppgave som studentene skal kunne besvare innenfor ordgrensen.

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

Studentene oppgir at de stort har vært godt fornøyde med den digitale undervisningen, men de fleste oppgir samtidig at de foretrekker fysisk undervisning. Vi er av samme oppfatning. Vi har likevel valgt å videreføre digital undervisning på siste seminarsamling før jul fordi den kommer så tett oppi juleferien (ofte 20. eller 21. desember) at vi bør legge til rette for at de som ikke bor i Bergen kan følge undervisningen hjemmefra.

Internasjonalisering

EMK-jussen er relevant både i sivilprosess og straffeprosess. Studentene skal egentlig ha god innsikt i dette fra 3. studieår, men vår erfaring er likevel at det både på forelesninger og seminarer må gis en repetisjon av det meste av dette. Fra og med inneværende studieår vil det bli gitt en egen dobbelttime med forelesning hvor EMK artikkel 6 står sentralt. EØS-retten er relevante i deler av sivilprosessen. Vi jobber stadig med å få dette bedre inkorporert i emnet og vil fra og med inneværende studieår ta opp dette i større grad både på forelesninger og seminarer.

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

Vi mener at emnet fungerer godt. Arbeidsbelastningene til studentene er høy, men etter vår mening er den som sagt forsvarlig. Det hadde likevel vært velkomment med flere studiepoeng til emnet, men vi antar at dette ikke er aktuell politikk.

Oppstarten av kurset blir litt annerledes studieåret 2022/2023. Nedleggningen av etikkurset har ført til at faget Rettergang er tilført to nye undervisningsdager. Disse brukes til en ny innledning på kurset. Først vil det gis en forelesning på 4 timer, som skal være en introduksjon til både selve kurset og rettsområdet prosessrett. Den tradisjonelle introduksjonstimen innlemmes i de 4 timene. Deretter kommer den nevnte dobbelttimen om EMK. På denne måten vil studentene tidlig få en introduksjon til prosessuell rett, som er overbygningen mellom de to underdisiplinene sivilprosess og straffeprosess.

Fra studieåret 2022/2023 er etikk en del av emnet Rettergang. Vi har forsøkt å innarbeide etikk i undervisningen, både i sivilprosess og straffeprosess, og både i forelesningene og seminarundervisningen. Men kurset var som nevnt alt temmelig intensivt, slik at det er begrenset hvor mye tid som kan vies til etikk.

SU uttaler:

JUS242 Rettergang:

SU takker de emneansvarlige for en grundig evaluering. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studieutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU noterer med tilfredshet at JUS242 er et veldrevet kurs med emneansvarlige som driver kontinuerlig kvalitetsarbeid.

SU ønsker særlig å rose de emneansvarlige for implementeringen av etikk i undervisningen etter nedleggning av etikkurset, økt fokus på internasjonalisering samt planene om innføring av mer dialogbaserte forelesninger.

SU noterer seg de emneansvarliges bekymring om innføring av faste ordgrenser på eksamen og vil følge med på hvordan dette viser seg å fungere i praksis.

Til punktet om arbeidsbelastning merker SU seg de emneansvarliges vurdering av at studentenes tilbakemelding kan henge sammen med at mange velger å gjenta tredjeårsemner samtidig med at de har undervisning i JUS242. SU noterer seg de emneansvarliges forslag om at emner bør gjentas til kontinuasjonseksamen i august i stedet for samtidig med andre emner, men vil påpeke at en slik ordning vil bryte med fakultetets praksis om ikke å legge til rette for gjentak av eksamener. Samtidig er det klart at undervisningsopplegget på JUS242, og vurderingen av emnets arbeidsbelastning, ikke kan ta hensyn til studenter som velger å bruke tid på gjentak av allerede beståtte eksamener. SU ber de emneansvarlige følge med på denne problematikken, og melde tilbake til SU dersom problemet med studenter som bruker tid og krefter på gjentak blir et så stort problem at spørsmålet må tas opp til fornyet vurdering.

JUS271-2-C Energy and Climate Law

**Course supervisor I
Name**

Ignacio Herrera Anchustegui

EmailIgnacio.Herrera-Anchustegui@uib.no**This course has more than one
course supervisor**

- Yes

Course supervisor II

Tina + Ernst Soliman Hunter + Nordtveit

**The course was taught during
the following semester**

Autumn 2021

**The evaluation applies to the
following course:**

Other course

**Course name (if the course is
listed above)**

JUS271-2-C Energy and Climate Law

**Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so,
please elaborate?**

Yes, this course has been discontinued and split into two courses. One for energy law and one for climate law.

This change has proven to be a smart move: we have increased substantially the number of students in each of these courses compared to the joint version. This is not due to lack of interest but due to the fact that students are/were wary of a course with 20 ECTS.

While we have not had a chance to evaluate the new courses, the impetus of the students (for this and the previous semester) seem to indicate that this change was for the better.

Course structure

This course had 20 lectures and 2 workshops/preparation for the exam sessions.

Public international law related to climate change and natural resources
 Climate change litigation and trends
 Carbon markets
 International and Comparative Law related to hydrocarbons extraction
 European electricity markets
 Competition and State aid in Energy Law

A full description is here: <https://www.uib.no/emne/JUS271-2-C>

Digital elements of course completion

The previous course had not that many digital elements in class.

Literature

The literature list for this course is no longer available in our system (or I am not able to find it).

How do you assess the students' workload in your course?

The course had probably a good but not very high workload for the students - now that it has been split into two courses the load is likely to be higher.

Lectures

We had up to 4 lecturer in this class that focused on specific areas of their expertise. Participation was encouraged and by some of us almost required/strongly incentivized. Students usually were engaged and interested (more in climate than energy, but actively in both).

Participation online was less than in person, but we also managed to get some active students.

The workshops and case solving were good initiatives. And we keep using them.

Recordings worked fine - and made available early - the same as with the slides. With the recordings, however, class attendance drops.

Group meetings

Not for this class, but group discussion in class are promoted.

Written assignments

Yes, students were required to write an assignment that counted for 50% of the grade. 2000 words (excluding footnotes).

Students typically respond well to this (and lowers pressure from the final exam).

Each year a new topic was chosen and it is chosen for the course, typically to cover something important that we do not discuss in the lectures.

Mandatory assignment

See above

Examination question paper and guidance for external examiner

The assignment was prepared by Ernst, Tina and I with 3 questions. Each one of them covering different aspects of the subject.

The questions were a combination of practical cases with some reflection/theory.

This exam was reviewed internally, thus no external examiners were involved.

External examiner group

See comment above

Grade distribution, fail percentage and dropout rate

The expected grade records were obtained by the students, with a not large variation between the written assignment and the school exam. No major alterations were noticed due to COVID (but perhaps the grading and circumstances were a bit more relaxed than without it)

Reassessment of examination grade and any control commissions

If I do not remember uncorrectly, there were no complaints in this semester.

Internationalisation

This was (and still is) a very international subject. The angle of this course was comparative law. The literature is entirely in English.

Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course

See comments before about this course being split.

Facilities and teaching equipment

Adequate facilities and mostly online teaching.

SU uttaler:

JUS271-2-C Energy and Climate Law:

SU takker emneansvarlig for evalueringen. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studieutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU bemerker at emnet nå er erstattet av to 10-poengsemner (hhv. JUS271-2-D og JUS271-2-E). SU ønsker å rose de emneansvarlige for arbeidet med de to nye emnene, og noterer med tilfredshet at det er en markant økingen i antall studenter som tar de nye emnene.

SU merker seg at antall studenter som møter opp fysisk til undervisningen faller markant når det blir gjort opptak som etterfølgende blir gjort tilgjengelig på MittUiB. SU minner her om at det er opp til de emneansvarlige om de ønsker opptak at undervisningen eller ikke. Dersom det av faglig-pedagogiske årsaker er ønskelig at studentene er fysisk til stede for å delta i studentaktive læringsformer, så står det de emneansvarlige fritt å si nei til opptak av undervisningen.

JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law

Course supervisor I Name

Malgorzata Cyndecka

Email

malgorzata.cyndecka@uib.no

This course has more than one course supervisor

- No

The course was taught during the following semester

Spring 2022

The evaluation applies to the following course:

JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law

Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so, please elaborate?

There has been made a change regarding the evaluation. From 2015 the final grade was based on an essay (25%) and a school exam (75%). In 2022, the final grade was based on a school exam only. The change has been made to verify whether a reduced workload would influence students' results. There were no noticeable changes as regards the students' understanding of the subject.

Course structure

The course has a balanced teaching composition and the course programme seems suitable based on the description of learning outcomes. This has been confirmed by the school exam that consists of a practical and theoretical assignment. The students must not only identify the relevant rules that apply to the case at hand, but also apply them correctly. The assignments are always rather open, which leaves room for identifying potential challenges that may arise and propose solutions. The lectures include discussions, usually based on State aid cases that are well known in the students' home countries. Having some knowledge of the cases facilitates expressing opinion on how the legal framework works in practice. The students can put it in a wider legal and political perspective. The latter is relevant given the political character of State aid rules compared to i.a. Competition law.

Digital elements of course completion

Apart from streaming and recording the lectures due to the Covid-19 outbreak, the students have access to a special module in mitt.uib that covers State aid temporary framework for Covid-19 measures. The module consists of a short lecture, a presentation of the objectives of State aid intervention by EU Competition Commissioner, an explanation of the relevant legal framework, a reading assignment, and an overview of aid measures implemented in the EU/EEA member states.

Literature

It is rather difficult to propose relevant literature. The legal framework is being constantly changed, which renders the recommended handbooks obsolete. They are also quite expensive. In 2023, it will be possible to change the obligatory literature as a new handbook was published after the 2022 course had been completed.

How do you assess the students' workload in your course?

It is suitable given the ECTS the course accounts for.

Lectures

As the literature becomes obsolete at a very fast rate, the lectures are essential. The recordings have been published immediately after every lecture and made available until the end of summer holidays. The students have

been grateful for the possibility to have access to recordings although that could have resulted in fewer students attending the lectures in person. The 2023 course will most probably not be streamed and recorded. Not all students are active, but there is usually a group that asks questions and engages in a discussion.

Group meetings

No.

Written assignments

Apart from the last semester, all students have to submit an essay. The topic of the essay is always new. Given that the essay amounts to 25% of the final grade, the students usually put a lot of effort in writing it. There were very few cases when the assignment was of a rather poor quality. They have one week to complete the assignment and that period of time is appropriate. There have never been any complaints about the deadline.

Mandatory assignment

See the previous answer.

Examination question paper and guidance for external examiner

The exam assignments are prepared by the course supervisor.

The essay usually takes a form of a complaint sent to the EU Commission in which a potentially unlawful and incompatible aid is being reported. The students have to prepare a preliminary assessment of the complaint and identify the relevant rules that apply to the case at stake.

The school exam consists of a theoretical and practical question. The practical question raises many State aid issues that the students need to comment on and address by applying relevant rules.

The students are always offered an extra lecture during which the course supervisor comments on the assignments from the previous years. The time of the lecture is chosen by the students given their preparations to the exam.

External examiner group

The essay and school exam are evaluated by the course supervisor. The students usually receive the results before the standard deadline set by the Faculty.

Grade distribution, fail percentage and dropout rate

Grade distribution during the last 5 years:

2022:

A:52,7%

B:21,1%

C:15,7%

E:10,5%

2021:

A: 75%

B:25%

2020:

A:25%

B:50%

C:25%

2019:

A:42,2%

B:21%

C:26,3%

D:10,5%

2018:

A:28,5%

B:33,3%

C:33,3%

D:4,9%

The grades are not distributed as in the obligatory courses, but this may be a result of a rather less strict evaluation and the fact that the students choose what they actually are interested in.

As regards the dropout rate, that is a relation between the number of persons who sign up for the course at the beginning of each semester and who take the exam, it is around 30-45%.

Reassessment of examination grade and any control commissions

There have been no complaints.

Other elements related to the examination that should be pointed out

I am considering a change in the form of the exam if it will be compulsory to have two evaluators.

This year's digital feedback from students

As usual, the students have been very grateful for the extra lecture during which the previous exam assignments were discussed and commented on.

Internationalisation

The course is based on EU/EEA law and the students work with the Judgments of the EU Court and EFTA Courts as well as decisions of the European Commission and ESA.

Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course

The course attracts a rather stable number of students. They have usually taken other EU/EEA law courses during the previous semester and intend to acquire more knowledge of the EU/EEA law.

During the years before the Covid-19 outbreak, students were often offered a guest lecture. This year the students were invited to a guest lecture on the new Climate and Energy State Aid Guidelines.

As mentioned earlier, introducing an obligation of having two evaluators may lead to the change in the form of exam. The course supervisor has a very good experience with an oral exam based on a written assignment. Yet, this type of evaluation requires more planning and recruiting more evaluators.

Facilities and teaching equipment

No comments.

Other matters that should be commented upon

The course used to be taken only by international students, but this has changed during the last years. The number of Norwegian students increases.

SU uttaler:

JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law:

SU takker for en grundig evaluering. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studietvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU merker seg at kurset synes å fungere fint, og vil særlig rose den emneansvarlige for aktiv bruk av MittUiB.

SU merker seg at antall studenter som møter opp fysisk til undervisningen faller markant når det blir gjort opptak som etterfølgende blir gjort tilgjengelig på MittUiB. SU minner om at det er opp til de emneansvarlige om de ønsker opptak at undervisningen eller ikke. Dersom det av faglig-pedagogiske årsaker er ønskelig at studentene er fysisk til stede for å delta i studentaktive læringsformer, så står det de emneansvarlige fritt å si nei til opptak av undervisningen.

Videre merker SU seg karakterstatistikken over de senere år, herunder den høye andelen av A og B. SU ber den emneansvarlige følge med på dette, og vurdere om kravene som stilles på eksamen fullt ut samsvarer med de krav som bør stilles til et spesialemne på masternivå.

JUS276-2-B European Human Rights

Emneansvarlig

Bjørnar Borvik

E-postbjornar.borvik@uib.no**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig**

- Ja

Emneansvarlig

Jon Petter Rui

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Vår 2022

Evalueringen gjelder dette kurset/emnet:

JUS276-2-B European Human Rights

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Nei.

Kursets struktur

Undervisninga i kurset skjer i form av forelesingar. Sidan det normalt er mellom 25 og 30 studentar som møter opp til forelesingane, forsøker vi å få til dialog med studentane. Vi lukkast med dette i litt varierende grad, og dette skuldast at undervisningsspråket er engelsk, og at engelsk for dei fleste studentane er andrespråk. Våren 2022 var undervisningssituasjonen svært krevjande fordi det var eit UiB-krav om at all undervisning også skulle vere tilgjengeleg digitalt. For dette kurset fekk det som konsekvens at det ofte berre var 3-5 studentar som møtte til forelesingane, medan dei øvrige fulgte forelesingane digitalt. Dei elementa i læringsutbyttebeskrivelsen som gjeld "interpreting", "applying", og "make accurate, independent and critical analyses" vart difor dårleg ivaretekne i emnet våren 2022.

Digitale elementer i kursgjennomføringen

Alle forelesingane vart gjort tilgjengeleg digitalt. Det fungerte svært dårleg, sidan konsekvensen var at berre nokre få studentar fulgte forelesingane fysisk. UiB-kravet om digital undervisning var øydeleggende for læringsmiljøet i kurset. Det er ikkje gjort forsøk med andre digitale element i dette kurset.

Litteratur

Det er rik tilgang på litteratur som er relevant for læringsmåla i kurset. I tilrådd litteratur for kurset som vart gjennomført våren 2022, tok vi også inn nyare artiklar om aktuelle tema som EMK og klima, og EMK og covid-19/pandemi, i tillegg til artiklar som belyste aktuelle metodiske spørsmål (subsidiaritet, process-based review, skjønnsmargin). Vi har også valgt å ta inn som ein del av den tilrådde litteraturen sentrale dommar frå EMD om dei artiklane i EMK som blir behandla nærmare i løpet av kurset.

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Det er rundt 20 dobbelttimar med forelesingar i dette kurset, og den tilrådde litteraturen er nokså omfattande. Med tanke på at dette er eit 20-poengs emne, og studentane berre treng å gjennomføre eit 10-poengs emne i tillegg for å få full semesterbelastning, er arbeidsbelastninga i dette kurset passande. Sidan det ikkje er undervisning i tillegg til forelesingane, må det vere enkelt å kombinere dette kurset med andre kurs som det blir undervist i om våren.

Forelesninger

Vi meiner at forelesingane er eigna til å påpeike større/meir overordna samanhengar i stoffet som ikkje utan vidare er lett tilgjengelege ved lesing av pensumlitteraturen, som er veldig orientert mot rettspraksis frå EMD. I forelesingane går vi også djupare inn i enkeltdommar enn det som er tilfellet med pensumlitteraturen. Forelesingane gjev også høve til å kommentere nyare dommar (som er komne til etter at læreboka vart publisert), og til å kritisere enkeltavgjerder eller utviklingstrekk. Det skjer i begrensa grad i pensumlitteraturen. Det blir ikkje publisert opptak av forelesingane. Dei er berre tilgjengelege i sanntid. Som allereie nemnt ovanfor, var det jamnt over svært få studentar som møtte opp til forelesingane. Dei fleste fulgte forelesingane digitalt. Dette var svært negativt for læringsmiljøet.

Gruppemøter

Studentane blir ikkje delt inn i grupper i dette kurset. Vi har ikkje kunnskap om studentane organiserer kollokviegrupper på eiga hand.

Skriftlige oppgaver

Det er ikkje tilbod om skriftlege oppgåver i dette kurset.

Obligatorisk oppgave

Det er ikkje tilbod om obligatorisk oppgåve i dette kurset.

Eksamensoppgave og sensorveiledning

Det var dei to kursansvarlege som utarbeidde eksamensoppgåva. Det vart gitt ei teorioppgåve. Vi har ikkje fått tilbakemelding om at sensorrettleiinga var utfredsstillande. Jon Petter Rui deltok i eksamenssensuren.

Sensorkorpset

Sensorkorpset er nokså fast, og det har difor ikkje vore behov for å rekruttere nye sensorar. Våren 2022 deltok Jon Petter Rui i sensuren, noko som innebar at den eksterne sensoren fekk tett oppfølging. Elles skjer oppfølginga av sensorane først og fremst gjennom sensorrettleiinga som blir utarbeidd til eksamen.

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Våren 2022 var 35 oppmeldte til eksamen. 24 møtte til eksamen og 23 fekk bestått karakter. Ein student fekk karakteren F. Fordelinga var slik:

A: 1, B: 3, C: 9, D: 9 og E: 1

I perioden 2018-2022 har det vore 205 oppmeldte til eksamen. 173 har møtt til eksamen og 168 har fått bestått karakter. Fordelinga i femårsperioden har vore slik:

A: 14, B: 38, C: 68, D: 40 og E: 8. Tilsaman 4 studentar har fått karakteren F i denne femårsperioden.

Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner

Det kom ingen klager på karaktervedtak våren 2022.

Det kom ein klage våren 2021 på ein F, men med uendra resultat etter klagebehandling.

Det har ikkje vore kontrollkommisjonar.

Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes

Nei.

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

Så vidt eg er kjent med, har det ikkje kome tilbakemeldingar frå studentane som tilseier at kurset bør justerast.

Internasjonalisering

All undervisning i emnet skjer på engelsk, og alle litteratur er på engelsk.

Vi har ved fleire høve hatt gjesteforelesarar i kurset som har kome til fakultetet på Erasmus-midlar. På grunn av pandemien fann vi det vanskeleg å planlegge for noko slikt våren 2022. For våren 2023 er vi i prosess med å invitere ein gjesteforelesar frå Litauen som kjem til fakultetet på Erasmus-midlar.

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

Vi har i samråd med undervisningsdekanen starta ein prosess med sikte på å dele dette kurset opp i to 10-poengs kurs for å sikre ei betre innpassing i den nye studieordninga. Om dette skjer allereie frå våren 2023, eller først våren 2024, er ikkje endeleg avklart. Endringane går i korte trekk ut på at det eine kurset vil ha innreisande studentar som målgruppe (fullt overlapp med Rettsstaten-kurset i ny studieordning), mens det andre kurset også kan takast av studentane som har teke Rettsstaten-emnet. Det andre kurset vil også kunne takast av dei innreisande studentane som har teke det første kurset, og dei vil difor kunne ta tilsaman 20 studiepoeng i europeiske menneskerettar som no, men det skjer i form av to kurs. Begge kurs vil vere på bachelor-nivå.

Lokaler og undervisningsutstyr

Ikkje noko å bemerke.

Andre forhold som bør kommenteres

Nei.

SU uttaler:

JUS276-2-A European Human Rights:

SU takker de emneansvarlige for en grundig evaluering. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studieutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU er oppmerksom på at emnet er under oppdeling og ber de emneansvarlige om å ta med seg erfaringen fra JUS276-2-B i arbeidet med de to nye emnene.

SU merker seg at undervisningsopplegget synes å ha fungert bra. Til punktet om digitalisering kan det opplyses at det etter pandemien ikke gjelder noe UiB-krav om digital undervisning. De emneansvarlige kan derfor planlegge for at kurset gjennomføres uten strømming/opptak, dersom de av faglig-pedagogiske grunner mener at det er påkrevd at studentene møter fysisk (studentaktive læringsformer).

JUS250-2-D Velferdsrett

Emneansvarlig

Henriette Aasen

E-posthenriette.aasen@uib.no**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig**

- Nei

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Vår 2022

Evalueringen gjelder dette kurset/emnet:

JUS250-2-D Velferdsrett

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

nei

Kursets struktur

Kurset består av forelesninger og eksamen. Dette er studenter med grunnleggende kunnskaper i juss, så det fungerer greit med forelesninger, som bygger videre på temaer de er kjent med fra før (forvaltningsrett, menneskerettigheter, noe straffe- og erstatningsrett). Forelesningene er bevisst lagt opp slik at studentene skal oppnå den forståelsen som læringsmålene beskriver

Digitale elementer i kursgjennomføringen

nei

Litteratur

pensum er dekkende for kursets temaer

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Jeg oppfatter at kurset er passelig dimensjonert

Forelesninger

Forelesningene tar sikte på å gi god oversikt og vise sammenhenger som man ikke uten videre får gjennom å lese pensum. Det ble publisert opptak av forelesningene i vår. Min erfaring er at opptak og publisering av forelesninger gjør at færre studenter møter opp til fysisk undervisning. Dette er gjerne en ganske liten gruppe studenter, og det er vanlig med aktiv deltakelse i undervisningen. Siden det ofte er få studenter, er det lett å få i gang samtale, ved å stille spørsmål, etc

Gruppemøter

nei, dette er ikke et element i dette kurset

Skriftlige oppgaver

Hopp over dette feltet hvis det ikke er arbeidsoppgaver i ditt emne.

Obligatorisk oppgave

Hopp over dette feltet hvis det ikke er obligatorisk oppgave i ditt emne.

Eksamensoppgave og sensorveiledning

Det er flere forelesere involvert i kurset, og det er vanlig at en eller flere av disse kontaktes med tanke på eksamensoppgaven. Det gis ofte en teoretisk oppgave, men det kan også være en praktikum. Det utarbeides alltid en sensorveiledning som veileder i å evaluere studentenes prestasjon i henhold til karakterskalaen A-F

Sensorkorpset

ja, et ganske permanent sensorkorps. Ikke nye i år. Fristene ble overholdt. Sensorveiledningen fungerer som bindeledd mellom meg som kursansvarlig og sensorene, og det er også mulighet for å ta direkte kontakt med meg

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Ingen stryk, B var gjennomsnittskarakter (3 A, 2 B, 3 C)

De siste fem år: 3 stryk, 15 A, 14 B, 14 C 3 D, 1 E (B gjennomsnittskarakter), 16 bestått,, 1 avbrutt (i alt 67 møtt til eksamen, av 119 oppmeldte)

Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner

Ingen klager i år

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

Har ikke fått tilbakemeldinger som tilsier at kurset bør justeres. Studentene er gjennomgående positive

Internasjonalisering

Dette kurset går på norsk. Kurset inneholder mye menneskerettslig regelverk, som er viktig med tanke på internasjonalisering.

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

Jeg synes pensum og opplegg er bra. Jeg tror det ville vært flere studenter hvis kurset gikk om høsten (får noen tilbakemeldinger på akkurat det)

Lokaler og undervisningsutstyr

fungerer greit

SU uttaler:

JUS250-2-D Velferdsrett:

SU takker emneansvarlig for evalueringen. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studietutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU merker seg at det var et svært lavt antall studenter som tok emnet i 2022 (8 stk).

SU merker seg videre at antall studenter som møter opp fysisk til undervisningen faller når det blir gjort opptak som etterfølgende blir gjort tilgjengelig på MittUiB. SU minner om at det etter pandemien er opp til de emneansvarlige om de ønsker opptak at undervisningen eller ikke. Dersom det av faglig-pedagogiske årsaker er ønskelig at studentene er fysisk til stede for å delta i studentaktive læringsformer, så står det de emneansvarlige fritt å si nei til opptak av undervisningen.

JUS250-2-C Health and Human Rights in the Welfare State

Course supervisor I Name

Henriette Aasen

Email

henriette.aasen@uib.no

This course has more than one course supervisor

- No

The course was taught during the following semester

Spring 2022

The evaluation applies to the following course:

JUS250-2-C Health and Human Rights in the Welfare State

Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so, please elaborate?

no

Course structure

The course is based on lectures highlighting key themes, and writing of an individual paper within the frame of the course. The paper writing is especially motivated to stimulate students to better/deeper understanding of themes covered in lectures, and to improve their ability to apply knowledge on particular issues, which is an important aspect of the learning outcomes. Students are invited to present their papers in class, and receive feedback. The paper counts 50 % of the final grade. A school exam at the end of the semester is provided to test student's knowledge and level of understanding of key themes.

Digital elements of course completion

no

Literature

yes, sufficient material is available. However, one of the books will be changed next semester due to the publication of a new and updated version

How do you assess the students' workload in your course?

I think the work load is fine, have not received information to the contrary

Lectures

Lectures provide overview and understanding, and supplements the course literature, to make it easier to understand the themes covered in the course literature, and also to provide updated information, case law, new developments, other examples, etc,

In the spring 2022, lectures were recorded and published. My impression is that recording and publication of lectures imply that many students choose not to attend the lectures.

Since there may be more than 60 students in the auditorium, student activity during lectures is limited. However, it is possible to achieve some response, if general questions are raised for discussion. But lectures are clearly not the best way to ensure student activity. Still, my impression is that students learn from attending lectures, and they become aware of what are important and essential, and also of the additional information provided during lectures, e.g. on paper writing, selection of topics, how to structure a paper, etc

Group meetings

We have paper sessions, open to all students. It is elective to present their individual paper, however, sufficient number of students want this opportunity, and the paper sessions function well as a way to learn in more detail about current issues in different countries in the field of health and human rights. Thereby these sessions also serve as examples to illustrate the general themes covered in lectures, and students are trained to use human rights instruments in concrete analysis of human rights in the context of health protection, service distribution, confidentiality, discrimination, etc. This is also a way of engaging students to more activity, as they listen to each other and give each other comments

Written assignments

Students must write an individual paper. They are free to choose their own topic, but it must be confirmed as suitable for the course. This aspect of the course is valuable and works well. Many students need guidance as for how to choose and delimit their topic to make it appropriate for the 2000 word limit. The paper is a good training in academic writing skills

Mandatory assignment

yes, it works as intended. Students sometimes ask for more words, but they are guided so that it is possible to write a text within the word limit. If they choose too broad topics, they are told, and I often suggest a particular title to make sure their topic is not too broad

Examination question paper and guidance for external examiner

At the end of the semester there is a written exam (4 hours), aiming at testing the level of knowledge and understanding of key issues. I usually make the exam assignment, which could be a theoretical topic (most common) or a more practical topic where students are asked to apply human rights knowledge on a particular case. External sensors are used, and they are provided with a guidance for the particular exam as for how to evaluate the performance of students according to the A-F scale

External examiner group

yes, we use a quite permanent group of examiners. We did not use new ones this year. Deadlines were met. Examiners are followed up by the examiner guidance and may also contact me if needed

Grade distribution, fail percentage and dropout rate

The average grade was B this year. No one failed (39 students finished the course)
Last 5 years: 19 A, 59 B, 49 C, 13 D, 1 E, 4 F (average grad B)

Reassessment of examination grade and any control commissions

Two students complained
One of them went to a control commission

This year's digital feedback from students

No feedback that suggest adjustments. Students like the paper assignment, and find the course content interesting, is my overall impression

Internationalisation

This course is visited mostly by international students, from all of Europe, some from China. Many students from Spain, Germany, France, Italy, Poland. All reading material is in English, and international sources of law has a natural and dominant place in the course. The paper assignment encourages students to analyze domestic law in light of international human rights law

Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course

No proposed measures, think it is fine. As mentioned, the course literature will be updated next year.

We changed a couple of years ago from obligatory to elective paper presentations. All students can still participate

in the seminars, but not everyone has to present their paper. I think this was a good change, especially in light of the great number of students. Many students still want to present, which is good for the course

Facilities and teaching equipment

good

SU uttaler:

JUS250-2-C Health and Human Rights in the Welfare State:

SU takker emneansvarlig for en grundig evaluering. Tilbakemeldingene fra de emneansvarlige er viktige for studieutvalgets arbeid som programstyre, med overordnet ansvar for alle emner på masterprogrammet i rettsvitenskap.

SU merker seg at emnet synes å fungere bra og ønsker særlig å rose emneansvarlig for fokus på studentinvolvering, herunder at studentene får tilbud om å presentere i undervisningen.

JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner

Emneansvarlig

Christian Franklin

E-post

christian.franklin@jur.uib.no

Evalueringen gjelder

JUS121 NIRI

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Vår 2022

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Emneevalueringen her blir den siste for NIRI, nå som kurset har blitt avviklet ifm studiereformen. Evalueringen vil ta sikte på å dekke de siste 2-3 årene. Noen generelle kommentarer knyttet til erfaringene etter mer enn 10 år som kursansvarlig i emnet vil også følge helt til slutt, under «Samlet vurdering».

Kurset har gjennomgått en rekke endringer de siste 3 årene. Dels skyldtes dette koronapandemien, og at all undervisning måtte tas digitalt 2020/2021 og første halvdel av kurset 2021/2022. Forelesningene gikk på Zoom, og var uproblematisk. Storgruppene og arbeidsgruppene bydde derimot på større utfordringer, særlig med tanke på å skape en ramme for gode diskusjoner når man ikke sitter samlet fysisk. Mer tid enn vanlig gikk dermed med på veiledning av storgruppe- og arbeidsgruppelederne (både skriftlig og muntlig), som gjorde en utmerket jobb under til tider svært krevende forhold. God kommunikasjon, med en jevn og stadig strøm av informasjon til studentene gjennom hele kurset, var særdeles viktig, og her ble det gjort en rekke grep: Studentene fikk tettere oppfølging av faglærerne gjennom uformelle digitale møter i «Sikkerhetsrådet», som fant sted annenhver uke (videre forklart under). Foreleserne fikk også beskjed om å lage arbeidsplaner for studentene for sine deler av faget, slik at alle hadde mulighet til å henge med.

En annen endring som ble prøvd ut 2021/2022 var å korte ned antall arbeidsgruppeoppgaver på kurset fra 8 til 7, slik at kurset kunne starte opp for fullt over nyttår – og ikke rett før jul, som har vært tilfelle de siste 10 årene. Erfaringene mine knyttet til denne endringen er omtalt i neste punkt.

Kursets struktur

Kurset har de siste 2-3 årene hatt en balansert sammensetning av forelesninger, gruppeundervisning og selvstudium. Som nevnt over ble imidlertid antall arbeidsgruppeoppgaver på kurset kuttet fra 8 til 7 i 2021/2022, slik at kurset kunne starte opp for fullt over nyttår. Det har (forståelig nok) vært en del misnøye blant studentene med oppstart av NIRI uken(e) rett før jul – i hvert fall med tanke på gjennomføring av første arbeidsgruppesamling på kurset. I etterpåklokskapens lys, har jeg imidlertid delte meninger om dette var et godt grep eller ikke. På den ene siden fikk studentene anledning til å hente seg ordentlig godt inn over ferien, etter en lang høst og eksamen i tingsrett. På den andre siden var det flere studenter som ga tilbakemelding om at det var tungt å komme i gang igjen etter et lengre avbrekk. De fikk også dermed mindre tid til å reflektere over og forberede seg til det som mange vil mene er et av de mest krevende fagene på masterprogrammet, samt én øvings- og skriveoppgave mindre å trene seg opp gjennom. Dersom NIRI hadde gått igjen til vinteren, så hadde jeg nok derfor mest sannsynlig gått tilbake til 8 arbeidsgruppeoppgaver på kurset.

Læringskravene ble i alle tilfelle dekket på mer enn tilstrekkelig vis gjennom undervisningsopplegget som helhet.

Digitale elementer i kursgjennomføringen

Kurset har lenge hatt visse digitale innslag. Vi begynte tidlig med opptak/streaming av forelesninger, har brukt forskjellige spørreprogrammer under forelesning (Kahoot m.m.), emnesiden på Mitt UiB har vært flittig brukt siden starten, prøving har i en årrekke vært hjemmeeksamen der studentene har åpen tilgang til alle digitale kilder – og med innlevering i Inspera. Digitaliseringen ble naturligvis mer fullendt under pandemien, da man ikke hadde annet valg. I samråd med kursansvarlig avholdt biblioteket f.eks. en rekke digitale kildesøkekurs for NIRI-studentene, for å gi en innføring i hvordan man finner frem i ulike folke-, EU- og EØS-rettslige kilder. Og «Sikkerhetsrådet» ble opprettet, som en uformell digital møteplass der faglærerne på kurset kunne møtes for å diskutere aktuelle saker i

media, svare på spørsmål fra studentene, avholde konkurranser og i det hele tatt slippe studentene litt tettere innpå seg.

Litteratur

Vi har i mange år brukt de samme læringsbøkene (Smith; Ruud/Ulfstein; Horspool/Humphries; Greco-Wells; Fredriksen/Mathisen). Generelt kan sies at studentene har vært mer fornøyde jevnt over med folkeretts- og EØS-boka enn de har vært med statsretts- og EU-rettsboken. Hovedinnvendingen mot statsrettsboka har vært at den ikke er like strukturert som f.eks. Andenæs/Fliflet; til gjengjeld er sistnevnte oppført som støttelitteratur på kurset, som studentene er oppfordret til å lese flittig fra på alle deler av kurset. Vi var ellers tidlig ute med å prøve engelsk pensum på kurset (EU-rettsboka) – ikke alle studentene var like fornøyde med dette grepet heller, men gevinsten var merkbar: Jeg har lest utallige eksamensbesvarelser på kurset opp gjennom årene, både som sensor og nivåkontrollør, og studentene forstår tvilløst mer EU- (og dermed også EØS-)rett etter at denne boken kom på pensum enn før.

En utfordring i alle år var likevel at kursets ulike deler ikke kunne dekkes på tilstrekkelig vis gjennom én bok/tekst alene. Ikke nok med at dette ble dyrt for studentene. Sammenhengen mellom bøkene på kurset var heller ikke noe man kunne lese seg opp til gjennom pensum alene. Dette krevde at man i større grad måtte forsøke å lappe sammen de ulike delene gjennom forelesningene og oppgavene på kurset. Studentene måtte stadig påminnes om at det var en rød tråd gjennom det hele, som krevde blikk (både fremover, men særlig) bakover til det man allerede hadde vært gjennom. Jeg føler at vi lyktes godt med å sy sammen de ulike delene av kurset til en større helhet til slutt.

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Arbeidsbelastningen på NIRI var høy, i hvert fall med tanke på at dette kurset gikk på 2. studieår. Pensum dekket fire bøker, og gjennom oppgavene måtte studentene også sette seg inn i ulike deler av støttelitteraturen, div. primærkilder m.m. Men i dette «perspektivfaget» var det nok vanskelig å forstå sammenhengene gjennom lesing alene – kursets forskjellige deler ble i stor grad sydd sammen gjennom forelesningene og oppgavene. Studentene måtte nok jobbe hardt og konsentrert for å holde tritt, og for å følge den tiltenkte progresjonen som kurets integrerte undervisningsopplegg la opp til. Det var arbeidsgruppesamling og oppgaveskriving/-kommentering hver uke i 8 uker, og storgruppesamling med obligatorisk muntlig presentasjon annenhver uke. I tillegg kom forelesningene. Folkerett, EU- og EØS-rett anses også av mange studenter som krevende fagområder å sette seg inn i og forstå, med mange nye kilder og metodiske aspekter å forholde seg til.

Overgangen fra skoleeksamen og obligatorisk kursoppgave til hjemmeeksamen i faget var den viktigste faktoren med tanke på å redusere arbeidsbelastningen til studentene på kurset over tid. Ved å fjerne obligatorisk kursoppgave åpnet timeplanen seg mer opp, slik at studentene fikk litt flere dager til å reflektere og pugge (eventuelt hente igjen det tapte) før eksamen. Innføringen av hjemmeeksamen bidro nok også på sin måte til at arbeidsbelastningen ble noe mindre – det er jo ikke nødvendig å pugge på samme måte når man har tilgang til alle kilder og kan diskutere oppgaven med sine medstudenter underveis. Fokuset kan da rettes mot faglig forståelse i stedet.

Forelesninger

NIRI har de siste tre årene fått meget positive tilbakemeldinger om forelesningene på kurset, som har vært holdt av Tverberg/Holmøyvik (statsrett), Skodvin (folkerett), Fredriksen (EØS-rett) og undertegnede (intro/oppsummering og EU-rett). Foruten at alle foreleserne er dyktige formidlere, skyldes nok de positive tilbakemeldingene også et forsøk på å introdusere (som et rent pedagogisk grep) større variasjon i forelesningsopplegget på de ulike delene av kurset: Holmøyvik foreleste f.eks. om dagsaktuelle saker; Fredriksen fokuserte på oppdatering for å fylle ut/bygge videre på pensum (som dermed krevde lesing i forkant); Skodvin fokuserte på metode; mens EU-rettsforelesningene ble holdt mer som en introduksjon til fagområdet på norsk (siden EU-boken var på engelsk).

Det varierte nok hvor mye studentaktivitet det var på forelesningene – både fra år til år, fra foreleser til foreleser, og fra en time til en annen.

Alle forelesningene har vært tatt opp på video. Tidligere ble disse opptakene lagt ut samlet på slutten av kurset, for de som måtte ønske å bruke dem som repetisjon før eksamen. Under pandemien ble alle digitale forelesninger lagt ut fortløpende. Året 2019/2020 startet vi med å legge ut opptak fortløpende, men endret opplegget etter at

foreleserne merket at antall fremmøtte i aud. 1 var avtagende utover i kurset – da gikk vi tilbake til samlet utleggelse mot slutten av kurset. Basert på erfaringene fra de siste 6-7 år, vil jeg nok mene at samlet utleggelse mot slutten av kurset (ca. to uker før hjemmeeksamen) var mest hensiktsmessig med tanke på progresjonen som var tiltenkt med undervisningsopplegget på NIRI (særlig med tanke på oppgavene studentene jobbet med i arbeids- og storgruppesammenheng).

Storgrupper og seminarer

Det har de siste årene vært avholdt 4 storgruppesamlinger, der studentene har obligatorisk muntlig fremføring minst en gang i løpet av kurset. Det var stort sett godt oppmøte i storgruppene, noe som heller ikke er overraskende gitt kravene til obligatorisk oppmøte som vi opererer med ved fakultetet.

Tilbakemeldingene fra studentene om hvordan de synes opplegget med muntlig fremføring fungerte har variert noe, men flere har sagt at de føler at læringsutbyttet blir lavt når de skal sitte og høre på andre studenter – særlig fordi de ikke vet om det som blir sagt er riktig eller ikke. På den annen side vil jeg nok mene at læringsutbyttet nok var høyere enn enkelte av studentene selv kanskje har følt. Storgruppen bestod ikke kun av presentasjonene - det ble satt av tid til diskusjon og/eller variasjonsoppgaver som bygget videre på presentasjonene (storgruppelederne fikk ekstra veiledningsmøte med kursansvarlig for drøfte slikt i forkant av hver storgruppe). Videre ligger det nok en del god læring i å evaluere det som eventuelt blir sagt i en prosedyre, debatt el.l. for ens egen del, og gjøre opp sin egen mening om innholdet, strukturen osv.

Tilbakemeldingene fra studentene har ellers stort sett vært positive til storgruppeundervisningen og -oppgavene på kurset de siste 3 årene.

Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)

2019/2020 og 2020/2021 ble det avholdt 8 arbeidsgrupper på kurset; mens det som tidligere nevnt ble kuttet ned til 7 i 2021/2022. 2-3 av arbeids-/storgruppeoppgavene på kurset har som regel blitt erstattet av nye hvert år. De siste tre årene har det derimot vært en del gjenbruk av de samme oppgavene – dels fordi oppgavesettet fremstod som robust og krevende nok i seg selv, dels fordi oppgavene fanget opp tematikk som fanget opp problemstillinger som fortsatt var dagsaktuelle, og dels fordi bruk av oppgaver som arbeidsgruppelederne selv har hatt tidligere som studenter på kurset har gjort det enklere for dem å lede diskusjonene i arbeidsgruppene sine. Det siste poenget gjelder nok tvilløst også for storgruppeoppgavene og storgruppelederne. Det må nok også legges til at motivasjonen for å lage helt nye oppgaver for et kurs som skal legges ned, uten å vite om de vil kunne dras med over i det nye faget Rettsstaten, ikke var helt på topp. Et par nye oppgaver har likevel også blitt lagt til de siste årene NIRI ble avholdt.

Opgavene synes å fungere godt – både med tanke på mestring av ordgrenser, bruk av (primær)kilder, orientering i pensum og støttelitteraturen og faglig og metodisk utfordring knyttet til dagsaktuelle problemstillinger.

Arbeidsgruppelederne fikk skriftlig og muntlig veiledning til oppgavene; de fikk relativt frie tøyler til å tilpasse diskusjonen på arbeidsgruppen til oppgavens størrelse, gruppens nivå osv. Det var etter min mening langt viktigere å få til en god diskusjon i gruppen, fremfor å måtte dekke alt som oppgaven måtte reise av potensielle problemstillinger – dette fikk også arbeidsgruppelederne tydelig beskjed om. Mitt inntrykk er nok likevel at arbeidsgruppelederne gjennom veiledningene hadde et godt bilde av hvor skoen i de ulike oppgavene trykket, slik at man rakk gjennom de viktigste diskusjonstemaene innenfor oppgitt tid.

Mange av oppgavene bygget på tidligere gitte eksamensoppgaver, og ga dermed også god trening frem mot hjemmeeksamen på kurset. Dette var et bevisst grep, i et forsøk på å få bukt med den sagnomsuste «NIRI-knekken».

Kommenteringsnivået kunne nok ellers variere fra en arbeidsgruppe til en annen, noe som vel ikke er så overraskende. Generelt vil jeg nok si at nivået var tilfredsstillende, og at det kun var noen få tilfeller av underkjent kommentering hvert år.

Obligatorisk oppgave

Ikke brukt på kurset.

Sensorkorpset

Eksamen var hjemmeeksamen over fem dager, og bestod som regel av både praktikums- og teorioppgaver. Formatet kunne variere fra en eksamen til neste. Med unntak av kontinuasjonseksamen 2020 ble det avholdt

oppgaveutvalg til hver eksamen. Utvalgsmøtene fungerte utmerket, til tross for at studentrepresentantene kun hadde en halv dag til å vurdere en hjemmeeksamensoppgave som skulle løses i løpet av en hel arbeidsuke. Undertegnede hadde ansvaret for å lage oppgavene, men fikk etterhvert god hjelp av foreleserne – som alle kom med innspill til temaer/problemstillinger, og av og til skrev en del av oppgaven selv. Særlig mot slutten av NIRI sin tid ble foreleserne spurt om å delta mer aktivt i oppgaveskrivingen. Med overgangen til Rettsstaten for øyet, virket dette hensiktsmessig. Foreleserne skal ha en stor takk for sin innsats. Sensorveiledningene er omtalt over, og virket dekkende for sensorenes behov.

Eksamensoppgave og sensorveiledning

Eksamen var hjemmeeksamen over fem dager, og bestod som regel av både praktikums- og teorioppgaver. Formatet kunne variere fra en eksamen til neste. Med unntak av kontinuasjonseksamen 2020 ble det avholdt oppgaveutvalg til hver eksamen. Utvalgsmøtet fungerte utmerket, til tross for at studentrepresentantene kun hadde en halv dag til å vurdere en hjemmeeksamensoppgave som skulle løses i løpet av en hel arbeidsuke. Undertegnede hadde ansvaret for å lage oppgavene, men fikk etterhvert god hjelp av foreleserne – som alle kom med innspill til temaer/problemstillinger, og av og til skrev en del av oppgaven selv. Særlig mot slutten av NIRI sin tid ble foreleserne spurt om å delta mer aktivt i oppgaveskrivingen. Med overgangen til Rettsstaten for øyet, virket dette hensiktsmessig. Foreleserne skal ha en stor takk for sin innsats. Sensorveiledningene er omtalt over, og virket dekkende for sensorenes behov.

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Karakterfordelingen 2021/2022 fremstår relativt alminnelig, men med noe overvekt av de beste karakterene: 376 møtt til eksamen, 19 som ikke leverte. A (38 – 10,1%) B (115 – 30,6%) C (158 – 42%) D (50 – 13,3%) E (12 – 3,2%) F (3 – 0,8%). Tall for en femårsperiode har jeg ikke tilgjengelig.

Klagesensur og eventuelle kontrollkomisjoner

Til ordinær eksamen kom det inn 80 klager (av 376 besvarelser – 21,28 %). 43 av disse (53,75% av klagen) forble uendret. Av de 37 (46,25%) besvarelsene som ble endret var det 30 til gunst og 7 til ugunst. 3 besvarelser gikk til kontrollkomisjon.

Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes

Gledelig nok har strykprosenten vært svært lav i mange år.

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

Ikke gjennomført 2021/2022.

Internasjonalisering

I lys av at kurset dekker statsrett, folkerett, EU- og EØS-rett har NIRI et betydelig innslag av internasjonale rettskilder. Pensum i EU-rett er som tidligere nevnt på engelsk, og studentene må lese en del primære rettskilder (traktater, EU-/EØS-rettsakter, dommer, m.m.) på engelsk ifm oppgavene på kurset.

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

Min samlede vurdering etter årets kurs er at den var vel gjennomført, at studentene virket stort sett fornøyde med kursopplegget og at de fikk et solid læringsutbytte.

Min samlede vurdering etter mer enn 10 års kursansvar er at jeg er fornøyd med hvor vi endte opp til slutt. Det er ikke så enkelt å ta over et kurs med et relativt (og etter min mening ufortjent) dårlig rykte, og forsøke å snu skuta. Det har krevd mye jobb over mange år å endre studentenes oppfatning – og selv om «NIRI-knekken» aldri forsvant helt som begrep tilknyttet faget, er min oppfatning at de studentene som ikke ble bergtatt av faget i hvert fall fant det overkommelig.

Hvis jeg tenker på kursets strukturelle utvikling de siste 10 årene, så tok det litt tid å finne en god balanse og vekselvirkning mellom ulike undervisnings- og læringsformer. Kurset ble mer komprimert over tid (særlig etter kuttet fra 20 til 17 studiepoeng), noe som førte til at man måtte tenke nytt om hvordan læringskravene skulle dekkas. Et egnet og vellykket grep i så måte var nok å flytte en del av deknningen fra forelesningene over i oppgavene; slik at dypdykk i enkelte emner/temaer dekket av oppgavene ble viet noe mindre oppmerksomhet på forelesning (som tidligere stort sett tok sikte på å dekke alt i pensum «vegg-til-vegg»), og heller dekket gjennom økt fokus på selvstudium, diskusjon og skriving i arbeids- og/eller storgruppeoppgavene.

Det er ingen tvil om at studentenes forståelse for faget har økt betraktelig over tid. En rekke forskjellige tiltak som har blitt innført gradvis over de siste 10 årene har nok bidratt til dette: Obligatorisk kursoppgave og skoleeksamen utgikk til fordel for hjemmeeksamen, som åpnet for større refleksjonsperioder i løpet av kurset; forelesningene ble spredt på flere hender, som gjorde at vi kunne heve kvaliteten på undervisningen i de forskjellige fagbolkene som NIRI dekket; oppgavesettet ble fullstendig overhålet, og oppdatert jevnlig for å fange opp dagsaktuelle problemstillinger; og kommunikasjonen ut til studentene ble gjort tydeligere, bl.a. gjennom introduksjonen av arbeidsplaner som kunne tjene til inspirasjon i arbeidet med fagets ulike deler og oppgavene på kurset. Kurset gjennomgikk en slags stille revolusjon, og til det bedre. At det skjedde gradvis og ikke over natten bidro nok også til større grad av aksept blant studentene, som sjeldent ga uttrykk for misnøye med de grepene som var tatt.

Avstanden mellom underviserne og studentene på kurset ble også mindre. God kommunikasjon, og en jevn strøm av informasjon ut om undervisningsopplegget og forventningene våre til studentene, hjalp nok her. Jeg er prisgitt innsatsen til alle underviserne som har deltatt på kurset opp gjennom årene. Anne Torekoven i studieadministrasjonen fortjener også en særskilt og stor takk for samarbeidet, som har vært forbilledlig. Det har vært et privilegium å ha ansvaret for dette kurset, og jeg vil gjerne takke fakultetet for tilliten.

Lokaler og undervisningsutstyr

Lokaler og undervisningsutstyr har vært tilstrekkelig for formålene.

Andre forhold som bør kommenteres

Ingen.

SU uttaler:

JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner:

Studieutvalget takker den emneansvarlige Christian Franklin for en meget grundig og god emneevaluering.

Studieutvalget vil også takke særskilt for den store innsatsen Franklin har lagt ned som emneansvarlig for JUS121 over mange år. Rapporten inneholder mye av verdi for det nye emnet JUS221 Rettsstaten, og vil bli oversendt til de emneansvarlige for videre oppfølging på deres emne.

JUS277-2-B International Copyright Law

Course supervisor I Name	Bernt Hugenholtz
Email	bernt.hugenholtz@uib.no
This course has more than one course supervisor	- No
The course was taught during the following semester	Spring 2022
The evaluation applies to the following course:	JUS277-2-B International Copyright Law
Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so, please elaborate?	No substantive changes were made.
Course structure	The course was taught in the form of eight 2-hours classroom lectures, and one additional guest lecture. The main learning outcomes were for the students to be able to detect problems of copyright law in the international context; and have a good working knowledge of the body of international treaties in the area of copyright law. These outcomes have been achieved.
Digital elements of course completion	A few lectures were given online (via Zoom).
Literature	The main literature for the course consisted of the Goldstein/Hugenholtz treatise on International Copyright (4th ed). A low-budget paperback edition of the treatise was available for the students. Additionally, current court decisions and materials were made available on Canvas.
How do you assess the students' workload in your course?	The workload was proportionate to the ECTS credits (10).
Lectures	The lectures were aimed at highlighting and clarifying the main issues in international copyright law, whereas the treatise provided detail and depth. Recordings were not published, but the slides of the lectures were made instantly available on Canvas. Students were invited to ask questions and discuss during lectures. A fairly small number of students actively participated in the lectures.
Group meetings	N.A.
Written assignments	There were weekly homework assignments, but these were not mandatory. Only few students actually prepared the homework.
Mandatory assignment	Students had to successfully submit a written mandatory assignment a few weeks before the examination date. Assignments were graded P/F. Failing students could not participate in the exam. Only one student failed.
Number of registered students	27
Number of students sitting the exam	22
Number of foreign students	22
Number of Norwegian students	0
Examination question paper and guidance for external examiner	Examination was a mix of multiple choice questions and a number of short essay questions and hypotheticals. Model answers were available for external examiners.
External examiner group	There is a small group of external examiners with relevant expertise, but it is hard to activate them.
Grade distribution and fail percentage	I don't have these data.
Reassessment of examination grade and any control commissions	There were no complaints.
Internationalisation	The subject is international by definition. All materials were in EN.
Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course	The course has been revised by the new course supervisor, Liliia Oprysk.

JUS277-2-A Introduction to Copyright Law

Course supervisor I Name	Bernt Hugenholtz
Email	bernt.hugenholtz@uib.no
This course has more than one course supervisor	- No
The course was taught during the following semester	Spring 2022
The evaluation applies to the following course:	JUS277-2-A Introduction to Copyright Law
Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so, please elaborate? No substantive changes were made.	
Course structure	The course programme reflects the learning outcomes. It was given in 5 lectures of 2 hours each. The main learning outcome is to provide basic knowledge on the structure and norms of national and EU copyright law. This has been achieved. However, it would be preferable to extend the course by a couple of lectures, since (due to the growth of the field of copyright) it is increasingly challenging to cover the entire field in 10 hours of teaching.
Digital elements of course completion	Part of the course was taught online via Zoom.
Literature	While there is abundant material on EU copyright law, what is still lacking is a basic treatise or textbook.
How do you assess the students' workload in your course? The workload was proportionate.	
Lectures	The lectures are essential to introducing the student to copyright. Since no introductory text book or treatise is available, the lectures provide general structure and guidance. The slides of the lectures were instantly made available on the Canvas site. Recordings were not made.
Group meetings	N.A.
Written assignments	Students were asked to prepare readings (homework) for each class, but my general impression was that most students ignore this.
Number of registered students	48
Number of students sitting the exam	38
Number of foreign students	30
Number of Norwegian students	8
Examination question paper and guidance for external examiner	Examination was a mix of multiple choice questions and a number of short essay questions and hypotheticals. Model answers were available for external examiners.
External examiner group	There is a small group of external examiners with relevant expertise, but it is hard to activate them. I don't know whether deadlines were met during the klagesensur.
Grade distribution and fail percentage	I don't have these data.
Reassessment of examination grade and any control commissions	There were two complaints against the exam results, one of which was successful. A D was upgraded to C.
Internationalisation	Yes. This is a subject with a strong international (particularly European) component. All sources were in EN.
Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course	The course has been revised by the new supervisor (Lilii Oprysk).

SU uttaler:

JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law:

Studieutvalget takker Bernt Hugenholtz for hans langvarige og fremragende innsats for fakultetet. Studieutvalget takker også for rapportene, og vil oversende disse til den nye emneansvarlige for de to emnene.

Studieutvalget merker seg med bekymring tilbakemeldingene om manglende deltakelse og oppmøte fra studentene i undervisningsopplegget. Studieutvalget tar med seg dette videre, særlig i arbeidet med nytt 5. studieår.

[Tilbake til sakslisten](#)

Sak 18/23

Endring av emnebeskrivelsen for JUS233 Komparativ rett (2 studiepoeng)

I sak 69/20 til fakultetsstyret 15.9.2020 ble emnet JUS233 Komparativ rett opprettet og emnebeskrivelsen for emnet ble vedtatt. Forslaget til emnebeskrivelse var på forhånd behandlet av studieutvalget i sak 88/20 til studieutvalget 1.9.2020.

Emnet skal tilbys første gang våsemesteret 2024, med første undervisningsgjennomføring høstsemesteret 2023. Emnet er obligatorisk for alle studenter som velger utveksling på våsemesteret av 3. studieår, og skal bidra til å øke utbyttet fra utvekslingssemesteret ved at studentene får kunnskap om komparative metoder før de reiser på utveksling.

Som forberedelse til at 3. studieår på ny studieordning trer i kraft fra studieåret 2023/2024, har emneansvarlig sammen med studiedekan og studieadministrasjonen sett på emnebeskrivelsen på nytt og gjort justeringer.

Den justerte emnebeskrivelsen som legges frem nå er forenklet og forkortet sammenlignet med den som ble vedtatt i 2020. Undervisning er endret fra et obligatorisk digitalt dagsseminar på begynnelsen av semesteret til to obligatoriske (fysiske) forelesninger i løpet av semesteret før utveksling. Det er ønskelig å samle studentene fysisk istedenfor at undervisningen foregår digitalt, og fordi tidspunkt for semesterstart i utlandet varierer veldig, er det nødvendig å gjennomføre undervisningen i semesteret før avreise mens studentene fortsatt befinner seg i Bergen. Undervisningen er planlagt til et tidspunkt som ikke kommer i konflikt med forberedelser til eksamen i JUS231 Obligasjonsrett.

Forelesningene vil tilbys to ganger, slik at studenter som for eksempel på grunn av sykdom ikke kan møte til de to første forelesningene, isteden kan møte til de samme forelesningene på et senere tidspunkt.

Vurderingsformen i emnet er endret fra tre blogginnlegg (inkludert ett videointervju), til at studentene skal levere inn ett intervju enten som podkast (lyd eller lyd og bilde) eller skriftlig (i format som et avis- eller magasinintervju). Intervjuet skal gjøres med en representant for den lokale rettskulturen, for eksempel en medstudent. Vurderingsformen bidrar til at studentene må komme i kontakt med en lokal student under utvekslingsoppholdet, ikke kun holde seg til andre utvekslingsstudenter. Emnet bidrar til å oppfylle blant annet følgende av læringsmålene på programnivå:

«Generell kompetanse

(...)

- Samarbeide med juristar fra andre land, forstå og gjere seg nytte av deira perspektiv på felles rettslege utfordringar og bidra med norske perspektiv
- formidle juridiske analyser til allmenta, skriftleg og munnleg, på norsk og på engelsk
(....)»

Forslag til vedtak

Den justerte emnebeskrivelsen for JUS233 Komparativ rett vedtas som foreslått.

Vedlegg:

- 1) Justert emnebeskrivelse for JUS233 Komparativ rett
- 2) Utdrag av fakultetsstyresak 69/20 (Generell del, samt den opprinnelige emnebeskrivelsen for JUS233 Komparativ rett)

Vedlegg 1: Justert emnebeskrivelse for JUS233 Komparativ rett

- **Studiepoeng:** 2
- **Undervisningssemester:** Høst og vår
- **Emnekode:** JUS233
- **Antall semester:** 2
- **Språk**

Engelsk, men deler av undervisningen kan være på norsk.

Intervjuet som studenten skal gjennomføre med en representant for den lokale rettskulturen kan etter søknad foretas på et annet språk enn engelsk, med unntak av skandinaviske språk.

Studiepoeng, omfang

2 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

Bachelor

Fulltid/deltid

Fulltid

Undervisningssemester

Høst og vår

Undervisningssted

Det juridiske fakultet, Bergen og utveksling ved et utenlandsk lærested

Mål og innhold

JUS233 Komparativ rett skal gi studenter som drar på utveksling på 3. studieår et analytisk rammeverk for deres møte med fremmede rettskulturer, og slik bidra til at læringsutbyttet fra utvekslingsoppholdet blir størst mulig. Kunnskap om hva en rettskultur er, hvordan den formes og hvordan den omdannes gjennom møter med andre rettskulturer skal gi studentene analytiske verktøy for å forstå rettskulturen i vertslandet og andre rettskulturer som de møter på i fremtiden. Samtidig bidrar emnet til å gi studentene nye perspektiver på, og dypere forståelse av, den norske rettskulturen, og hvordan den har blitt påvirket av, og kontinuerlig påvirkes av, omverden.

Gjennom et intervju med en representant for rettskulturen i vertslandet vil studentene få praktisk erfaring med å bruke komparativ metode for å identifisere og forklare forskjeller og likheter mellom vertslandets rettskultur og den norske rettskulturen. Gjennom arbeidet med intervjuet vil studentene også lære å samhandle med jurister fra andre land, forstå og gjøre seg nytte av deres perspektiver og bidra med norske perspektiv.

Læringsutbytte**Kunnskap**

JUS233 Komparativ rett skal gi studentene kunnskap om hva en rettskultur er, hvordan den formes og hvordan den omdannes gjennom møter med andre rettskulturer.

Etter å ha gjennomført emnet skal studentene ha kjennskap til de rettskulturelle elementene konfliktløsning, normproduksjon, rettferdighetsideal, juridisk metode, profesjonalisering og internasjonalisering.

Studentene skal også ha kunnskap om ulike rettskomparative metoder og deres utfordringer. Dette inkluderer kunnskap om:

- karakteristika ved, og skillet mellom, common law- og civil law-tradisjonene
- fordeler og ulemper med klassifikasjoner av ulike rettskulturer
- rettskulturelle perspektiv på norsk rett.

I kombinasjon med utvekslingsoppholdet skal JUS233 Komparativ rett også gi studentene kunnskap om vertslandets mest fremtredende rettskulturelle særtrekk.

Ferdigheter

I kombinasjon med utvekslingsoppholdet skal JUS233 Komparativ rett gi studentene evnen til, på engelsk eller på et annet ikke-skandinavisk språk, å

- gjennomføre en metodisk forsvarlig rettskomparativ analyse
- forklare og diskutere sammenheng mellom formål og metodisk tilnærming innenfor rettskomparativ forskning
- forklare og diskutere relevante rettskulturelle faktorer i den norske rettskulturen og vertslandets rettskultur

Generell kompetanse

I kombinasjon med utvekslingsoppholdet skal JUS233 Komparativ rett sette studentene i stand til å samarbeide med jurister fra andre rettskulturer, forstå og gjøre seg nytte av deres perspektiv på felles rettslige utfordringer og bidra med norske perspektiv.

Krav til forkunnskaper

Emner på tidligere studieår, se likevel [fakultetets utfyllende regler](#) § 2-5 nr. 1 andre punktum

Tilrådde forkunnskaper

Alle tidligere emner i studiet

Studiepoengsreduksjon

Emnet vil ikke gi noen nye studiepoeng for studenter som har tatt [JUS290-2-A](#) Comparing Legal Cultures, JUS23XX Comparing Legal Cultures in Europe, JUS134 Rettshistorie og komparativ rett eller JUS232 Rettshistorie og komparativ rett

Krav til studierett

[MAJUR](#)

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger og selvstudium.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

Obligatorisk deltagelse på to forelesninger som holdes i løpet av semesteret før utveksling. Forelesningene tilbys to ganger.

Vurderingsformer

Den obligatoriske undervisningsaktiviteten er et vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Emnets vurderingsform er et intervju med en representant fra rettskulturen i vertslandet, for eksempel en medstudent.

Intervjuet kan enten

- 1) filmes eller spilles inn som en podkast med en varighet på 10-15 minutter.
- 2) gjennomføres muntlig, men leveres skriftlig som et intervju i sjangrene «avisintervju» eller «magasinintervju». Innleveringsdokumentet skal ha et omfang fra minimum 2000 ord til maksimum 2500 ord og inneholde fullstendig kontaktinformasjon til intervjupartneren, inklusive telefonnummer og e-postadresse. Fakultetet vil gjennom stikkprøver kontakte intervjuobjekt og be hen bekrefte av at hen har medvirket til intervjuet.

Uavhengig av hvilket format som velges for intervjuet (lyd og bilde/kun lyd/skriftlig), skal intervjuobjektet signere et skjema utarbeidet av fakultetet der intervjuobjektet bekrefter at hen er kjent med at intervjuet leveres som del av vurderingen i emnet og at intervjuobjektet samtykker til dette.

På kursets emneside i MittUiB vil det legges ut konkrete instruksjoner og et veiledningsskjema («intervjuguide») for gjennomføring av intervju, og det vil gis et overordnet tema for intervjuet som varierer fra semester til semester.

På kursets emneside i MittUiB legges det i tillegg ut en eksempelvideo og et skriftlig eksempelintervju, en liste med vurderingskriterier (rubrics) og en forklaring på hvordan disse kriteriene skal vektis i vurderingen av intervjuene.

Eksamensspråk:

Oppgaven: Engelsk

Besvarelsen: engelsk/tysk/fransk/spansk, eventuelt andre ikke-skandinaviske språk etter søknad,

Karakterskala

Bestått/ikke bestått

Vurderingssemester

Vår

Litteraturliste

Litteraturlisten vil være klar innen 1. juni for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Litteraturen som dekker den rettskulturelle og komparative delen av faget er på engelsk.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.

Programansvarleg

Studieutvalget ved Det juridiske fakultet.

Emneansvarleg

Professor Sören Koch.

Administrativt ansvarleg

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Vedlegg 2: Utdrag av fakultetsstyresak 69/20 (Generell del, samt den opprinnelige emnebeskrivelsen for JUS233 Komparativ rett)

UNIVERSITETET I BERGEN
Det juridiske fakultet

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 69/20
Møtedato: 15.9.2020
Journalnummer: 2020/1822

STUDIEREFORM: OPPRETTELSE AV EMNER PÅ NY STUDIEORDNING

Bakgrunn

Fakultetet har i lang tid jobbet med en ny studieordning som skal iverksettes fra og med studieåret 2021/2022. Fagsammensetningen for den nye studieordningen ble vedtatt av Fakultetsstyret i sak 26/19. Videre har fakultetsstyret tidligere vedtatt en ny læringsutbytteskrivelse for masterprogrammet (sak 46/19), og en utredning om lærings- og prøvingsformer har blitt lagt frem for styret (sak 30/20).

Styret får seg nå forelagt en sak om opprettelse av emnene på ny studieordning. Det er styret som har kompetanse til å opprette nye emner på fakultetet, jf. Reglement for Det juridiske fakultet § 1.

I denne saken fremmes forslag om å formelt opprette alle obligatoriske emner på de tre første studieårene i den nye studieordningen. Emnene på 4. studieår er i så liten grad endret av den nye studieordningen at det ikke skal være nødvendig for styret å vedta dem på nytt. Valgemnene på andre semester 3. studieår vil heller ikke være omfattet av denne saken. Det skyldes at det foreløpig ikke er bestemt hvilke engelskspråklige emner som skal tilbys der og at de norsk-språklige emnene uansett ikke er godt nok utviklet til at de kan opprettes nå.

Styrets rolle i saken er altså å *opprette* emnene. Hovedinnholdet i emnene er allerede bestemt i tidligere styrevedtak, og arbeidet med emnebeskrivelsene bør i første rekke gjøres i Studieutvalget sammen med studiedekan og studieadministrasjon.

Behandlingen i Studieutvalget

De emnene som nå blir foreslått opprettet av fakultetsstyret, ble behandlet av Studieutvalget i møte 1. september. Studieutvalget fikk seg forelagt emnebeskrivelser som var utarbeidet av de emneansvarlige. I forkant av SU-møtet var emnebeskrivelsene blitt gjennomgått av studiedekan og studieadministrasjonen, og studiedekan hadde igjen tatt opp enkelte forhold med hver emneansvarlig før emne. I Studieutvalget var det én sak for hvert emne. Studieutvalget fattet dermed også ett vedtak for hvert emne, og vedtakene ble slik:

- SAK 78/20 JUS100 EXFAC Innføring i juridisk metode:

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS100 EXFAC Innføring i juridisk metode opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#). Det er ønskelig med utfyllende beskrivelse av «Emnets mål og innhold» samt av «sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen». Unngå formuleringen «læringsutbyttet *gis*» - det *oppnås* (eventuelt).»

- SAK 79/20 JUS211 Familie- og arverett:

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS211 Familie- og arverett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 80/20 JUS212 Avtalerett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS212 Avtalerett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ønsker at temaet «juridiske personer» gjøres eksplisitt i læringsutbyttebeskrivelsen. *[Her er det forbehold om tolking av fakultetsstyrets vedtak om plasseringen av dette temaet.]*»

- SAK 81/20 JUS213 Erstatningsrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS213 Erstatningsrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 82/20 JUS214 Tings- og immaterialrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS214 Tings- og immaterialrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 83/20 JUS215 Juridisk Metode

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS215 Juridisk metode opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber om at læringsutbyttebeskrivelsen bygges ut. Særlig gjelder dette kunnskapsmålene som må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 84/20 JUS221 Rettsstaten

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS221 Rettsstaten opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber om at det avklares hvor kunnskapsmålet *engelsk skriftlig og muntlig* gjenfinnes i undervisning og prøving. Studieutvalget ber også om at institusjonene og deres rolle i folkeretten synliggjøres. Studieutvalget ber om at formuleringen «skal særlig kunne *gjøregreie for*» settes i en kontekst – er det flere nivåer? Se eventuelt forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 85/20 JUS222 Forvaltningsrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS222 Forvaltningsrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 86/20 JUS 231 Obligasjonsrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS231 Obligasjonsrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Forholdet mellom de to eksamensdagene må avklares (deleksamen eller eksamensdeler (mappe)). Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 87/20 JUS 232 Rettshistorie og komparativ rett (12 stp)
«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS232 Rettshistorie og komparativ rett 12 studiepoeng opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber om at studiedekanen avklarer med emneansvarlig enkelte forhold knyttet til emnets navn, også kortnavn. Anbefalte forkunnskaper med hensyn til akademisk skriving og engelsk for jurister må avklares: Hvor stor betydning vil det ha?»
- SAK 88/20 JUS233 Komparativ rett (2stp)
«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS233 Komparativ rett 2 studiepoeng opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber studiedekanen avklare med emneansvarlig om læringsutbyttet er for ambisiøst i dette korte emnet, og om prøvingsform og obligatoriske elementer er praktikable.»

Fakultetsstyret bør merke seg at SU foreslår noen mindre endringer av emnenavnene sammenlignet med det som har vært lagt til grunn i arbeidet med studiereformen tidligere. SU var av den oppfatning at man helst bør unngå emnenavn med I og II fordi dette lett kan gjøre senere endringer av studieordningen vanskeligere. I SU sine vedtak ligger derfor at «EX fac Juridisk metode I» heller får navnet «Ex fac Innføring i juridisk metode». På samme måte kan emnet senere på 1. studieår helt enkelt kalles «Juridisk metode».

Styret bør også merke seg at SU har foreslått et noe annet system for emnekode. Det systemet som er brukt i fremlegget her er, sammenlignet med dagens studieordning, mer i samsvar med hva som gjøres på andre fakulteter. Fakultetet har erfart at dagens system for emnekode hos oss har skapt vanskeligheter når vi har ønsket å drive emner sammen med andre fakulteter.

Det er ikke slik at alle emnebeskrivelsene er helt ferdige, og graden av ferdigstilling varierer en god del fra det ene emnet til det andre. Studieutvalget har av den grunn gitt enkelte merknader som må utbedres i hver enkelt emnebeskrivelse, og har også rettet enkelte spørsmål som må avklares av enkelte emneansvarlige. En gjennomgående merknad fra SU er at emnebeskrivelser må «operasjonaliseres», og med det menes typisk at passive former som «har kunnskap» erstattes med aktive verb som f.eks. «kan redegjøre for». Når det gjelder arbeidet med emnebeskrivelsene videre, så er ansvaret for dette lagt til Studiedekan som i Sak 89/29 fikk fullmakt til å komplettere emnebeskrivelsene:

«Studiedekanen får fullmakt til å foreta redaksjonelle endringer med hensyn til språklig harmoni, samt å justere/redigere og fylle inn de nye emnebeskrivelsene der det er nødvendig for å effektivere SU sine vedtak.»

Merknader fra dekan og direktør

Dekan og direktør slutter seg til forslagene fra Studieutvalget, og ber følgelig fakultetsstyret om å opprette de nye obligatoriske emnene på den nye studieordningen.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

På den nye studieordningen, som trer i kraft fra og med studieåret 2021/2022, opprettes følgende obligatoriske emner:

- JUS100 EXFAC Innføring i juridisk metode
- JUS211 Familie- og arverett
- JUS212 Avtalerett
- JUS213 Erstatningsrett
- JUS214 Tings- og immaterialrett
- JUS215 Juridisk Metode
- JUS221 Rettsstaten
- JUS222 Forvaltningsrett
- JUS231 Obligasjonsrett
- JUS232 Rettshistorie og komparativ rett
- JUS233 Komparativ rett

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

8.9.2020 MS

JUS233 Komparativ rett

Emnebeskrivelse JUS134 – utveksling

Komparativ rett

Entry #	108
Date Created	2020-08-03 13:11:35
Emnenavn (bokmål)	Innføring i komparativ rett - utveksling
Emnenavn (nynorsk)	Innføring i rettssamanligning - utveksling
Emnenavn (kortversjon)	Rettssammenligning for utvekslingsstudenter
Emnenavn (engelsk)	Comparative Law and Legal History
Antall studiepoeng	2
MA (masternivå) -- Studienivå	
BA (bachelornivå) -- Studienivå	
Annet -- Studienivå	litt usikker her, for utenlandske skal den vel være på masternivå...
Ordinært emne på masterstudiet	X
Studierett	MAJUR og MAJUR-2
Forkunnskapskrav	Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.
Anbefalte forkunnskaper	Studentene som delta på kurset bør ha deltatt i et kurs om akademisk skriving og på engelsk for jurister.
Faglig overlapp*	
Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med*	
Emneansvarlig(e)	Sören Koch
Undervisere	Sören Koch, Brage Hatløy, Eirik Holmøyvik, Siri Bernssen, Lars Kvestad, Marius Mikkel Kjølstad, Jørn Øyrehagen Sunde

Kommentarer/utdyping	Kurset er det første obligatoriske emnet går utelukkende på engelsk. Det er obligatorisk for alle studenter som velger å reise på utveksling på 3. studieår, og gir studentene en innføring i komparativ rett og et redskap og en oppfordring til å reflektere over utenlandsoppholdet mens de er bortreist.

Emnets mål og innhold	Goal and Content Introduction Europeanisation and Globalisation have caused that Norwegian law has become subject to an extensive internationalization in the last decades. JUS 134-utveksling addresses some of the consequences and challenges of this process. The course provides students with new perspectives on law and conveys knowledge and skills essential for 21st century lawyers. An exchange to a foreign legal culture will be most fruitful for the students going abroad if they have the knowledge and ability to compare the hosting legal culture with their native legal culture. This course provides basic knowledge and skills on how to conduct a comparative analysis. Comparing legal cultures will enable students to identify, explain and analyse similarities and difference among legal cultures and allow them to discuss particular challenges of the internationalisation of law for national legal cultures. The overall aim of the course is, first to enhance the students' ability to understand, evaluate, discuss and critically analyse Norwegian law in a European and global perspective. Second, the course aims at enhancing the students' skills to reflect academically. Third, the language of the course and almost all teaching materials are provided in English. Hence, JUS 134 Utveksling contributes to enhance the students' ability to understand, communicate and discuss legal content in an international language, both orally and in writing. Objectives of JUS 134 Utveksling Candidates shall be able to 1) describe and explain how legal cultures can be identified with the help of an operationalised concept of legal cultures defined as ideas of and expectations to law made operational by institution(-like) practice, 2) explain the difference between institutional and intellectual structures of legal cultures; 3) explain and actively use the difference between a narrow and a wide concept of legal culture, 4) explain and critically discuss how the narrow concept of legal culture can be transformed into a legal cultural model, with focus on the elements of institutionalized constitutional values, norm production, conflict resolution, legal education and ideal of justice, legal method, degree and attitude towards professionalisation and internationalisation. 5) critically assess the advantages and limitations of the legal cultural model used as an analytical tool, 6) apply the legal cultural model to identify and describe specific elements in legal cultures, 7) describe and explain changes within and interaction between elements of the legal cultural model and using the insights to analyse contemporary changes in legal cultures, 8) based on legal cultural knowledge compare and analyse central features in different legal cultures, 9) analytically assess legal cultural particularities and their historical roots in order to avoid misunderstandings when communicating with lawyers from different jurisdictions and exploring extra-, inter- or supranational sources of law, 10) describe and explain how to conduct legal comparison based on a hermeneutical model organised in 7 steps (COMPASS-formula),
	11) apply the Compass-formula to develop, assess and conduct comparative analysis on the macro level.

Kunnskaper	The course conveys knowledge related to: 1. the analytical model (see above) and their function, 2. the foundations of law in Europe, 3. very basic knowledge about the contemporary legal cultures of Norway, Germany and England
Ferdigheter	Student shall be able to 1. Identify legal cultural entities and delimit them from related concepts such as legal system, legal family or legal tradition, 2. Use the legal cultural model to analyse the interaction between the institutional and intellectual structures of legal cultures and in particular between the elements of the legal cultural model, 3. Compare central features of legal cultures contextually, that is identify similarities and differences and explain them contextually 4. Conduct a legal comparison based on the hermeneutical process described by the COMPASS-formula, 5. Discuss the challenges that national legal cultures face because of the ongoing internationalisation of law.
Generell kompetanse	We expect the students to achieve the competence to 1. communicate and discuss legal issues with foreign lawyers based on an unbiased appreciation for legal cultural differences, 2. actively participate in debates concerning the impact of internationalisation and globalisation on national legal cultures,

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.	All teaching activities are provided in English. The students will be participating in a digital one-day workshop at the beginning of the semester. The mandatory reading provides an excellent theoretical, methodological and knowledge foundation. Based on this foundation the lectures and interactive elements of the teaching will increase understanding and enthusiasm for comparative law and comparative legal studies. Lectures are not supposed to repeat the content of the mandatory literature, but encourage the students to actively engage in legal comparative analysis, by providing excellent examples of how to use the theoretical and methodological models introduced to facilitate comparative analysis. However, the main part of the learning will happen abroad. The students will be expected to compare the hosting countries legal culture with the Norwegian Legal Culture. By delivering three blogg-entries (at clearly defined dates throughout the semester), which will be accessible for all other students abroad, they will share their experiences and observations with their fellow students and at the same time learn to communicate in English (both in writing and orally). In the first blogg-entry the student will be asked to film a conversation with a student from the hosting country. In this conversation the students will identify similarities and differences regarding at least two elements of the legal cultural model comparing the Norwegian with the hosting country's legal culture. The second blogg-entry will contain of brief comparison of the court-system in Norway and the hosting country. The final blogg-entry concerns a comparative reflection on the impact of internationalization on the hosting country's legal culture.

Innføringslitteratur

Using the Concept of Legal Culture

Forfatter:

Nelken, David

Utgivelsesår:

2004-10-28

Utgiver:

eScholarship

Utgivelsessted:

University of California

"Legal Culture" in Oxford Handbook of European Private Law

Forfatter:

Ralf Michaels

Utgivelsesår:

2011

Utgiver:

Oxford University Press.

Hovedlitteratur	Jørn Øyrehagen Sunde, "Managing the Unmanageable - An Essay Concerning Legal Culture as an Analytical tool", in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 23-38. Koch, Sören, "From Mapping to Navigation – A COMPASS-formula for conducting Comparative Analysis" in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 71-98. Koch, Sören, "Legal Culture and Comparative Law, " in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 41-67. ISBN: 978-82-450-2091-6. Marius Mikkel Kjølstad, Koch, Sören and Jørn Øyrehagen Sunde, "The Norwegian Legal Culture", in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag, p. 105-142. ISBN: 978-82-450-2091-6.
Tillegglitteratur	
UiB -- Undervisningssted	ZOOM
Undervisningssemester	<i>(Vår/høst/høst og vår/annet) Vår</i>
Undervisningsspråk	Engelsk
Undervisningsformer og -metoder	Forelesningsopptak, og en digital workshop med obligatorisk oppmøte
Emnet har obligatorisk oppgave	<i>(Ja/nei) Nei</i>
Hvis ja: hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?	
Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter	Forelesningene fordyper pensumlitteratur og gir enkelte eksempler. På workshopen blir studentene delt i smågrupper og skal diskutere metodiske problemstillinger og løser konkrete oppgaver ved hjelp av faglærerne.
Vurderingssemester	<i>(Vår/høst/høst og vår/annet) Vår semester</i>
Vurderingsform	<i>Skoleeksamen, 6 timer/Skoleeksamen, 4 timer/hjemmeeksamen/mappevurdering/muntlig/annen vurderingsform</i> <i>3 blogg – innlegg, minst en i form av et lyd- eller filmopptak. Bestått/ ikke bestått</i>
Hvis hjemmeeksamen: angi varighet	
Begrunnelse for vurderingsform	Poenget med vurderingsformen er at vi bør oppfordre studentene til å bruke utenlandsk oppholdet aktivt til å bli kjent med verdstatens rettskultur og prøve seg på komparative analyser
Språk eksamensoppgave	Engelsk
Språk eksamensbesvarelse	Engelsk

Karakterskala	<i>Bestått/ ikke bestått</i>
Hjelpemidler til eksamen	I dette emnet er det ingen ekstra hjelpemidler.
Programansvarlig	Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)
Evaluering av emnet	I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.
mnebeskrivelsen er utarbeidet av	Sören Koch
E-post	Soren.koch@uib.no

[Tilbake til sakslisten](#)

Endring av emnebeskrivelse for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett (12 studiepoeng)

I sak 69/20 til fakultetsstyret 15.9.2020 ble emnet JUS232 Rettshistorie og komparativ rett opprettet og emnebeskrivelse vedtatt. Forslaget til emnebeskrivelse var på forhånd behandlet av i sak 87/20 til studieutvalget 1.9.2020.

Som forberedelse til at 3. studieår på ny studieordning trer i kraft fra studieåret 2023/2024, og emnet skal tilbys for første gang våren 2024, har de emneansvarlige Sören Koch og Anna Nylund, sammen med studiedekan og studieadministrasjonen, sett på emnebeskrivelsen på nytt og gjort enkelte justeringer.

Som før vil en hel del av undervisningen i emnet vil gis på engelsk og være felles for studenter som tar JUS232 Rettshistorie og komparativ rett og internasjonale utvekslingsstudenter som tar emnet JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe. Dette gjelder forelesningene om komparativ rett. Forelesningene i norsk rettshistorie vil holdes på norsk og kun for studentene som tar JUS232 Rettshistorie og komparativ rett. Studentene skal samarbeide i grupper på tvers av emnene om en oppgave som vil utgjøre obligatorisk kursoppgave i hvert av de to emnene. Gruppene blir satt sammen slik at ulike land og ulike rettskulturer er representert.

Den største endringen fra det opprinnelig vedtatte kursopplegget er at storgruppeundervisningen vil være kun for studentene på JUS232 Retthistorie og komparativ rett, og ikke inkludere de internasjonale studentene fra JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe. Samarbeidet om den obligatoriske oppgaven i kurset vil sikre at det likevel blir kontakt mellom norske og internasjonale studenter ut over de felles forelesningene, og slik bidra til «internasjonalisering hjemme». For studenter som ikke utveksler på 3. studieår, spiller JUS232 en viktig rolle i oppnåelse av de læringsmålene på programnivå som dreier seg om å kunne samarbeide med jurister fra andre land, og å kunne forstå og gjøre seg nytte av deres perspektiv på felles rettslige utfordringer og bidra med norske perspektiv, i tillegg til å kunne formidle juridiske analyser skriftlig og muntlig på engelsk.

Innhold og læringsutbytte for JUS232 er en videreføring av dagens JUS134 Rettshistorie og komparativ rett, med tillegg av læringsmål «internasjonalisering hjemme». De endringer som har blitt gjort i JUS134 etter at JUS232 ble formelt opprettet i 2020, er nå innarbeidet i den justerte emnebeskrivelsen for JUS232 som nå legges frem.

Forslag til justeringer av litteraturen som ble vedtatt da emnet ble opprettet i 2020 legges ikke frem nå, men vil legges frem for Studieutvalget innen fristen for dette for emner i vårsemesteret 2024. Litteraturen er planlagt som en videreføring av litteraturen i dagens JUS134 Rettshistorie og komparativ rett, men med enkelte justeringer.

Forslag til vedtak

Den justerte emnebeskrivelsen for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett vedtas som foreslått.

Studiedekananen gis fullmakt til å oversette de delene av emnebeskrivelsen som foreløpig er formulert på norsk.

Vedlegg:

- 1) Justert emnebeskrivelse for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett
- 2) Utdrag av fakultetsstyresak 69/20 (Generell del, samt den opprinnelige emnebeskrivelsen for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett)

Vedlegg 1: Justert emnebeskrivelse for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett

JUS 232 Rettshistorie og komparativ rett

Emnebeskrivelse JUS232 Rettshistorie og komparativ rett

Emnenavn (bokmål)	Rettshistorie og komparativ rett
Emnenavn (nynorsk)	Rettshistorie og komparativ rett
Emnenavn (kortversjon)	Rettshistorie og komparativ rett
Emnenavn (engelsk)	Legal History and Comparative Law
Antall studiepoeng	12
MA (masternivå) -- Studienivå	
BA (bachelornivå) -- Studienivå	X
Ordinært emne på masterstudiet	X
Studierett	MAJUR
Forkunnskapskrav	Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.
Anbefalte forkunnskaper	
Faglig overlapp*	Combined with JUS134 Rettshistore og komparativ rett this course will generate no new credits.Combines with JUS 290-2-A Comparing Legal Cultures in Europe or JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe, the course will generate 5 credits only.
Vil Emneansvarlig(e)	Sören Koch og Anna Nylund
Undervisere	Sören Koch, Brage Hatløy, Eirik Holmøyvik, Lars Kvestad, Marius Mikkell Kjølstad, Anna Nylund, Børge Aadland, Aurora Laugerud, Axel Johansson, Andrew Simpson (University of Aberdeen), Robert Taylor (University of Aberdeen)
Kommentarer/utdyping	Dette obligatoriske emnet har deler av undervisningen på engelsk. Nesten all undervisning om rettshistorie er på norsk, mens i delen om komparativ rett er forelesningene i all hovedsak på engelsk. Storgruppeundervisningen er på norsk. Storgruppene og de virtuelle arbeidsgruppene gjennomføres i grupper som består av norske studenter, men enkelte oppgaver skal besvares på engelsk. I tillegg arbeider studentene med en gruppeoppgave i grupper som består av både norske og utenlandske studenter som tar emnet JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe. JUS232 Komparativ rett og rettshistorie gir "internasjonalisering hjemme" til studenter som ikke reiser på utveksling på 3. studieår.

Emnets mål og innhold	Goal and Content Introduction In an era of strong internationalisation of law, lawyers need an understanding of foreign legal cultures and comparative legal methods. By engaging in legal historical and comparative studies of Norwegian and select foreign legal cultures, students gain knowledge and skills essential for contemporary lawyers, including new perspectives of law, understanding legal change, and skills needed for cross-border cooperation. A systematic analysis of law in context requires applying an operationalised concept of legal culture which can provide knowledge and understanding of how the law is produced and applied in different legal orders. Comparing legal cultures historically and comparatively will enable students to identify, explain, and analyse similarities and differences among legal cultures. The historical perspective provides the students with understanding for the origin and development of the contemporary legal cultures, their specific features and challenges when handling the internationalisation of law. The overall aim of the course is, first, to enhance the student's ability to understand, evaluate, discuss, and critically analyse Norwegian law from a comparative perspective. Second, the course aims at enhancing the students' skills to reflect academically. This encompasses the basic criteria for using proper references, stylistic choices, identification of the "research" question and conclusions. Furthermore, students will be able to review academic texts critically. Third, the course offers an opportunity to get into contact and cooperate with students from other legal cultures. This entails internationalisation at home. Fourth, the course provides basic knowledge regarding the methods, aims and functions of legal historical research and an understanding of the historical roots of the contemporary legal cultures of especially England, France, Germany, and Norway. Fifth, part of the teaching, and almost all teaching materials on comparative law, are in English. This allows students to acquire and use vocabulary in both English and Norwegian in comparative law. A group assignment will be carried out in mixed groups consisting of Norwegian and international students. This will make a fertile environment for learning to communicate with lawyers from different legal-cultural and linguistic backgrounds.
Kunnskaper	Objectives of JUS 232 Comparative Law and Legal history Students shall be able to 1) describe the difference between a narrow and a wide concept of legal culture, 2) describe the legal-cultural model and its elements: institutionalised constitutional values, norm production, conflict resolution, legal education and ideal of justice, legal method, degree and attitude towards professionalisation and internationalisation, 3) describe and explain changes within, and interaction between, elements of the legal-cultural model, 4) describe the historical preconditions and developments of the Norwegian and other (select) legal cultures, 5) describe the difference between primary and secondary sources in legal history, 6) identify the central features of the English, French, German, Norwegian and other Nordic legal cultures,

	7) explain basic concepts in legal comparative methods including the object of comparison, selection of jurisdictions studied, the comparative method and identification and explanation of similarities and differences, 8) describe the basic requirements for producing, structuring, and evaluating academic texts, including when and how to make references to sources.
Ferdigheter	Students shall be able to 1) use the legal-cultural model to analyse the interaction between the institutional and intellectual structures of legal cultures and particularly the elements of the legal-cultural model, and to analyse and explain legal-cultural changes, 2) critically evaluate the merits and limits of the historical and comparative dimensions of the legal-cultural model, 3) identify, use, and interpret historical legal sources to analyse the development of law in legal cultures in a European and global context, 3) conduct legal comparisons by identifying the object of comparison, selecting appropriate jurisdictions, selecting an appropriate method of comparison, identifying similarities and differences, and providing plausible explanations for the findings (cf. the COMPASS formula), 4) explain how the legal cultural model and the other comparative methods can be applied in comparative law and the advantages and disadvantages of the methods, 5) discuss the merits and limitations of classifications particularly the distinction between civil- and common law, comparative methods, and selected key concepts in comparative law, 6) identify and explain legal-cultural similarities and differences in particular among the English, French, German, Norwegian and other Nordic legal cultures, 7) write and critically assess academic texts in both Norwegian and English, 8) communicate in oral and written format and collaborate with lawyers who are native speakers of other languages and educated in other legal cultures than the Norwegian one.
Generell kompetanse	Students shall achieve the competence to 1) understand and appreciate the importance of historical perspectives on the domestic and other legal cultures, 2) understand and appreciate law as a legal-culturally embedded phenomenon, 3) communicate and discuss legal issues with foreign lawyers based on an appreciation for legal-cultural differences, 4) actively participate in current international legal debates by providing a Norwegian perspective, 5) write and review papers in accordance with academic standards in Norwegian and English, 6) work in international teams of lawyers 7) present the results of legal cultural, comparative, or historical studies orally and in writing to an audience of international lawyers, in English.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Teaching is both in Norwegian and English. Part of the introductory lectures and the lectures on Norwegian legal history are in Norwegian because the materials studied are in Norwegian. Most lectures on methods and concepts of comparative law and selected legal cultures are in English. The teaching materials follow the same pattern. The English lectures are held jointly for domestic and international students, which gives the student a common ground to discuss legal-cultural and legal-comparative phenomena. Students learn English language terminology.

The group sessions (storgruppe) are conducted in Norwegian to facilitate Norwegian language discussions in legal history and comparative law. Thus, in comparative law, students acquire terminological and conceptual foundations in both English and Norwegian. Some of the assignments related to these classes are in English, some in Norwegian, which cultivates writing skills in both languages.

Additionally, students are assigned to mixed groups with both domestic and international students. In these groups, students cooperate on a group assignment, which the members of each group write jointly. Thus, cross-cultural communication and cooperation are built into the course and learning is hands-on. Students practice and gain skills in an environment facilitating learning, and in which comments from fellow students and teachers build skills and enable them to overcome initial failures.

As a result, these activities constitute 'internationalisation at home'.

Moreover, writing and argumentation skills are cultivated throughout the course, focusing on the requirements for academic papers: structures, references, and set-up (e.g., using footnotes, creating tables of contents, list of references). Constant feedback to and from peers and from teachers provides a fertile ground for developing and reinforcing skills. During group sessions, different ways to structure the analysis are discussed.

The mandatory reading provides a theoretical, methodological and knowledge foundation for the course. Based on this foundation, the lectures will facilitate understanding and enthusiasm for the subject. By providing examples of how to use the theoretical and methodological models introduced to facilitate comparative analyses, lectures encourage the students to actively engage in legal comparative and legal historical analyses. Thus, the contents of the syllabus will not be repeated during lectures.

The theoretical and methodological tools are applied throughout the course, in the syllabus, lectures, group sessions, and individual and group assignments. The legal-cultural model forms the backbone of the course. Diachronic and synchronic comparisons are continuously made. Critical perspectives on the theories, methods, concepts, and content discussed are offered throughout the course.

The students have 4 days to complete the home examination. In contrast to other subjects, the students will be encouraged to discuss the exam questions with each other. Skills in academic writing will be as important for the grade as academically sound and independent analysis.

Innføringslitteratur

Hovedlitteratur

Tillegglitteratur	
UiB -- Undervisningssted	Faculty of Law, University of Bergen
Undervisningssemester	<i>Spring</i>
Undervisningsspråk	Norwegian and English (lectures on Norwegian Legal History in Norwegian, lectures on Comparative law in English)
Undervisningsformer og -metoder	Det blir gitt forelesninger, utvalgte forelesningsopptak fra tidligere år (rettshistorie), storgruppeundervisning, arbeidsoppgaver, student- og faglærerkommentarer på arbeidsoppgaver, arbeid i tilknytning til storgruppeundervisningen, en gruppeoppgave, digital workshop om akademisk skriving,
Emnet har obligatorisk oppgave	<i>JA</i> <i>gruppeoppgaven er obligatorisk</i> <i>Arbeidsoppgavene er obligatoriske</i> <i>Begge må bestås før eksamen.</i> <i>Gruppearbeid må godkjennes for at studentene er kvalifisert til å at eksamen i kurset. Nekter en student å delta i gruppens arbeid skal kursansvarlig varsles om dette i god tid før levering av oppgaven. I slike tilfeller treffer kursansvarlig de nødvendige tiltakene.</i>
Hvis ja: hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?	10 uker Første utkast etter 5 uker, kommentering en uke, revidering en uke, 2. utkast i uke 7, en uke med kommentering og revidering, 3. utkast i uke 9, en uke med kommentering og sensur.
Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter	Storgruppeundervisningen er obligatorisk. Som et ledd i undervisningen i storgruppene må studenten gjøre for- eller etterarbeid i mindre grupper.
Vurderingssemester	<i>Spring</i>
Vurderingsform	<i>Home exam</i>
Hvis hjemmeeksamen: angi varighet	4 dager
Begrunnelse for vurderingsform	Har vist seg å være den ideelle undervisningsformen for å oppnå de ovennevnte læringsmålene, særlig akademisk skriving og selvstendig refleksjon.
Språk eksamensoppgave	Norwegian and English
Språk eksamensbesvarelse	Norwegian and English. At least one of three parts of the exam must be answered in English.
Karakterskala	A-E for pass, F for failed
Hjelpemidler til eksamen	Any examination support material is allowed.

Programansvarlig	The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.
Evaluering av emnet	According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law.
Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Sören Koch og Anna Nylund
E-post	soren.koch@uib.no , anna.nylund@uib.no

Vedlegg 2: Utdrag av fakultetsstyresak 69/20 (Generell del, samt den opprinnelige emnebeskrivelsen for JUS232 Rettshistorie og komparativ rett)

UNIVERSITETET I BERGEN
Det juridiske fakultet

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 69/20
Møtedato: 15.9.2020
Journalnummer: 2020/1822

STUDIEREFORM: OPPRETTELSE AV EMNER PÅ NY STUDIEORDNING

Bakgrunn

Fakultetet har i lang tid jobbet med en ny studieordning som skal iverksettes fra og med studieåret 2021/2022. Fagsammensetningen for den nye studieordningen ble vedtatt av Fakultetsstyret i sak 26/19. Videre har fakultetsstyret tidligere vedtatt en ny læringsutbytteskrivelse for masterprogrammet (sak 46/19), og en utredning om lærings- og prøvingsformer har blitt lagt frem for styret (sak 30/20).

Styret får seg nå forelagt en sak om opprettelse av emnene på ny studieordning. Det er styret som har kompetanse til å opprette nye emner på fakultetet, jf. Reglement for Det juridiske fakultet § 1.

I denne saken fremmes forslag om å formelt opprette alle obligatoriske emner på de tre første studieårene i den nye studieordningen. Emnene på 4. studieår er i så liten grad endret av den nye studieordningen at det ikke skal være nødvendig for styret å vedta dem på nytt. Valgemnene på andre semester 3. studieår vil heller ikke være omfattet av denne saken. Det skyldes at det foreløpig ikke er bestemt hvilke engelskspråklige emner som skal tilbys der og at de norsk-språklige emnene uansett ikke er godt nok utviklet til at de kan opprettes nå.

Styrets rolle i saken er altså å *opprette* emnene. Hovedinnholdet i emnene er allerede bestemt i tidligere styrevedtak, og arbeidet med emnebeskrivelsene bør i første rekke gjøres i Studieutvalget sammen med studiedekan og studieadministrasjon.

Behandlingen i Studieutvalget

De emnene som nå blir foreslått opprettet av fakultetsstyret, ble behandlet av Studieutvalget i møte 1. september. Studieutvalget fikk seg forelagt emnebeskrivelser som var utarbeidet av de emneansvarlige. I forkant av SU-møtet var emnebeskrivelsene blitt gjennomgått av studiedekan og studieadministrasjonen, og studiedekan hadde igjen hadde tatt opp enkelte forhold med hver emneansvarlig før emne. I Studieutvalget var det én sak for hvert emne. Studieutvalget fattet dermed også ett vedtak for hvert emne, og vedtakene ble slik:

- SAK 78/20 JUS100 EXFAC Innføring i juridisk metode:

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS100 EXFAC Innføring i juridisk metode opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#). Det er ønskelig med utfyllende beskrivelse av «Emnets mål og innhold» samt av «sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen». Unngå formuleringen «læringsutbyttet *gis*» - det *oppnås* (eventuelt).»

- SAK 79/20 JUS211 Familie- og arverett:

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS211 Familie- og arverett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 80/20 JUS212 Avtalerett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS212 Avtalerett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ønsker at temaet «juridiske personer» gjøres eksplisitt i læringsutbyttebeskrivelsen. *[Her er det forbehold om tolking av fakultetsstyrets vedtak om plasseringen av dette temaet.]*»

- SAK 81/20 JUS213 Erstatningsrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS213 Erstatningsrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 82/20 JUS214 Tings- og immaterialrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS214 Tings- og immaterialrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 83/20 JUS215 Juridisk Metode

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS215 Juridisk metode opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber om at læringsutbyttebeskrivelsen bygges ut. Særlig gjelder dette kunnskapsmålene som må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 84/20 JUS221 Rettsstaten

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS221 Rettsstaten opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber om at det avklares hvor kunnskapsmålet *engelsk skriftlig og muntlig* gjenfinnes i undervisning og prøving. Studieutvalget ber også om at institusjonene og deres rolle i folkeretten synliggjøres. Studieutvalget ber om at formuleringen «skal særlig kunne *gjøregreie for*» settes i en kontekst – er det flere nivåer? Se eventuelt forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 85/20 JUS222 Forvaltningsrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS222 Forvaltningsrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 86/20 JUS 231 Obligasjonsrett

«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS231 Obligasjonsrett opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Forholdet mellom de to eksamensdagene må avklares (deleksamen eller eksamensdeler (mappe)). Kunnskapsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen må operasjonaliseres, se for eksempel forslag til anvendelige formuleringer [her](#).»

- SAK 87/20 JUS 232 Rettshistorie og komparativ rett (12 stp)
«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS232 Rettshistorie og komparativ rett 12 studiepoeng opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber om at studiedekanen avklarer med emneansvarlig enkelte forhold knyttet til emnets navn, også kortnavn. Anbefalte forkunnskaper med hensyn til akademisk skriving og engelsk for jurister må avklares: Hvor stor betydning vil det ha?»
- SAK 88/20 JUS233 Komparativ rett (2stp)
«Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at emnet JUS233 Komparativ rett 2 studiepoeng opprettes som beskrevet i vedlagte emnema. Studieutvalget ber studiedekanen avklare med emneansvarlig om læringsutbyttet er for ambisiøst i dette korte emnet, og om prøvingsform og obligatoriske elementer er praktikable.»

Fakultetsstyret bør merke seg at SU foreslår noen mindre endringer av emnenavnene sammenlignet med det som har vært lagt til grunn i arbeidet med studiereformen tidligere. SU var av den oppfatning at man helst bør unngå emnenavn med I og II fordi dette lett kan gjøre senere endringer av studieordningen vanskeligere. I SU sine vedtak ligger derfor at «EX fac Juridisk metode I» heller får navnet «Ex fac Innføring i juridisk metode». På samme måte kan emnet senere på 1. studieår helt enkelt kalles «Juridisk metode».

Styret bør også merke seg at SU har foreslått et noe annet system for emnekode. Det systemet som er brukt i fremlegget her er, sammenlignet med dagens studieordning, mer i samsvar med hva som gjøres på andre fakulteter. Fakultetet har erfart at dagens system for emnekode hos oss har skapt vanskeligheter når vi har ønsket å drive emner sammen med andre fakulteter.

Det er ikke slik at alle emnebeskrivelsene er helt ferdige, og graden av ferdigstilling varierer en god del fra det ene emnet til det andre. Studieutvalget har av den grunn gitt enkelte merknader som må utbedres i hver enkelt emnebeskrivelse, og har også rettet enkelte spørsmål som må avklares av enkelte emneansvarlige. En gjennomgående merknad fra SU er at emnebeskrivelser må «operasjonaliseres», og med det menes typisk at passive former som «har kunnskap» erstattes med aktive verb som f.eks. «kan redegjøre for». Når det gjelder arbeidet med emnebeskrivelsene videre, så er ansvaret for dette lagt til Studiedekan som i Sak 89/29 fikk fullmakt til å komplettere emnebeskrivelsene:

«Studiedekanen får fullmakt til å foreta redaksjonelle endringer med hensyn til språklig harmoni, samt å justere/redigere og fylle inn de nye emnebeskrivelsene der det er nødvendig for å effektivere SU sine vedtak.»

Merknader fra dekan og direktør

Dekan og direktør slutter seg til forslagene fra Studieutvalget, og ber følgelig fakultetsstyret om å opprette de nye obligatoriske emnene på den nye studieordningen.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

På den nye studieordningen, som trer i kraft fra og med studieåret 2021/2022, opprettes følgende obligatoriske emner:

- JUS100 EXFAC Innføring i juridisk metode
- JUS211 Familie- og arverett
- JUS212 Avtalerett
- JUS213 Erstatningsrett
- JUS214 Tings- og immaterialrett
- JUS215 Juridisk Metode
- JUS221 Rettsstaten
- JUS222 Forvaltningsrett
- JUS231 Obligasjonsrett
- JUS232 Rettshistorie og komparativ rett
- JUS233 Komparativ rett

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

8.9.2020 MS

JUS 232 Retts historie og komparativ rett

Emnebeskrivelse JUS134 Retts historie og komparativ rett

Entry #	108
Date Created	2020-08-03 13:11:35
Emnenavn (bokmål)	komparativ rett og retts historie
Emnenavn (nynorsk)	rettssamanligning og retts historie
Emnenavn (kortversjon)	Rettskultur
Emnenavn (engelsk)	Comparative Law and Legal History
Antall studiepoeng	12
MA (masternivå) -- Studienivå	
BA (bachelornivå) -- Studienivå	
Annet -- Studienivå	litt usikker her, for utenlandske skal den vel være på masternivå...
Ordinært emne på masterstudiet	X
Studierett	MAJUR og MAJUR-2
Forkunnskapskrav	Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.
Anbefalte forkunnskaper	Studentene som delta på kurset bør ha deltatt i et kurs om akademisk skriving og på engelsk for jurister.
Faglig overlapp*	
Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med*	
Emneansvarlig(e)	Sören Koch
Undervisere	Sören Koch, Brage Hatløy, Eirik Holmøyvik, Siri Bernssen, Lars Kvestad, Marius Mikkel Kjølstad, Jørn Øyrehagen Sunde

Kommentarer/utdyping	Kurset er det første obligatoriske emnet som har all gruppeundervisning på engelsk. På grunn av ulike forkunnskaper er det nødvendig å dele studentmassen når det gjelder undervisning i norsk rettshistorie og rettskultur (det blir derfor nødvendig å lage to fag med hver sin fagkode). Deling av studentmassene gjelder forelesninger, pensum-litteratur og til dels eksamensoppgaver. Presensforelesninger og storgruppeundervisningen skal skjer på engelsk med blandede grupper. Norske og utenlandske studenter må jobbe sammen for å løse minst en oppgave i felleskap.
Emnets mål og innhold	Goal and Content Introduction Europeanisation and Globalisation have caused that Norwegian law has become subject to an extensive internationalization in the last decades. JUS 134 addresses the consequences and challenges of this process. The course provides students with several new perspectives on law and conveys knowledge and skills essential for 21st century lawyers. Among other perspectives, comparative law and legal history are actively used to achieve a deeper understanding of the applicable law in Norway and in other countries. This requires understanding law in context. Systematically analysing law in context requires applying an operationalized concept of legal culture which can provide knowledge and understanding for the way law is produced and applied in different legal orders. Comparing legal cultures both historically and comparatively will enable students to identify, explain and analyse similarities and difference among legal cultures and allow them to discuss particular challenges of the internationalisation of law for national legal cultures. The overall aim of the course is, first to enhance the students' ability to understand, evaluate, discuss and critically analyse Norwegian law in a European and global perspective. Second, the course aims at enhancing the students' skills to reflect academically. This encompasses the ability to write papers according to international scientific standards. Third, the course offers a unique opportunity to get into contact and to cooperate with students from other legal cultures. For Norwegian students this entails internationalisation at home. Fourth, the course provides a unique opportunity to learn more about the Norwegian legal culture its historical roots and interaction with other cultures, both in the past and at present. Fifth, the language of the course and almost all teaching materials except for the materials on the Norwegian Legal History are provided in English. Hence, JUS 134 contributes to enhance the students' ability to understand, communicate and discuss legal content in an international language, both orally and in writing. The course adapts to the specific preconditions and knowledge the domestic students. It can be expected that Norwegian law students have a basic knowledge and understanding of the Norwegian history including the current legal system and its constitutional foundations. Therefore they will be offered lectures on the history of the Norwegian legal Culture provided in Norwegian and based on textbooks in the native language. (The visiting students, who cannot be expected to have a similar pre-knowledge and understanding, will receive a general introduction into the Norwegian Legal Culture and its historical roots in English. They will benefit from the advanced knowledge and understanding of their Norwegian fellow students when working together to solve the group-assessment as well as in the 'storgruppe'-discussions.) The final assessment is tailored according to skills and requirements of the Norwegian students. Objectives of JUS 134 Comparative Law and Legal history Candidates shall be able to 1) describe and explain how legal cultures can be identified with the help of an operationalised concept of legal cultures defined as ideas of and expectations to law made operational by institution(-like) practice, 2) explain the difference between institutional and intellectual structures of legal cultures;

	3) explain and actively use the difference between a narrow and a wide concept of legal culture, 4) explain and critically discuss of how of the narrow concept of legal culture can be transformed into a legal cultural model, with focus on the elements of institutionalized constitutional values, norm production, conflict resolution, legal education and ideal of justice, legal method, degree and attitude towards professionalisation and internationalisation. 5) critically assess the advantages and limitations of the legal cultural model used as an analytical tool, 6) apply the legal cultural model to identify and describe specific elements in legal cultures, 7) describe and explain law as a multilayer phenomenon illustrated by the metaphor of a legal sea, 8) analytically apply the legal sea-model distinguishing the surface from deeper levels of law, in order to qualify the degree and extent of change of legal cultures over time, 9) describe the historical preconditions and developments of the Norwegian and other (selected) legal cultures, 10) describe and explain changes within and interaction between elements of the legal cultural model and using the insights to analyse historical and contemporary changes in legal cultures, 11) based on legal cultural knowledge compare and analyse central features in different legal cultures, 12) analytically assess legal cultural particularities and their historical roots in order to avoid misunderstandings when communicating with lawyers from different jurisdictions and exploring extra-, inter- or supranational sources of law, 13) describe and explain how to conduct legal comparison based on a hermeneutical model organised in 7 steps (COMPASS-formula), 14) apply the Compass-formula to develop, assess and conduct comparative analysis on the macro, meso or micro-level.
Kunnskaper	The course conveys knowledge related to: 1. the analytical models (ses above) and their function, 2. the foundations of law in Europe, 3. the history and development of the Norwegian legal culture and selected other legal cultures, 4. the contemporary legal cultures of Norway, Germany, France, England and the US, 5. basic knowledge on the legal cultures of Italy, Finland and Scotland, 6. the internationalisation of law in Norway and other legal cultures.
Ferdigheter	Student shall be able to 1. Identify legal cultural entities and delimit them from related concepts such as legal system, legal family or legal tradition, 2. Use the legal cultural model to analyse the interaction between the institutional and intellectual structures of legal cultures and in particular between the elements of the legal cultural model, 3. Use the legal historical knowledge to explain the contemporary nature of a given legal culture, 4. Explore and explain extent and consequences of changes in legal cultures by using the multilayer-model of law (legal sea), 5. Compare central features of legal cultures contextually, that is identify similarities and differences and explain them contextually (comparative and/or historically) 6. Conduct a legal comparison based on the hermeneutical process described by the COMPASS-formula, 7. Discuss the merits and limitations of classifications such as the distinction between civil- and common law, taxonomies base on the idea of legal families or legal traditions, 8. Critical evaluate the concept of 'mixed legal systems'

	9. Discuss the challenges that national legal cultures face because of the ongoing internationalisation of law.
Generell kompetanse	We expect the students to achieve the competence to 1. communicate and discuss legal issues with foreign lawyers based on an unbiased appreciation for legal cultural differences, 2. actively participate in debates concerning the impact of internationalisation and globalisation on national legal cultures, 3. write an academic paper in English and in concordance to scientific standards 4. work in international teams of lawyers, 5. present the results of legal cultural, comparative or historical studies orally to an audience of international lawyers in English, 6. Develop research questions and designs for comparative and/or historical research projects.
Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.	All teaching activities (except for lectures on the Norwegian legal culture and its historical roots) are provided in English. The mandatory reading provides an excellent theoretical, methodological and knowledge foundation. Based on this foundation the lectures will enable to increase understanding and enthusiasm for the subject. Lectures are not supposed to repeat the content of the mandatory literature, but encourage the students to actively engage in legal comparative and legal historical analysis, by providing excellent examples of how to use the theoretical and methodological models introduced to facilitate comparative analysis. A central topic for these lectures will be contemporary impact of internationalization on the Norwegian and other legal cultures. The group-sessions (storgruppesamlinger) provide the meeting space for domestic and international students and facilitates exchange at home (utveksling hjemme). This is further facilitated by making a group-assessment mandatory. This assignment will be submitted to the students in the first week of the course. The students will present the results of their collective efforts both jointly and individually, deliver papers, comment on other students papers and discuss different tasks in the group-sessions. Preparing each group-session will require to submit a 300 word - reflection paper containing the basic structure for solving the task at hand (notat). This will enhance the students' preparation for the group-sessions and provide the teachers with important insights on what to focus on. The group-sessions will give room for discussions and feedback. Student peer reviews and teacher comments on students' papers will provide necessary input on the scientific quality of the paper. In the final exam, the students have the chance to individually show to what extent they can use the analytical tools and the knowledge acquired on the way to solve a task containing three questions related to legal history, comparative law and legal culture. The students have 4 days to complete home examination. In contrast to other subjects, the students will be encouraged to discuss the exam-questions in groups. Skills of academic writing will be as important for the grade as academically sound and independent analysis.
Innføringslitteratur	Using the Concept of Legal Culture Forfatter: Nelken, David Utgivelsesår: 2004-10-28 Utgiver:

eScholarship
 Utgivelsessted:
 University of California
**"Legal Culture" in Oxford Handbook of European
 Private Law**

Forfatter:
 Ralf Michaels
 Utgivelsesår:
 2011
 Utgiver:
 Oxford University Press

Hovedlitteratur

Jørn Øyrehagen Sunde, "Managing the Unmanageable - An Essay Concerning Legal Culture as an Analytical tool", in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 23-38.

Koch, Sören, "From Mapping to Navigation – A COMPASS- formula for conducting Comparative Analysis" in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 71-98.

Koch, Sören, "Legal Culture and Comparative Law," in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag 2020, p. 41-67. ISBN : 978-82-450-2091-6.

Marius Mikkel Kjølstad, Koch, Sören and Jørn Øyrehagen Sunde, "The Norwegian Legal Culture", in S. Koch et al. (eds), Comparing Legal Cultures, 2nd ed. Fagbokforlag, p. 105-142. ISBN: 978-82-450-2091-6.

Koch, Sören, "An Introduction to German Legal Culture", in : S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 221-266 ISBN: 978-82 -450-2091-6

Christian Franklin, "A legal Cultural 'Take' on the legal System of England & Wales" in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 333-386 ISBN: 978-82-450-2091-6.

Sunniva Cristina Bragdø-Ellenes, "An Introduction to the French Legal Culture, in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 471-508 ISBN: 978-82-450-2091-6.

Lloyd T. Wilson, Jr., "A view of the Legal Culture of the United States of America, in: S. Koch et al. Comparing Legal Cultures. 2nd ed. Fagbokforlaget, p. 635-692 ISBN: 978-82-450-2091-6.

Eirik Holmøyvik, "A little Bit of This and A Little Bit of That", in: J.Ø.Sunde et al., Rendezvous of European Legal Cultures, Fagbokforlaget 2010, p. 45- 59). ISBN: 978-82-450-0840-1.

Ingvill Helland and Sören Koch, "Norwegian and German Legal Methods Compared: Similarities and Differences, their Reasons and Consequences," in: I. Helland/S. Koch (eds). Nordic and Germanic Legal Methods, Tübingen 2014, p. 267 - 317 ISBN: 978-3-16-153062-3

J.Ø. Sunde, Spekulum Legale: rettsspejelen - ein introduksjon til den norske rettskulturen si historie i eit europeisk Perspektiv, Fagbokforlaget 2005, p. 38-67; 81-182, 197-327, 336-343.

Tillegglitteratur	
UiB -- Undervisningssted	UiB
Undervisningssemester	<i>(Vår/høst/høst og vår/annet)</i>
Undervisningsspråk	Engelsk (lectures on Norwegian History for Norwegian students in Norwegian)
Undervisningsformer og -metoder	Det blir gitt forelesningsopptak, presensforelesninger, storgruppe-undervisning, student- og faglærerkommentarer på arbeidsgruppeoppgaver, obligatoriske notater til forberedelse av storgruppeundervisning, minst en gruppeoppgave, muntlige presentasjoner, interaktive forelesninger, digitale workshop om akademisk skriving og frivillige quiz
Emnet har obligatorisk oppgave	<i>(Ja/nei) Nei, men en arbeidsgruppe-oppgave lages som en gruppeoppgave som gis på begynnelsen av semesteret og som må leveres 2 uker før eksamen. Gruppearbeid må godkjennes for at studentene er kvalifisert å at eksamen på faget. Nekter en student å delta i gruppens arbeid skal kursansvarlig varsles om dette i god tid før levering av oppgaven. I slike tilfeller treffer kursansvarlig de nødvendige tiltakene.</i>
Hvis ja: hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?	
Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter	Storgruppeundervisning forblir obligatorisk for å garantere oppmøte av tilstrekkelig mange studenter til å sikre at kurset oppfyller sin funksjon som interkulturell møteplass. Arbeidsoppgavene er også obligatoriske, minst 2 må leveres på engelsk, norske studenter kan velge å svare på den første arbeidsoppgaven (relatert til norsk rettshistorie på norsk). Til forberedelse av storgruppeundervisningen må studentene lage og innlevere notater der de skisserer en disposisjon til storgruppeoppgaven.
Vurderingssemester	<i>(Vår/høst/høst og vår/annet) Vår semester</i>
Vurderingsform	<i>Skoleeksamen, 6 timer/Skoleeksamen, 4 timer/hjemmeeksamen/mappevurdering/muntlig/annen vurderingsform</i> <i>Hjemmeeksamen.</i>
Hvis hjemmeeksamen: angi varighet	
Begrunnelse for vurderingsform	Har visst seg å være den ideelle undervisningsformen for å oppnå de ovennevnte læringsmålene, særlig akademisk skriving og selvstendig refleksjon.
Språk eksamensoppgave	Engelsk
Språk eksamensbesvarelse	Engelsk (første deloppgave under hjemmeeksamen (om norsk rettshistorie) kan besvares på norsk.
Karakterskala	A-F
Hjelpemidler til eksamen	I dette emnet er det ingen ekstra hjelpemidler.
Programansvarlig	Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)

Evaluering av emnet	I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.
mnebeskrivelsen er utarbeidet av	Sören Koch
E-post	Soren.koch@uib.no

[Tilbake til sakslisten](#)

Endring av utfyllende regler § 2-4 nr. 6

Fakultetet har oppdaget at vi burde gjøre justeringer i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen § 2-4 nr. 6 for å sørge for at regelverket og praksisen vår er i tråd med Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen § 5-5.

Dagens utfyllende regler § 2-4 nr. 6 lyder:

Dokumentasjon av sykdom under skriveperioden for obligatorisk oppgave, gir forlengelse av skriveperioden med inntil tre kalenderdager. Studenten må underrette fakultetet om kravet om forlenget skriveperiode senest ved ordinær innleveringsfrist. Dokumentasjonen må eksplisitt angi at kandidaten var ute av stand til å gjennomføre oppgaven innen ordinær frist på grunn av sykdom, samt tidsrommet for sykdommen. Dokumentasjonen må være fakultetet i hende senest en uke etter ordinær innleveringsfrist for oppgaven.

UiB forskriften § 5-5 om obligatorisk kursaktivitet nr. 6 lyder:

(6) Ikke-godkjent undervisningsaktivitet med gyldig fravær gir rett til ny undervisningsaktivitet så snart det er praktisk mulig og øvrige regler ikke er til hinder for dette.

De foreslåtte endringene i utfyllende regler § 2-4 nr. 6 skal få fram at også annet gyldig fravær under skriveperioden kan gi forlengelse av skriveperioden. Dette kan for eksempel være begravelse til nærstående, eller heimevernsøvelse. I tillegg vil endringen tydeliggjøre at det ikke er «praktisk mulig» å gjennomføre den obligatoriske kursoppgaven igjen før neste gang emnet gjennomføres. Det er også lagt inn en unntaksregel for de som på grunn av akutt sykdom ikke er i stand til å søke om forlengelse av skriveperioden innen den ordinære innleveringsfristen. Forslaget til ny studieforskrift for UiB som per nå ikke er vedtatt, inneholder en generell definisjon av gyldig fravær, mens dagens UiB-forskrift kun omtaler gyldig fravær til eksamen. Når den nye UiB-forskriften vedtas, vil det være naturlig å oppdatere utfyllende regler § 2-4 nr. 6 med en henvisning til definisjonen av gyldig fravær i forskriften.

Forslag til ny § 2-4 nr. 6 i fakultetets utfyllende regler:

Ved sykdom eller annet gyldig fravær under skriveperioden for en obligatorisk oppgave kan skriveperioden forlenges med inntil tre kalenderdager. Skriveperioden kan ikke forlenges ut over tidspunktet for publisering av retteveiledningen, som normalt er tre dager etter innleveringsfristen. Fakultetet utarbeider ikke en ny oppgave før ved neste ordinære gjennomføring av emnet.

Fraværet må meldes fakultetet senest ved ordinær innleveringsfrist. I tilfeller hvor det dokumenteres at akutt sykdom eller andre uforutsette forhold gjør dette umulig, må fakultetet underrettes så snart forholdene tillater.

Dokumentasjon av sykdom må eksplisitt angi at studenten var ute av stand til å gjennomføre oppgaven innen ordinær frist på grunn av sykdom, samt tidsrommet for sykdommen. Annet gyldig fravær må dokumenteres i tråd med kravene i UiB-forskriften § 6-10-2. Dokumentasjon for fraværet må sendes fakultetet så snart som mulig og senest to uker etter ordinær innleveringsfrist for oppgaven.

Forslag til vedtak:

Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen § 2-4 nr. 6 endres til:

Ved sykdom eller annet gyldig fravær under skriveperioden for en obligatorisk oppgave kan skriveperioden forlenges med inntil tre kalenderdager. Skriveperioden kan ikke forlenges ut over tidspunktet for publisering av retteveiledningen, som normalt er tre dager etter innleveringsfristen. Fakultetet utarbeider ikke en ny oppgave før ved neste ordinære gjennomføring av emnet.

Fraværet må meldes fakultetet senest ved ordinær innleveringsfrist. I tilfeller hvor det dokumenteres at akutt sykdom eller andre uforutsette forhold gjør dette umulig, må fakultetet underrettes så snart forholdene tillater.

Dokumentasjon av sykdom må eksplisitt angi at studenten var ute av stand til å gjennomføre oppgaven innen ordinær frist på grunn av sykdom, samt tidsrommet for sykdommen. Annet gyldig fravær må dokumenteres i tråd med kravene i UiB-forskriften § 6-10-2. Dokumentasjon for

[Tilbake til sakslisten](#)

